

27

Sharenting w praktyce współczesnego rodzicielstwa

Kontekst rozwoju dzieci
i funkcjonowania rodziny

Dominika Bartoszak

Poznań 2025

27

Sharenting w praktyce współczesnego rodzicielstwa

Kontekst rozwoju dzieci
i funkcjonowania rodziny

27

Sharenting w praktyce współczesnego rodzicielstwa

Kontekst rozwoju dzieci
i funkcjonowania rodziny

Dominika Bartoszak

Poznań 2025

KOMITET NAUKOWY
Jerzy Brzeziński, Agnieszka Cybal-Michalska
Zbigniew Drozdowicz (przewodniczący), Rafał Drozdowski
Piotr Orlik, Jacek Sójka

RECENZJA
dr hab. Katarzyna Wałęcka-Matyja, prof. UŁ

REDAKCJA NAUKOWA
prof. UAM dr hab. Aleksandra Pilarska

PROJEKT OKŁADKI
Wydział Psychologii i Kognitywistyki UAM

REDAKCJA, KOREKTA I ŁAMANIE
Izabela Baran

Wydanie I

Publikacja finansowana z funduszy
Wydziału Psychologii i Kognitywistyki UAM

© Copyright by Wydawnictwo Nauk Społecznych i Humanistycznych
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 2025
© Copyright by Dominika Bartoszak 2025

978-83-66983-81-6 (numer tomu 27)
978-83-66983-22-9 (numer kolekcji)
<https://doi.org/10.14746/9788366983816>

Wydawnictwo Nauk Społecznych i Humanistycznych
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
60-568 Poznań, ul. Szamarzewskiego 89c
www.wnsh.amu.edu.pl, wnsh@amu.edu.pl, tel. (61) 829 22 54

Wydawnictwo Fundacji Humaniora
60-682 Poznań, ul. Biegańskiego 30A
www.funhum.home.amu.edu.pl, drozd@amu.edu.pl, tel. 519 340 555

•

SPIS TREŚCI

• • •

Wstęp	7
1 Wprowadzenie do problematyki sharentingu	9
1.1 Definicja i zakres zjawiska sharentingu	9
1.2 Sharenting w perspektywie teorii rozwojowych	21
1.2.1 Teorie rozwoju tożsamości	21
1.2.2 Teoria przywiązania	23
1.2.3 Teoria skryptów	25
1.2.4 Integracyjna teoria rozwoju seksualnego	27
1.3 Publikowanie wizerunku dziecka w sieci jako element współczesnego rodzicielstwa	28
1.4 Konsekwencje związane ze zjawiskiem sharentingu	30
1.4.1 Korzyści	31
1.4.2 Zagrożenia	34
1.5 Sharenting w kontekście norm kulturowych i społecznych	47
2 Sharenting z perspektywy teorii systemowych – potencjalne implikacje psychospołeczne i rozwojowe	59
2.1 Ekologiczna teoria rozwoju człowieka autorstwa Uriego Bronfenbrennera (1979)	60
2.2 Teoria systemów rodzinnych Murraya Bowena (1978)	67
3 Działania i edukacja rodziców w zakresie bezpiecznego korzystania z mediów społecznościowych	71
3.1 Zasadnicze aspekty edukacji rodziców	71
3.2 Działania edukacyjne kierowane do dzieci	78
Zakończenie	81
Bibliografia	83
Spis tabel	97
Spis rysunków	99

•

WSTĘP

• • •

Rodzicielstwo podlega dynamicznym przemianom pod wpływem ewoluującej rzeczywistości społeczno-kulturowej. Procesy takie jak globalizacja, rozwój nowych modeli rodzinnych, intensyfikacja mobilności społecznej oraz redefinicja ról płciowych wpływają na sposób kształtowania się roli rodzicielskiej oraz relacji między opiekunami a dziećmi (Golombok, 2017; Martin, 2025; Nomaguchi i Milkie, 2003; Romanowska-Jonio, 2024). Szczególnie istotnym czynnikiem transformującym współczesne więzi rodzinne jest rewolucja cyfrowa, która znacząco przekształciła sposób komunikacji międzypokoleniowej. Proces ten stał się szczególnie widoczny w okresie pandemii COVID-19, kiedy potrzeba komunikacji wirtualnej w warunkach dystansu społecznego nadała cyfrowej wymianie obrazów i nagrań nowy wymiar, podkreślając jego rolę w życiu rodzinnym (Deejay i in., 2023). Technologie informacyjno-komunikacyjne pełnią funkcję zarówno narzędzia wspierającego interakcje, jak i czynnika generującego nowe wyzwania wychowawcze, takie jak nadmierne korzystanie z Internetu, cyberprzemoc czy zmiany we wzorcach spędzania czasu wolnego w rodzinie.

Nowe technologie stały się integralnym elementem życia współczesnego człowieka, istotnie wpływając na rozwój społeczeństwa informacyjnego. Powszechny dostęp do sieci umożliwia użytkownikom swobodne dzielenie się informacjami, zdjęciami oraz materiałami audiowizualnymi. Z tego rodzaju możliwości coraz częściej korzystają również rodzice, dla których Internet stał się narzędziem prezentowania własnych kompetencji wychowawczych, podtrzymywania relacji społecznych oraz utrwalania wspomnień poprzez tworzenie cyfrowego archiwum swoich dzieci. Co więcej, praktyka ta ewoluowała w formę działalności zawodowej, czego przykładem są influencerzy parentingowi, zarabiający na publikowaniu treści związanych z życiem rodzinnym w mediach społecznościowych.

Opisane zjawisko określane jest mianem sharentingu. Termin ten odnosi się do postępowania rodziców polegającego na udostępnianiu w mediach społecznościowych informacji, zdjęć, nagrań wideo oraz innych treści dotyczących ich dzieci (Cataldo i in., 2022). Pomimo rosnącej świadomości na temat potencjalnych zagrożeń związanych z publikowaniem wizerunku dziecka w Internecie wielu rodziców wciąż nie dostrzega pełnego zakresu konsekwencji tej praktyki. Istotnym aspektem sharentingu jest jego dwoistość: choć zjawisko to realizowane jest w przestrzeni cyfrowej, jego skutki mają wymiar offline, wpływając na życie dziecka w kontekście psychologicznym, społecznym i prawnym. Z tego względu konieczne jest dogłębne zrozumienie mechanizmów leżących u podstaw sharentingu oraz analiza jego konsekwencji dla rodzicielstwa i rozwoju dziecka.

Współcześnie sharenting staje się przedmiotem licznych debat i kontrowersji. Z jednej strony może pełnić funkcję narzędzia dokumentowania wspomnień rodzinnych oraz wspierania kształtowania tożsamości dziecka. Z drugiej jednak niesie za sobą poważne zagrożenia, takie jak ryzyko naruszenia prywatności, zagadnienia związane z bezpieczeństwem danych czy potencjalny wpływ na dobrostan psychiczny dzieci.

W obliczu rosnącej digitalizacji życia społecznego pojawia się fundamentalne pytanie o granice między prawem rodziców do dzielenia się własnym życiem a prawem dziecka do prywatności oraz kontroli nad swoim wizerunkiem. Choć intencje matek i ojców publikujących zdjęcia czy nagrania swoich dzieci w mediach społecznościowych najczęściej są pozytywne – takie jak chęć dzielenia się ważnymi wydarzeniami z życia rodziny lub dziecka, podtrzymywanie więzi z bliskimi – często pomijane są potencjalne zagrożenia.

Szczególne obawy w tym obszarze budzi wspomniany wcześniej *influencer parenting*, pociągający dodatkowe dylematy etyczne związane z wykorzystywaniem wizerunku dziecka do celów komercyjnych, z których rodzice czerpią korzyści finansowe. Budzi to pytania o granice między prawem dziecka do prywatności a decyzjami rodziców, którzy traktują obecność swojego dziecka w mediach społecznościowych jako element strategii zawodowej i źródło dochodu.

Książka koncentruje się na psychologicznych aspektach sharentingu, ukazując jego wpływ na rozwój dzieci i młodzieży oraz sposób realizowania roli rodzicielskiej.

1 WPROWADZENIE DO PROBLEMATYKI SHARENTINGU

1.1 DEFINICJA I ZAKRES ZJAWISKA SHARENTINGU

W języku polskim brakuje jednoznacznego terminu określającego zjawisko publikowania w mediach społecznościowych różnego rodzaju treści dotyczących dzieci przez ich rodziców. W związku z tym zaadaptowano angielski neologizm *sharenting*, powstały z połączenia słów *share* (dzielić się) i *parenting* (rodzicielstwo). Zgodnie z definicją zawartą w *Collins Dictionary* oznacza on „nawykowe korzystanie z mediów społecznościowych do udostępniania informacji, zdjęć itp. dotyczących dzieci” (Sharenting, 2023). Termin ten zyskuje coraz większą popularność zarówno w literaturze naukowej, jak i w debacie publicznej – odnoszony jest do praktyki udostępniania treści na temat dzieci w przestrzeni cyfrowej. W opracowaniach naukowych zjawisko to bywa interpretowane na dwa sposoby: w ujęciu wąskim oraz szerokim. Oba podejścia zostały zestawione w tabeli 1.

Sharenting, początkowo motywowany rodzicielską dumą oraz potrzebą dokumentowania i dzielenia się ważnymi momentami z życia dziecka, coraz częściej przekształca się w bardziej specyficzne – a niekiedy skrajne – formy tej praktyki.

Szczególnie niepokojącym zjawiskiem w tym kontekście jest tzw. *troll parenting*, polegający na publikowaniu przez rodziców treści przedstawiających dzieci w sposób kompromitujący, ośmieszający lub upokarzający. Materiały te często ukazują dzieci w trudnych sytuacjach emocjonalnych – podczas płaczu, strachu, bezradności – bądź w momentach chwilowej słabości czy nieporadności, co bywa prezentowane jako forma internetowego humoru (Borkowska i Witkowska, 2020; Smulnik-Barska, 2020).

Druga kontrowersyjna forma tego zjawiska to sharenting o charakterze komercyjnym. W swojej bardziej niepokojącej formie polega na nadmiernym udostępnianiu przez rodziców wizerunku oraz danych osobowych dziecka

Tabela 1*Zakres interpretacji zjawiska sharentingu – od ujęcia wąskiego do szerokiego*

Kategoria	Największa interpretacja → Najszerza interpretacja			
	(1)	(2)	(3)	(4)
Osoba dokonująca sharentingu (aktor)	tylko rodzice	(1) + opiekunowie, nauczyciele, dziadkowie	(2) + dalsza rodzina	każdy
Działanie (aktywność sharentingowa)	udostępnianie informacji o dziecku i doświadczeniach rodzicielskich			
Treść	dane osobowe i informacje dotyczące prywatności		informacje, zdjęcia, filmy, nagrania audio i teksty pisane	
Podmiot i zakres	małoletnie dzieci	dzieci ogółem		dzieci od momentu życia płodowego
Miejsce publikacji	interfejsy mediów społecznościowych		Internet / cała przestrzeń online	

Źródło: Lendvai, 2024.

w mediach społecznościowych w celach zarobkowych. Komercjalizacja dzieciństwa, często ukryta pod pozorami niewinnych intencji, staje się dziś częścią zjawiska określanego jako marketing rówieśniczy (*child-to-child marketing*) – sytuacji, w której młodociani influencerzy, najczęściej zarządzani przez swoich rodziców, aktywnie wpływają na decyzje konsumenckie i preferencje rówieśników. Dzieci stają się zarówno produktem, jak i medium przekazu, co rodzi poważne wątpliwości etyczne dotyczące zgody, prywatności oraz potencjalnego wykorzystywania. W efekcie pojawia się coraz więcej głosów wzywających do głębszej refleksji społecznej i rozważań nad potrzebą regulacji chroniących prawa dzieci w przestrzeni cyfrowej (Shui i Jiang, 2025)

Jednym z fundamentalnych założeń bezpiecznego korzystania z przestrzeni cyfrowej jest publikowanie wyłącznie takich danych i informacji, które nie niosą ryzyka w kontekście zarówno teraźniejszego, jak i przyszłego – mogącego obejmować m.in. naruszenie prywatności, szkodę wizerunkową czy narażenie na cyberprzemoc. Problem pojawia się jednak w sytuacji, gdy dane osobowe są udostępniane przez osoby trzecie, takie jak współpracownicy, znajomi, partnerzy życiowi, a nawet rodzice.

Pomimo stopniowego wzrostu świadomości użytkowników Internetu w zakresie ochrony prywatności i anonimowości, zasady te nie zawsze znajdują odzwierciedlenie w praktykach związanych z publikowaniem wizerunku dzieci. Rodzice, dzieląc się treściami przedstawiającymi ich potomstwo, nierzadko pomijają długofalowe implikacje takich działań zarówno w kontekście ochrony danych osobowych dziecka, jak i potencjalnych zagrożeń wynikających z jego trwałej obecności w przestrzeni cyfrowej.

W przeszłości rodzinne albumy fotograficzne stanowiły prywatne archiwa, przechowywane w domach i udostępniane jedynie wąskiemu gronu bliskich. Współcześnie wspomnienia z dzieciństwa coraz częściej przechowywane są w cyfrowych archiwach mediów społecznościowych, do których dostęp może mieć znacznie szersza, często niekontrolowana publiczność. Sharenting stał się jednym z głównych elementów współczesnej kultury cyfrowej, stając przedmiotem rosnącej dyskusji na temat granic prywatności, praw dziecka oraz odpowiedzialności rodzicielskiej w erze nowych technologii.

Badania przeprowadzone w Turcji, Wielkiej Brytanii, Polsce, Iranie, Hiszpanii, Rosji, Estonii, Niemczech, Norwegii, Czechach i Malezji pokazują, że udostępnianie treści dotyczących dzieci w Internecie jest zjawiskiem powszechnym (Tosuntaş i Griffiths, 2024), szczególnie wśród matek (Brosch, 2016; Marasli i in., 2016). Niestety wciąż niewiele badań dotyczy tego, w jaki sposób mężczyźni korzystają z Internetu w kontekście pełnionych przez nich ról rodzicielskich (por. Ammari i in., 2015).

Zachowania związane ze sharentingiem stają się coraz bardziej powszechne i akceptowane wśród rodziców (Cino i Wartella, 2021), a niektórzy postrzegają je wręcz jako nieodzowny element współczesnego rodzicielstwa. W jednym z badań 98% rodziców przyznało, że udostępnia zdjęcia swoich pociec na Facebooku (Bartholomew i in., 2012). Inną istotną tendencją obserwowaną w praktykach udostępniania treści rodzinnych jest wyraźnie większa aktywność matek w porównaniu z ojcami w zakresie publikowania wizerunku dzieci. Może to wynikać zarówno z preferencji komunikacyjnych opartych na przekazie wizualnym, jak i z potrzeby utrwalania wspomnień oraz codziennych doświadczeń związanych z macierzyństwem (Ammari i in., 2015; Duggan i in., 2015; Jomhari i in., 2009).

Według badania przeprowadzonego przez Security.org (Vigderman, 2024), w którym wzięło udział 1000 rodziców i nastolatków ze Stanów Zjednoczonych, ponad 75% rodziców publikuje treści związane ze swoimi dziećmi w mediach społecznościowych. Co więcej, ponad 80% używa prawdziwych imion swoich

dzieci w postach, a mniej niż 25% prosi o ich zgodę przed publikacją. Aż 29% rodziców nigdy nie pyta dzieci o pozwolenie, a blisko 25% korzysta z publicznych ustawień prywatności, co oznacza, że ich posty są widoczne dla każdego użytkownika Internetu. Wyniki te sugerują, że wielu rodziców nie zdaje sobie sprawy z potencjalnych zagrożeń, jakie mogą wynikać z niewłaściwego udostępniania informacji o dzieciach w sieci. Aż 80% rodziców ma w gronie znajomych osoby, których nigdy nie spotkało w rzeczywistości, co dodatkowo zwiększa ryzyko narażenia prywatności dzieci (Vigderman, 2024).

Z kolei badanie przeprowadzone przez Serhata Kılıça i współpracowników (2024) wyłącznie w grupie matek wykazało, że mają one stosunkowo wysoką tendencję do naruszania prywatności dzieci i pomimo świadomości zagrożeń, około 70% z nich przyznało, że przynajmniej raz opublikowało nagie zdjęcia swoich dzieci, a aż 50% publikowanych przez nie zdjęć zawierało dane osobowe ich dzieci.

Badanie przeprowadzone przez Marię Conti i zespół (2024) objęło 228 rodziców dzieci poniżej 18. roku życia, z czego 82% stanowiły matki, a 18% ojcowie. Spośród badanych 31% miało mniej niż 35 lat; 98% było pochodzenia europejskiego. Prawie wszyscy badani (98%) korzystali z mediów społecznościowych, a 75% z nich deklaroowało publikowanie treści związanych z ich dziećmi. Tym samym 25% respondentów przyznało, że nigdy nie zamieściło w sieci żadnych postów dotyczących swojego potomstwa.

Analiza danych wykazała, że rodzice, którzy publikują zdjęcia swoich dzieci, w porównaniu z tymi, którzy tego nie robią, częściej pracują na niepełny etat (53% vs. 29,3%) oraz mają niższy poziom wykształcenia (12,4% vs. 3,4%), a ponadto większy ich odsetek stanowią osoby poniżej 35. roku życia (35,3% vs. 17,2%) oraz użytkownicy z ponad pięciuset obserwującymi w mediach społecznościowych (21,2% vs. 1,7%). Dodatkowo 31% rodziców zaczęło publikować treści o swoich dzieciach w ciągu pierwszych sześciu miesięcy ich życia.

W kontekście częstotliwości publikowania 44% badanych stwierdziło, że udostępnia treści o swoich dzieciach rzadziej niż raz w miesiącu, natomiast 4% (9 osób) przyznało, że publikuje takie posty częściej niż raz dziennie. Najczęściej wykorzystywanymi platformami do udostępniania zdjęć i nagrań dzieci okazały się WhatsApp (63,3%), Facebook (46%) oraz Instagram (44,6%) (Conti i in., 2024). Wyniki te potwierdzają szerokie rozpowszechnienie zjawiska sharentingu oraz wskazują na istnienie określonych cech demograficznych i społecznych wśród rodziców aktywnych w tej sferze. Szczególnie zauważalna jest rola osób niepracujących lub pracujących w mniejszym wymiarze

czasu, w wieku poniżej 35 lat oraz użytkowników intensywnie korzystających z platform cyfrowych jako głównych nadawców treści dotyczących dzieci.

Raport *Parents, Privacy & Technology Use* (Family Online Safety Institute, 2015) dostarcza najważniejszych wniosków dotyczących publikowania zdjęć dzieci oraz szeroko pojętej prywatności najmłodszych w Internecie. Aż 67% rodziców wyraża obawy związane z prywatnością w sieci, a 19% przyznaje, że opublikowało treści, które ich dziecko uznało lub mogłoby uznać za zawstydzające w przyszłości. Aż 87% rodziców deklaruje wprowadzanie zasad dotyczących korzystania z technologii przez swoje dzieci, w tym regulacji określających, jakie treści mogą one publikować w Internecie. Dodatkowo jedynie 36% rodziców korzysta z narzędzi kontroli rodzicielskiej, co może świadczyć zarówno o zaufaniu pokładanym w dzieciach, jak i o niedostatecznej świadomości potencjalnych zagrożeń związanych z ich aktywnością online. Świadomość zagrożeń związanych z korzystaniem z mediów społecznościowych pozostaje istotnym obszarem refleksji wśród rodziców. Zaledwie 26% z nich uważa, że korzyści wynikające z posiadania konta na portalach społecznościowych przewyższają potencjalne zagrożenia, podczas gdy aż 47% jest przekonanych, że przeważają negatywne konsekwencje. Choć niezmiennie istotne pozostaje inspirowanie refleksji nad własną aktywnością online zarówno wśród rodziców, jak i ich dzieci, raport jednoznacznie wskazuje na wzrost poziomu wiedzy dorosłych w tym obszarze oraz na ich rosnącą gotowość do wspierania rozwoju odpowiedzialnych i przemyślanych postaw cyfrowych u najmłodszych użytkowników Internetu.

Badanie *Parenting for a Digital Future*, przeprowadzone wśród 2032 rodziców dzieci w wieku 0–17 lat w Wielkiej Brytanii, również obejmowało kwestie związane z ochroną prywatności w Internecie oraz działania podejmowane w tym zakresie. Wyniki wskazują, że 12% respondentów postrzega kwestie prywatności jako główną barierę w korzystaniu z zasobów cyfrowych. Co istotne, to ojcowie częściej wyrażali obawy dotyczące prywatności, co mogło wynikać z deklarowanego przez nich niższego poziomu kompetencji cyfrowych, szczególnie w obszarze zarządzania ustawieniami prywatności, ochrony danych osobowych oraz świadomego korzystania z narzędzi zabezpieczających obecność w sieci (Livingstone i in., 2018).

Ponadto, wbrew dominującym założeniom, to właśnie rodzice wykazujący najwyższy poziom troski o prywatność swoich dzieci najczęściej zamieszcza-
li ich zdjęcia i nagrania w mediach społecznościowych. Zjawisko to stanowi przejaw tzw. paradoksu prywatności, polegającego na rozbieżności między

deklarowanymi obawami a rzeczywistymi działaniami w środowisku cyfrowym. Wydaje się, że motywacje związane z utrzymywaniem relacji społecznych – szczególnie z rodziną i bliskimi – często przeważają nad lękiem przed potencjalnym ryzykiem naruszenia prywatności. Co istotne, rodzice należący do tej grupy częściej niż inni deklarują, że proszą dzieci o zgodę na publikację materiałów lub udostępniają treści na ich wyraźne życzenie. Pomimo relatywnie wysokiej aktywności w sieci tylko niewielki odsetek badanych (5%) przyznał, że z czasem żałował zamieszczenia w sieci zdjęć lub nagrań swojego dziecka.

Polskie wyniki pozostają w spójności z wynikami badań rodziców za granicą. Pierwszy raport w Polsce na temat wizerunku dzieci w Internecie *Sharenting po polsku, czyli ile dzieci wpadło do sieci?*, który został wykonany na zlecenie Clue PR, ukazał, że niemal połowa rodziców w Polsce regularnie dzieli się zdjęciami i filmami swoich dzieci w mediach społecznościowych (Bierca i Wysocka-Światała, 2019). Badania przeprowadzone w marcu 2019 roku na ogólnopolskiej próbie 1000 osób będących rodzicami dzieci w wieku 0–18 lat pokazują, że aż 81% ocenia udostępnianie zdjęć własnych dzieci pozytywnie lub neutralnie. Częstotliwość publikacji bywa różna – 21% rodziców publikuje zdjęcia lub filmy co najmniej raz w tygodniu, 61% wrzuca treści przynajmniej raz w miesiącu. Przeciętnie rodzic udostępnia 72 zdjęcia i 24 filmiki rocznie. Część rodziców wrzuca posty sporadycznie, dokumentując jedynie wyjątkowe okazje, takie jak urodziny czy pierwsze kroki dziecka, podczas gdy inni publikują nowe treści regularnie. Głównym powodem takiego działania jest duma z dziecka – 65% rodziców uważa, że publikowanie treści to sposób na pokazanie sukcesów i osiągnięć dziecka. Kolejny powód, podawany przez 35% rodziców, to traktowanie mediów społecznościowych jako wirtualnego pamiętnika, w którym mogą zachować wspomnienia na przyszłość. Istnieje również aspekt społecznościowy – 57% rodziców uznaje swoje działania za formę dzielenia się informacjami z bliskimi, co bierze się z przekonania, że publikowanie zdjęć często sprzyja interakcjom z innymi rodzicami i krewnymi, którzy mogą w ten sposób uczestniczyć w życiu dziecka, nawet jeśli mieszkają daleko.

Choć dla rodziców sharenting może być formą budowania więzi z innymi, nie można zapominać o konsekwencjach dla samych dzieci. Jednym z największych problemów jest utrata kontroli nad prywatnością dziecka. Większość rodziców zdaje sobie sprawę z konsekwencji publikowania zdjęć swoich dzieci w Internecie – 88% wie, że raz opublikowane treści mogą pozostać w przestrzeni cyfrowej na zawsze, a 82% obawia się, że mogą trafić w niepowołane

ręce. Dodatkowo 70% dostrzega ryzyko związane z możliwością identyfikacji dziecka przez algorytmy, które mogą analizować obrazy i łączyć je z danymi osobowymi. Mimo tej świadomości 26% rodziców nadal publikuje treści ujawniające aktualną lokalizację dziecka, co może narażać je na różne zagrożenia, w tym potencjalne niebezpieczeństwo ze strony osób trzecich.

Co więcej, kwestia zgody dziecka na publikację własnego wizerunku pozostaje problematyczna – jedynie 25% rodziców pyta swoje dzieci o zgodę na udostępnienie ich zdjęć w sieci, co oznacza, że aż 75% dzieci nie ma żadnego wpływu na to, jak są przedstawiane w Internecie.

Temat zgody dzieci na publikowanie ich wizerunku w Internecie poruszono również w badaniu *EU Kids Online* (Pyżalski i in., 2018), które przeprowadzono w Polsce w okresie od maja do czerwca 2018 roku w 90 szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych wśród dzieci i młodzieży w wieku 9–17 lat. Projekt zrealizował zespół naukowców pod kierownictwem prof. UAM dr. hab. Jacka Pyżalskiego z Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a celem badania było zrozumienie sposobów korzystania z Internetu przez dzieci i młodzież oraz identyfikacja zagrożeń i wyzwań związanych z cyfrową rzeczywistością.

Choć wielu dorosłych traktuje publikację zdjęć potomstwa jako naturalny sposób dzielenia się ważnymi momentami życia rodzinnego, raport pokazał, że dzieci nie zawsze postrzegają to działanie pozytywnie – 9,5% nastolatków zadeklarowało, że rodzice publikowali informacje na ich temat bez pytania o zgodę, a 9,6% odczuwało z tego powodu zdenerwowanie lub dyskomfort. Co więcej, 8,9% dzieci musiało prosić rodziców o usunięcie treści, które uznały za nieodpowiednie, co pokazuje, że wiele z nich nie ma kontroli nad swoim cyfrowym wizerunkiem.

Konsekwencje nieprzemyślanego sharentingu mogą być poważne. Wśród dzieci, których rodzice publikowali treści bez ich zgody, aż 51,3% przyznało, że odczuwało zdenerwowanie, a 41,6% doświadczyło negatywnych lub obraźliwych komentarzy ze strony innych użytkowników Internetu. Dla porównania, wśród dzieci, których rodzice nie udostępniali treści bez ich zgody, tylko 5,6% deklaruje zdenerwowanie, a 3,5% spotkało się z nieprzyjemnymi reakcjami. Wyniki te wskazują, że publikowanie przez rodziców zdjęć i informacji dotyczących dzieci bez ich uprzedniej zgody może prowadzić do wielu negatywnych konsekwencji, takich jak niepożądana uwaga ze strony osób trzecich, cyberprzemoc oraz poczucie naruszenia prywatności i braku kontroli nad własnym wizerunkiem.

Badania prowadzone w Polsce na mniejszych próbach przynoszą podobne wyniki, potwierdzając, że publikowanie treści dotyczących dzieci w Internecie stało się powszechną praktyką. Analiza 168 profili w serwisie Facebook należących do rodziców posiadających dzieci poniżej 8. roku życia pokazała, że 75,5% wszystkich udostępnionych zdjęć dotyczyło ich dzieci, co oznacza występowanie średnio 116 zdjęć na jedno konto (Brosch, 2016). Niemal 40% rodziców opublikowało ponad 100 zdjęć swojego dziecka, a co trzeci – mniej niż 50.

Zidentyfikowano pięć głównych kategorii publikowanych zdjęć: życie codzienne (45%), zdjęcia z wyjazdów (29%), fotografie z uroczystości rodzinnych i świątecznych (21,7%), zdjęcia uznane za kompromitujące (3,7%) oraz profesjonalne sesje fotograficzne (0,8%). Wśród tych uznanych za „kontrowersyjne” – 67,3% rodziców opublikowało przynajmniej jedno zdjęcie, które można uznać za kompromitujące, z czego 77,9% udostępniło fotografie przedstawiające ich dziecko nagie lub półnagie, np. podczas kąpieli czy na plaży. Co istotne, rodzice chętnie publikowali również dane osobowe swoich dzieci – 90,5% ujawniło ich imię, 83,9% wiek, a 30,9% dokładną datę urodzenia. W niektórych przypadkach pojawiały się także filmy (32,7%) oraz inne dokumenty, takie jak świadectwa czy dyplomy (7,1%). Mimo tak dużej liczby udostępnianych treści tylko 7,7% rodziców zmieniło ustawienia prywatności swoich profili, co oznacza, że większość z tych danych pozostawała dostępna dla szerokiego grona odbiorców (Brosch, 2016).

Analiza zachowań rodziców na Facebooku wykazała również, że im większa liczba znajomych, tym większa skłonność do udostępniania zdjęć dzieci. Jednocześnie długość korzystania z Facebooka nie miała znaczącego wpływu na liczbę publikowanych zdjęć, co sugeruje, że to prawdopodobnie potrzeba akceptacji i interakcji społecznych bardziej motywuje polskich rodziców do sharentingu.

Główne wnioski z przeprowadzonych badań zostały podsumowane w tabeli 2.

Po uprzednim przedstawieniu charakterystyki i skali zjawiska sharentingu najistotniejsze staje się przeanalizowanie rodzaju udostępnianych materiałów. Na podstawie przeglądu badań (AVG Technologies, 2010; Bare, 2020; Brosch, 2016; Davidson-Wall, 2018; Davis i in., 2015; Family Online Safety Institute, 2015; Kopecký i in., 2020; Kumar i Schoenebeck, 2015; Walrave i in., 2003) można sformułować następujące wnioski dotyczące rodzaju i cech publikowanych przez rodziców treści przedstawiających wizerunek dziecka:

Tabela 2*Obszary badań nad sharentingiem i ogólne wnioski*

Obszar badań	Ogólne wnioski
Zakres i skala sharentingu	Większość rodziców regularnie publikuje treści dotyczące swoich dzieci, często bez ich zgody. Treści obejmują: zdjęcia oraz filmy ukazujące wizerunek dziecka w różnych okolicznościach (często związane ze szczególnymi okazjami, uroczystościami i etapami rozwoju dziecka, ale także codzienność), tworzenie rodzinnych vlogów, ujawnianie informacji identyfikujących (imię i nazwisko, data urodzenia, szkoła lub lokalizacja).
Motywacje rodziców	Rodzice uzasadniają swoje działania poczuciem dumy, pragnieniem dzielenia się wspomnieniami, a także budowaniem i utrzymywaniem więzi społecznych. Udostępnianie treści w mediach społecznościowych stanowi dla nich sposób na kolekcjonowanie cennych chwil oraz poszukiwanie wsparcia w kwestiach rodzicielskich. W czasie pandemii COVID-19 rola sharentingu uległa dalszej ewolucji, pełniąc funkcję cyfrowego radzenia sobie ze stresem.
Reakcje emocjonalne dzieci	Do możliwych konsekwencji należą m.in.: odczuwanie dyskomfortu, zażenowania, stresu, a także wstydu, szczególnie jeśli treści są kompromitujące. Dzieci w coraz większym stopniu uświadamiają sobie swoją obecność w przestrzeni cyfrowej i mogą wykazywać sprzeciw wobec sharentingu.
Bezpieczeństwo i prywatność	Badania wskazują na kilka istotnych konsekwencji w obszarze związanym z bezpieczeństwem i prywatnością dziecka: prywatność i autonomia dziecka są naruszone (w czasie rzeczywistym oraz na przyszłość – problem z budowaniem wizerunku online), istnieje ryzyko wykorzystania wizerunku dziecka przez sprawców przestępstw seksualnych, niebezpieczeństwo kradzieży tożsamości (np. gdy osoby trzecie bezprawnie przejmują fotografie dzieci i zamieszczają je w Internecie, sugerując, że przedstawiają ich własne potomstwo), czy wreszcie możliwe jest narażenie na cyberprzemoc.
Demografia i cechy rodziców	Rodzice angażujący się w sharenting częściej są młodszy, mniej wykształceni i aktywnie korzystają z mediów społecznościowych. Badania wskazują, że sharenting częściej praktykują matki niż ojcowie, co może wynikać z ich większego zaangażowania w życie rodzinne oraz silniejszej potrzeby dzielenia się emocjami i doświadczeniami rodzicielskimi.
Świadomość zagrożeń	Wielu rodziców, pomimo świadomości zagrożeń i konsekwencji, nie stosuje odpowiednich ustawień prywatności i nie pyta dzieci o zgodę przed publikacją wizerunku. Co ciekawe, osoby bardziej zaniepokojone prywatnością swoich dzieci często udostępniają więcej treści na ich temat niż pozostali rodzice, jednocześnie podejmując dodatkowe kroki w celu ochrony prywatności, np. ograniczają widoczność postów do grupy znajomych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Aslan i Durmuş, 2020; Er i in., 2022; Tosuntaş i Griffiths, 2024; Wen i in., 2022.

a. rodzaje udostępnianych treści

- rodzice zwykle udostępniają w Internecie cztery rodzaje zdjęć swoich dzieci – zdjęcia uwieczniające ważne wydarzenia rozwojowe, zdjęcia z rodziną lub przyjaciółmi, zdjęcia, które uważają za uroczne, oraz zdjęcia uznane przez nich za zabawne (Kumar i Schoenebeck, 2015; Bare, 2020; Brosch, 2016),
- najmniejszą grupę stanowią zdjęcia wykonane przez profesjonalnych fotografów (Bare, 2020; Brosch, 2016),
- większość rodziców opublikowała co najmniej jedno zdjęcie swojego dziecka, które można uznać za niewłaściwe i kompromitujące lub które może takie być w przyszłości (Brosch, 2016; Family Online Safety Institute, 2015),
- ponad połowa respondentów wskazała, że zauważyła, jak inni rodzice publikują posty kompromitujące ich dzieci (Davis i in., 2015);

b. informacje osobiste

- rodzice najczęściej udostępniają zdjęcia, które pozwalają na identyfikację dziecka (po twarzy) (Kopecký i in., 2020; Bare, 2016),
- około 20% rodziców udostępnia zdjęcia, na których ich dzieci są częściowo odsłonięte i można ustalić ich tożsamość (Kopecký i in., 2020),
- aż 56% matek oraz 34% ojców zadeklarowało udostępnianie informacji o swoich dzieciach w mediach społecznościowych (Davis i in., 2015),
- ponad połowa respondentów wskazała, że zauważyła, jak inni rodzice publikują posty ujawniające ich aktualne miejsce zamieszkania (Davis i in., 2015),
- posty zawierające imię dziecka i datę urodzenia są najbardziej powszechne wśród rodziców w pierwszym miesiącu po narodzinach dziecka – rodzice rejestrują prawie każdy moment jego życia (48,2%) (Brosch, 2016),
- w celu ograniczenia rozpowszechniania informacji osobowych rodzice korzystają z takich strategii, jak: zastępowanie pełnego imienia i nazwiska inicjałami lub pseudonimem, ograniczenie zasięgu postów w mediach społecznościowych, np. poprzez korzystanie z prywatnych grup na Facebooku lub Instagramie, udostępnianie zdjęć wyłącznie za pośrednictwem aplikacji komunikacyjnych, takich jak WhatsApp czy Messenger (Davidson-Wall, 2018);

c. cechy obrazu

- dotychczasowe badania nie precyzują wieku dzieci, w jakim ich wizerunek jest najczęściej udostępniany przez rodziców w mediach

społecznościowych, choć ustalono, że około 80% dzieci jest obecnych w Internecie przed ukończeniem 2. roku życia, ale w wielu przypadkach udostępnianie zaczyna się jeszcze przed narodzinami dziecka (AVG Technologies, 2010),

- znaczna mniejszość rodziców (do 10%) stosuje strategie mające na celu zapobiegnięcie identyfikacji dziecka; wykorzystywane strategie to: „zamaskowane dziecko” (*the disguised child*) – rodzice wykorzystują akcesoria, aby ukryć twarz dziecka, „dziecko w oddali” (*the faraway child*) – dziecko fotografowane jest z dużej odległości, „dziecko od tyłu” (*the child from behind*) – fotografowanie dziecka od tyłu lub z odwróconą od obiektywu twarzą, „częściowe ukazanie dziecka” – ukazanie wybranych części ciała, np. dłoni, „cyfrowo przetworzony obraz dziecka” (*the digitally processed child*) – stosowanie edycji cyfrowej, np. zakrywanie twarzy emotikonami (Bare, 2020; Brosch, 2016; Walrave i in., 2003; Davidson-Wall, 2018),
- najbardziej powszechną strategią anti-sharentingową jest fotografowanie dziecka odwróconego od obiektywu (Bare, 2020; Brosch, 2016; Walrave i in., 2003).

Osobnej analizie wymagają filmy publikowane przez rodziców w Internecie, szczególnie na portalu TikTok, który rządzi się własnymi mechanizmami, takimi jak algorytmy, wyzwania czy trendy. Poniżej przedstawiono najważniejsze wnioski dotyczące rodzaju udostępnianych tam treści, opracowane na podstawie badania Stephenson i in. (2024). Analiza objęła 328 filmów prezentujących zjawisko sharentingu oraz 438 materiałów, w których twórcy TikTok-a komentowali normy społeczne związane z tym zjawiskiem. Badacze skoncentrowali się na typach publikowanych treści, wieku i płci dzieci, stopniu ujawniania informacji, strategiach ochrony prywatności oraz rolach, jakie dzieci odgrywają w prezentowanych materiałach:

(a) rodzaje filmów sharentingowych

- najpopularniejszą kategorią (50%) były filmy komediowe, często pokazujące dzieci w zabawnych sytuacjach, takich jak robienie psikusów rodzicom, śmieszne wypowiedzi czy niecodzienne zachowania, lecz część z nich przedstawiała dziecko w niekomfortowych lub trudnych emocjonalnie warunkach,
- około 14% filmów stanowiły materiały oparte na trendach tiktokowych i wyzwaniach (np. filmy przedstawiające poszczególnych członków rodziny poprzez taniec);

(b) wiek i płeć dzieci w analizowanych filmach

- większość filmów przedstawiała jedno dziecko, reszta obejmowała dwoje lub więcej dzieci,
- najczęściej na filmach pojawiały się dzieci w wieku przedszkolnym i małe dzieci (0–5 lat) – około 37%, dość częste były również filmy przedstawiające dzieci w wieku szkolnym (6–12 lat),
- znaczna część filmów, w których odnoszono się do płci dziecka, dotyczyła dziewczynek (41%);

(c) udostępniane informacje o dzieciach

- niemal 50% filmów zawierało dane wrażliwe: 26% filmów zawierało informacje o rodzinie dziecka, np. imiona członków rodziny, 22% filmów zawierało dane osobowe, takie jak imię dziecka, data urodzenia lub informacje medyczne (urazy, choroby, niepełnosprawności),
- 6% filmów ujawniało informacje szczególnie wrażliwe, np. dotyczące menstruacji, problemów toaletowych, zauroczeń czy doświadczeń związanych z przemocą,
- 72% filmów było nagrywanych w domu, a 40% w prywatnych pomieszczeniach (np. w sypialni lub łazience);

(d) strategie ochrony prywatności

- tylko w przypadku 8% filmów nie ujawniono wizerunku dziecka,
- 6% twórców stosowało dodatkowe metody ochrony, np. zakrywanie twarzy dziecka okularami, emoji,
- pomimo tych działań w wielu przypadkach więcej informacji o dziecku można było znaleźć w innych filmach danego twórcy;

(e) treści kontrowersyjne i naruszające prywatność – około 4% filmów zostało uznanych za potencjalnie kontrowersyjne, gdyż zawierały jedną lub kilka z następujących kategorii: nagość lub częściową nagość dzieci (np. dzieci w pieluszkach), wulgaryzmy używane przez dzieci lub w ich obecności, dzieci śpiewające utwory z niecenzuralnym tekstem, treści o charakterze politycznym, filmy, w których rodzice zmuszali dzieci do powtarzania danej czynności w celu nagrania „idealnej” sceny;

(f) rola dzieci w filmach

- w 82% filmów dzieci były głównymi bohaterami, a w 47% występowały w rolach drugoplanowych lub jako tło,
- 4% nagrań ukazywało dzieci podczas codziennych aktywności, natomiast w 17% przypadków dzieci świadomie brały udział w tworzeniu filmu (np. w skeczach lub trendach tiktokowych),

- jedynie 5 filmów (2%) zawierało informację, że dziecko wyraziło zgodę na publikację,
- w 2% przypadków rodzice publikowali filmy, pomimo że dzieci wyrażnie protestowały, np. w jednym nagraniu rodzic śmiał się, podczas gdy dziecko płakało i prosiło o zaprzestanie nagrywania.

Podsumowując analizę zachowań sharentingowych rodziców na portalu TikTok, można wskazać kilka prawidłowości:

1. rodzice często udostępniają dane osobowe dzieci, w tym ich imiona, daty urodzenia oraz informacje o rodzinie;
2. dzieci w większości filmów pełnią rolę główną, ale rzadko mają wpływ na publikację nagrań, a przypadki łamania ich sprzeciwu nie są odosobnione;
3. niektóre treści są potencjalnie szkodliwe i mogą stać się celem cyberprzemocy, zostać wykorzystane przez niepowołane osoby oraz wywołać długofalowe konsekwencje w przyszłości;
4. choć istnieją strategie ochrony prywatności, są one stosowane rzadko i nie gwarantują pełnej anonimowości dzieci w przestrzeni cyfrowej.

1.2 SHARENTING W PERSPEKTYWIE TEORII ROZWOJOWYCH

Sharenting jako zjawisko społeczne i psychologiczne może być analizowany z perspektywy różnych teorii rozwojowych, które rzucają światło na potencjalne konsekwencje tej praktyki dla dzieci i młodzieży. Publiczne udostępnianie wizerunku, danych oraz informacji o dzieciach przez ich opiekunów ma wpływ nie tylko na bieżące funkcjonowanie dziecka, lecz także na jego rozwój emocjonalny, tożsamościowy oraz relacje społeczne i rodzinne. Poniżej przedstawiono wybrane teorie, które mogą stanowić ramę interpretacyjną dla zrozumienia skutków sharentingu.

1.2.1 Teorie rozwoju tożsamości

Media społecznościowe stały się współcześnie istotnym kontekstem konstruowania tożsamości wyrażanym przede wszystkim poprzez interakcje społeczne (Pérez-Torres, 2024). Przestrzeń cyfrowa umożliwia nastolatkom nie tylko wchodzenie w relacje z rówieśnikami, ale także realizowanie autoprezentacji, otrzymywanie informacji zwrotnych oraz eksplorowanie różnych aspektów własnej tożsamości, co sprzyja budowaniu zintegrowanego obrazu siebie.

Badania wskazują na cztery podstawowe konteksty konstruowania tożsamości w mediach społecznościowych: autoprezentację (*self-presentation*),

porównania społeczne (*social comparison*), wzorce osobowe (*role models*) i interakcję z odbiorcami online (*online audience*), którymi mogą być znajomi, rówieśnicy lub nieznajomi użytkownicy sieci (por. Berger i in., 2022; Hollenbaugh, 2021; Schreurs i Vandenbosch, 2021; Shankleman i in., 2021; Verduyn i in., 2020).

Z perspektywy teorii psychospołecznej Erika Eriksona (1968) tożsamość definiowana jest jako stopień, w jakim jednostka osiąga poczucie spójności własnych celów, przekonań i wartości, a także ciągłości własnego „ja” w toku zmian społecznych i życiowych. Na tle praktyk sharentingu za szczególnie istotne należy uznać trzy etapy rozwoju pochodzące z koncepcji Eriksona (1968) dotyczącej rozwoju psychospołecznego człowieka: inicjatywa vs. poczucie winy (3–6 lat), pracowitość vs. poczucie niższości (6–12 lat) oraz tożsamość vs. pomieszanie ról (adolescencja).

Na etapie inicjatywy dziecko rozwija zdolność do eksploracji i samodzielnego działania. Jeśli jednak rodzice, zamiast wspierać autonomię dziecka, utrzymują nad nim kontrolę i kreują jego wizerunek z perspektywy własnych potrzeb i wyobrażeń, mogą ten proces zakłócić. Skutkiem może być narastające poczucie winy, które odnosi się do uczucia, że inicjowanie czegoś według własnego pomysłu jest niewłaściwe lub nieestosowne i prawdopodobnie spotka się z dezaprobatą otoczenia. Dodatkowo tłumienie samodzielnych i spontanicznych działań dziecka, jako takich, które mogą nie być zgodne z wizją rodzica, w efekcie może doprowadzić do zahamowania rozwoju pewności siebie i inicjatywy, zastępując je destrukcyjnym lękiem przed popełnieniem błędu lub brakiem akceptacji.

W okresie szkolnym, gdy rozwija się pracowitość, dziecko buduje poczucie kompetencji poprzez podejmowanie wyzwań i porównywanie się z innymi. Jeśli jednak dominującym bodźcem staje się potrzeba spełniania cudzych oczekiwań – definiowanych m.in. przez tworzenie określonego wizerunku dziecka w mediach społecznościowych – może pojawić się poczucie niższości. Dziecko, które jest pozbawione możliwości odkrywania i rozwijania własnych zdolności, mocnych stron i unikatowego potencjału – w naturalny sposób może czuć się niewystarczająco wartościowe.

Adolescencja to czas intensywnej eksploracji tożsamości i eksperymentowania z różnymi jej wymiarami. Utrwalony wizerunek, wykreowany przez rodziców w przestrzeni publicznej, potencjalnie koliduje z aktualnym sposobem postrzegania siebie przez młodzież. Nastolatek może odczuwać brak kontroli nad własnym wizerunkiem, co skutkuje pogorszeniem relacji z otoczeniem i spadkiem samooceny. Młodzi ludzie zmagają się z potrzebą przynależności, akceptacji i afirmacji, a jednocześnie pragną zachować swoją indywidualność

i niezależność – w pierwszej kolejności wobec rodziców. W skrajnych przypadkach może dojść do rozwoju tzw. negatywnej tożsamości – przyjmowania ról i wartości w opozycji do tego, co narzucają dorośli (dokonując określonej prezentacji wizerunku dziecka online), jako formy odzyskiwania sprawczości.

James Marcia (1980) rozwinął koncepcję Eriksona, opisując tożsamość jako wynik dwóch procesów: eksploracji (poszukiwania i kwestionowania wartości) oraz zaangażowania (decyzji i działania zgodnego z wybranymi wartościami). W sytuacji, gdy rodzice od najmłodszych lat życia dziecka publikują jego wizerunek i tym samym kreują jego subiektywny obraz, odbierają mu możliwość samodzielnego realizowania wstępnego procesu kształtowania tożsamości, czyli etapu eksploracji. Dziecko może wtedy odczuwać, że ten etap został mu odebrany lub że nie jest potrzebny, skoro jego obraz został już narzucony z zewnątrz. W efekcie może bardzo szybko przejść do etapu zaangażowania – jednak nie na bazie własnych wyborów – lub utknąć w fazie eksploracji, nie podejmując realnych działań, a jednocześnie nie przechodząc do kolejnego etapu. Dzieje się tak dlatego, że tożsamość, którą mu zaproponowano, nie wydaje się atrakcyjna lub zgodna z jego wewnętrznym obrazem siebie.

Współczesne ujęcia (Crocetti, 2017; Crocetti i Meeus, 2015) wzbogacają model Marcii, wskazując trzy procesy rozwojowe: zaangażowanie, pogłębioną eksplorację oraz ponowną ocenę wcześniejszych zobowiązań. W związku z tym można rozważyć sytuację, w której dochodzi do reorganizacji tego, co zostało nastolatкови 'zaproponowane' (a w rzeczywistości narzucone) przez rodziców poprzez publikacje z jego udziałem w mediach społecznościowych, a z czym adolescent decyduje się utożsamić (podjąć zaangażowanie). Po wejściu w świat tych mediów i rozpoczęciu samodzielnego kreowania własnego wizerunku (czyli przejęciu nad nim kontroli), może dojść do etapu ponownego rozważenia swojego zaangażowania. Ostatecznie może podjąć rzeczywiste, autonomiczne zaangażowanie dopiero po głębszej refleksji i weryfikacji tego, co naprawdę jest dla niego istotne w definiowaniu siebie.

1.2.2 Teoria przywiązania

Teoria przywiązania jest jedną z najbardziej wpływowych i produktywnych koncepcji rozwoju człowieka. Została zaproponowana przez Johna Bowlby'ego (1969) pod koniec lat sześćdziesiątych XX wieku i potwierdzona empirycznie w badaniach Mary Ainsworth (Ainsworth i Bowlby, 1965). Teoria ta integruje wyniki badań z zakresu etologii, biologii ewolucyjnej, psychoanalizy, neuronauki oraz teorii systemów, stanowiąc kompleksowe wyjaśnienie wielu

mechanizmów rozwojowych. W jej ujęciu przywiązanie to głęboka więź emocjonalna między dzieckiem a tzw. figurą przywiązania, oparta na potrzebie bezpieczeństwa, ochrony i bliskości (Prior i Glaser, 2006). Wywodząc się z teorii ewolucyjnej, model przywiązania pełni również funkcję adaptacyjną, chroniąc dziecko przed zagrożeniami i zwiększając jego szanse na przeżycie oraz rozwój (O'Shaughnessy i in., 2023).

Jakość przywiązania zależy od powtarzających się doświadczeń w relacji dziecko–opiekun. Możemy wyróżnić trzy podstawowe style: styl bezpieczny (empatyczny i responsywny), styl ambiwalentny (nieprzewidywalny i zaborczy) oraz styl unikający (ignorujący lub unieważniający emocje dziecka) (Ainsworth i in., 1978; Dallos, 2023). Każdy z przyjmowanych przez rodzica stylów budowania relacji z dzieckiem niesie za sobą określone konsekwencje dla jego (dziecka) rozwoju. Może również determinować sposób, w jaki rodzic wykorzystuje media społecznościowe w odniesieniu do dziecka. Co istotne, intensywna aktywność rodzica w przestrzeni mediów społecznościowych może mieć zwrotny wpływ na proces kształtowania się więzi i przywiązania.

Styl bezpieczny (wrażliwy) charakteryzuje się wysoką uważnością na potrzeby dziecka i poszanowaniem jego granic. Rodzic podejmujący decyzję o publikacji treści z udziałem dziecka kieruje się refleksją nad tym, czy dziecko może wyrazić świadomą zgodę, czy jego potrzeby i opinia są respektowane oraz czy udostępnianie treści nie narusza jego poczucia autonomii i komfortu.

Styl ambiwalentny charakteryzuje się emocjonalną niestabilnością opiekuna oraz nadmiernym zaabsorbowaniem relacją z dzieckiem. W kontekście funkcjonowania w środowisku cyfrowym może to skutkować częstą i intensywną ekspozycją dziecka w mediach społecznościowych. Działania te nie zawsze wynikają z troski o dobro dziecka, lecz nierzadko stanowią sposób zaspokajania własnych potrzeb emocjonalnych, takich jak potrzeba akceptacji, uwagi społecznej czy potwierdzenia własnych kompetencji rodzicielskich. Rodzic może przejawiać pozorną wrażliwość i czasami rozważać, czy dane treści powinny być udostępnione, lecz jego decyzje bywają niespójne i impulsywne.

Styl unikający z kolei cechuje się emocjonalnym dystansem i ignorowaniem potrzeb dziecka. W tym przypadku rodzic często konstruuje wizerunek dziecka w sieci nie na podstawie realnej relacji, lecz jako projekcję własnych wyobrażeń i pragnień. Świat cyfrowy staje się substytutem autentycznej więzi, co może osłabić rzeczywiste przywiązanie i doprowadzić do jego zaburzeń.

Wysoka aktywność rodzica w mediach społecznościowych może zatem wpływać na kształtowanie stylu przywiązania u dziecka – zarówno jako jego

efekt, jak i czynnik pośredniczący w tej relacji. W sytuacjach, gdy potrzeby dziecka są systematycznie pomijane na rzecz autoprezentacji dorosłego, może dojść do zaburzenia procesu formowania bezpiecznego przywiązania. Dziecko, którego obraz jest stale wystawiany na publiczną ocenę, może w przyszłości doświadczać trudności w zakresie zaufania do innych, postrzegania siebie oraz budowania bliskich relacji.

Związek stylu przywiązania z użytkowaniem mediów społecznościowych został potwierdzony w wielu badaniach (por. Arikan i in., 2022; Blackwell i in., 2017; Chen, 2019; Liu i Ma, 2019; Worsley i in., 2018). Badania te dotyczą zarówno mechanizmów wpływu stylu przywiązania rodziców i ich sposobu korzystania z mediów społecznościowych na sposób korzystania z nich przez dzieci, jak i bezpośrednich związków między stylem przywiązania młodej osoby a jej aktywnością w mediach społecznościowych. Okazuje się, że mechanizm oddziaływania stylów przywiązania w kontekście mediów społecznościowych jest złożony. Osoby o lękowym stylu przywiązania są bardziej podatne na uzależnienie od mediów społecznościowych. Korzystanie z platform społecznościowych pomaga im zaspokajać dwie istotne potrzeby: bycia w relacji z innymi (przynależność) oraz kontrolowania tego, jak są postrzegane przez otoczenie (autoprezentacja). Z kolei osoby o unikowym stylu przywiązania są mniej podatne na nadmierne korzystanie z mediów społecznościowych, ponieważ ich potrzeba przynależności jest znacznie niższa, a dominującą potrzebą jest autonomia. Jednocześnie, jeśli media społecznościowe są przez nie wykorzystywane w sposób zapewniający im poczucie niezależności, mogą zacząć korzystać z nich w nadmierny sposób właśnie z tego powodu (Chen, 2019).

1.2.3 Teoria skryptów

Teoria skryptów, opracowana przez Silvana Tomkinsa (1987), stanowi jeden z kluczowych modeli wyjaśniających rozwój osobowości. Opiera się ona na założeniu, że człowiek postrzega otoczenie społeczne jako zbiór powtarzających się scen, które są interpretowane i porządkowane według określonych reguł – tzw. skryptów. Niektóre z nich mają charakter wrodzony (np. reakcja niemowlęcia na samotność lub nadmierną stymulację – poprzez ruchy rąk i nóg), lecz zdecydowana większość jest nabywana w wyniku doświadczeń emocjonalnych. Główne znaczenie w procesie tworzenia skryptów mają emocje, które decydują o sile motywacji i nadają sens przeżywanym sytuacjom.

Każda scena – rozumiana jako zdarzenie o określonym ładunku emocjonalnym – jest zapamiętywana przez jednostkę, a jej powtarzalność prowadzi do

wykształcenia skryptu. To, w jakich scenach uczestniczy dziecko od najwcześniejszych lat życia, wpływa na to, jakie schematy poznawczo-emocjonalne internalizuje jako normatywne i stosowne w określonych sytuacjach społecznych.

Tomkins (1987) wyróżnia wiele scen fundamentalnych dla rozwoju emocjonalnego człowieka, takich jak: radość, zaskoczenie, cierpienie, gniew, wstręt czy wstyd. Pierwsze zetknięcie się z daną sceną zwykle wywołuje automatyczną reakcję biologiczną, ale powtarzające się doświadczenia prowadzą do uformowania się bardziej zindywidualizowanych skryptów. Skrypty te wpływają na sposób interpretowania i reagowania na podobne sytuacje w przyszłości. W zależności od sekwencji emocji tworzących skrypt wyróżnia się skrypty typu „zaangażowanie” (budowane wokół uczuć pozytywnych) oraz skrypty „jądrowe” (kiedy pozytywny afekt zamienia się w negatywny w wyniku innego niż oczekiwany przez jednostkę przebiegu sceny).

Przenosząc opisaną koncepcję na zjawisko sharentingu, przy zastosowaniu skryptu „jądrowego” można wyobrazić sobie scenę, w której dziecko kilkakrotnie doświadcza zignorowania swojego sprzeciwu wobec udostępniania zdjęcia, filmiku lub historii z jego udziałem. W takich sytuacjach dziecko nie tylko przeżywa bieżący dyskomfort, lecz również zaczyna tworzyć w sobie wewnętrzny skrypt, który wzmacnia wcześniejsze, podobne doświadczenia. W efekcie każde kolejne udostępnienie – nawet pozornie niewinne – może być odbierane coraz silniej i boleśniej.

Możemy zatem zaobserwować przejście od pojedynczej sceny niezadowolenia z faktu udostępnienia wizerunku, przez kolejne powtarzające się sytuacje naruszania granic, aż do momentu, w którym dziecko internalizuje przekonanie: „nie mam wpływu na to, jak jestem postrzegany przez innych”, „moje granice nie mają znaczenia”, „moje emocje są mniej ważne niż oczekiwania dorosłych”. W dłuższej perspektywie może to prowadzić do trudności z wyrażaniem siebie, obniżonego poczucia własnej wartości oraz zniekształconego obrazu tożsamości – formowanej przez zewnętrzne narracje.

W okresie dojrzewania, zgodnie z koncepcją Johna Gagnona i Williama Simona (1973), skrypty społeczne ulegają istotnym przemianom, a istotną rolę zaczynają odgrywać również skrypty seksualne. W tym czasie nadmierna obecność wizerunku nastolatka w przestrzeni internetowej – zwłaszcza gdy publikacje są regularne i służą kreowaniu określonego, często fasadowego obrazu życia – może skutkować internalizacją przekonania: „jestem obiektem przeznaczonym do dostarczania satysfakcji innym”. Taka narracja prowadzi do postrzegania własnej wartości wyłącznie przez pryzmat uznania

zewnątrznego, w którym aprobatą innych staje się głównym drogowskazem przy podejmowaniu decyzji, a najważniejsze staje się odpowiednie wykreowanie wizerunku – niezależnie od rzeczywistości.

W dalszej perspektywie – w zależności od reakcji otoczenia na publikacje przedstawiające dziecko (np. komentarze dotyczące wyglądu, treści nieadekwatne do wieku) oraz innych uwarunkowań środowiskowych – może dojść do zjawiska samoupodmiotowienia. To z kolei może prowadzić do samoseksualizacji, czyli postawienia się w roli osoby ‘odpowiedzialnej’ za zaspokajanie potrzeb seksualnych innych.

1.2.4 Integracyjna teoria rozwoju seksualnego

Na koniec warto rozważyć zjawisko sharentingu z perspektywy rozwoju seksualnego człowieka. Biorąc pod uwagę rozwój jednostki od wczesnego stadium płodowego do dojrzałej dorosłości seksualnej, mamy do czynienia z dynamicznym procesem, na który wpływa wiele czynników. Eklektyczny model interakcyjny rozwoju seksualnego autorstwa Johna Bancrofta (2008) integruje czynniki biologiczne i społeczno-kulturowe, opierając się na dwóch wymiarach: wątkach (*strands*) i etapach (*stages*). Różnicowanie płciowe i rozwój tożsamości płciowej, reaktywność seksualna, zdolność do bliskich relacji partnerskich – przeplatają się na następujących etapach: 1. stadium prenatalne, 2. dzieciństwo, 3. adolescencja i wczesna dorosłość, 4. ustanowienie stabilnej relacji seksualnej, 5. wczesne i późne rodzicielstwo, 6. wiek średni. W okresie dzieciństwa trzy główne wątki rozwoju – tożsamość płciowa, reaktywność seksualna oraz zdolność do bliskich relacji partnerskich – rozwijają się stosunkowo niezależnie od siebie. Dopiero w okresie dojrzewania zaczynają się integrować, tworząc podstawę dojrzałej tożsamości seksualnej dorosłego człowieka. Kolejne okresy życia dorosłego przynoszą dalsze reorganizacje i integracje, które mogą prowadzić do kryzysów (np. w relacjach).

Sharenting w kontekście rozwoju seksualnego może mieć szczególne znaczenie zarówno na etapie dzieciństwa, jak i adolescencji, wpływając na każdy z trzech głównych wątków rozwoju seksualnego: tożsamość płciową, reaktywność seksualną oraz zdolność do tworzenia bliskich relacji partnerskich.

Po pierwsze, zamieszczanie zdjęć dzieci w aranżacjach i kontekstach, które silnie podkreślają stereotypowe cechy kobiecości lub męskości, może oddziaływać na kształtowanie się jego tożsamości płciowej. Takie działania mogą ograniczać dziecku możliwość swobodnej eksploracji własnej tożsamości, narzucając mu sztywne wzorce płciowe. W przypadku dzieci różnorodnych

płciowo czy preferujących niestereotypowe płciowo zachowania takie przedstawienia mogą prowadzić do dyskomfortu, lęku, poczucia odrzucenia lub wstydu, utrudniając im proces samookreślenia.

Po drugie, w zależności od treści publikowanych w Internecie, w wyniku nieodpowiednich doświadczeń w obszarze seksualności może dojść do jej rozwoju w sposób nieadekwatny do etapu rozwojowego – szczególnie w przypadku treści o charakterze seksualizującym, takich jak zdjęcia, opisy czy komentarze.

Wreszcie zdolność do tworzenia bliskich relacji partnerskich może zostać zakłócona, gdy dzieci obserwują, że głównym celem ich rodziców w kontaktach społecznych jest uzyskiwanie reakcji i aprobaty od obcych użytkowników – kosztem autentycznej bliskości. Modelowanie takich postaw może prowadzić do przekonania, że relacje międzyludzkie mają charakter powierzchowny, są oparte na autoprezentacji, wizerunku i walidacji z zewnątrz, a nie na głębokim zaufaniu, więzi i intymności.

Ostatecznie tego rodzaju zaburzenia poszczególnych wątków rozwoju seksualnego – tożsamości płciowej, reaktywności seksualnej oraz zdolności do tworzenia bliskich relacji – mogą utrudniać ich późniejszą integrację. Brak spójności pomiędzy tymi elementami może prowadzić do trudności w kształtowaniu dojrzałej tożsamości seksualnej, a w konsekwencji do problemów z budowaniem satysfakcjonujących, opartych na wzajemności relacji w dorosłości, z rozumieniem i akceptacją własnych potrzeb oraz z poczuciem wewnętrznej spójności i bezpieczeństwa w obszarze seksualności.

1.3 Publikowanie wizerunku dziecka w sieci jako element współczesnego rodzicielstwa

Doświadczenie przechodzenia w rolę rodzica często wiąże się z intensywnym przeżyciem emocjonalnym (np. Nyström i Öhrling, 2004), w ramach którego dochodzi do złożonej transformacji tożsamości. Formowanie tożsamości rodzicielskiej – rozumianej jako istotny komponent definiowania siebie jako rodzica (kim jestem jako rodzic? jakim rodzicem chcę być?) oraz stopień identyfikacji z tą rolą (jaką rolę pełni rodzicielstwo w moim życiu?) – we współczesnym świecie staje się wyzwaniem podobnym do procesu kształtowania tożsamości w okresie adolescencji, ponieważ zachodzi w podobnych warunkach społeczno-kulturowych (Piotrowski, 2021). W procesie tym interakcje społeczne odgrywają kluczową rolę, a wraz z rozwojem mediów społecznościowych coraz częściej przenoszą się do przestrzeni cyfrowej (Arnett, 2015). Podczas gdy wcześniej eksploracja tożsamości zachodziła głównie

w kontaktach bezpośrednich, dziś zarówno młodzież, jak i dorośli konstruują i prezentują tożsamość równolegle w środowiskach online i offline (Oyserman i Markus, 1998).

Rodzicielstwo podlega nieustannym zmianom – zarówno indywidualnym, jak i globalnym – a wraz z nimi zmienia się sposób realizacji roli rodzicielskiej. Zmiany indywidualne obejmują m.in. rozwój osobowości, zmiany stylu życia, warunków bytowych, przekonań, relacji partnerskich oraz poziomu dostępnego wsparcia – wszystkie te czynniki wpływają na sposób realizacji roli rodzicielskiej. Zmiany globalne odnoszą się natomiast do przemian o charakterze cywilizacyjnym, które wyznaczają ogólne kierunki, w jakich ewoluje rodzicielstwo, np. ku relacjom bardziej egalitarnym, większemu zaangażowaniu ojców oraz rosnącemu uwzględnianiu perspektywy dziecka (por. Bornstein i in., 2021; Shek i in., 2019; Collishaw i in., 2012; Curran i Hill, 2022; Pew Research Center, 2023; Trifan i in., 2012). Choć wiele z tych zmian ocenianych jest pozytywnie, część – ze względu na wzrost presji społecznej – może negatywnie wpływać na dobrostan rodziców.

Wśród współczesnych uwarunkowań rodzicielstwa szczególnie znaczącą rolę odgrywa rozwój technologii cyfrowych i powszechność Internetu, a zwłaszcza mediów społecznościowych, które stały się jednocześnie źródłem presji (np. poprzez idealizowanie rodzicielstwa) oraz źródłem wsparcia – informacyjnego oraz emocjonalnego (Dworkin i in., 2013; Frey, 2022; Moon i in., 2019). O ile wcześniejsze pokolenia rodziców bazowały głównie na radach członków rodziny i bliskich znajomych, współcześni rodzice w dużej mierze polegają na mediach społecznościowych, w których wymieniają się doświadczeniami z osobami o podobnych poglądach i sytuacji życiowej (Frey, 2022). Uzyskiwane w ten sposób wsparcie sprzyja budowaniu poczucia kompetencji i przygotowania do nowej roli, ułatwiając adaptację do rodzicielstwa.

Szczególnie rodzice z tzw. *Net Generation*, tj. urodzeni po 1980 roku (Oblinger i Oblinger, 2005), są przyzwyczajeni do traktowania Internetu oraz mediów społecznościowych jako narzędzia zdobywania wiedzy, komunikacji i wymiany doświadczeń (Oblinger i Oblinger, 2005). W erze cyfrowej media społecznościowe odgrywają istotną rolę w podejmowaniu codziennych decyzji i radzeniu sobie z wyzwaniami rodzicielstwa (Jang i in., 2015; Moon i in., 2019). Nie dziwi więc, że – według danych z 2025 roku – z mediów społecznościowych aktywnie korzysta 5,24 miliarda ludzi na całym świecie, co stanowi 63,9% globalnej populacji. Liczba ta wzrosła o 4,1% rok do roku, a prognozy wskazują, że do 2028 roku przekroczy 6 miliardów (Statista, 2025).

Sharenting w praktyce: analiza konta „mamy influencerki” na Instagramie

W badaniu przeprowadzonym w Turcji przeanalizowano profil publiczny jednej z matek aktywnie udzielających się na Instagramie. Matka ta miała ponad 100 tys. obserwujących, opublikowała ponad 1000 postów, a każdego dnia zamieszczała średnio 25 relacji, głównie związanych z córką – 5-letnią Asli.

Najważniejsze ustalenia:

- 83% postów zawierało zdjęcia dziecka; 50,6% zdjęć przedstawiało Asli samotnie.
- 127 zdjęć zawierało dane osobowe dziecka (np. miejsce porodu, nazwisko lekarza, godziny snu, zainteresowania).
- Na podstawie zdjęć i postów udało się zidentyfikować miasto, szkołę, park rekreacyjny oraz ulicę zamieszkania dziecka – tylko na podstawie publicznych treści.
- 337 postów służyło promowaniu produktów, często z wykorzystaniem wizerunku dziecka.
- 30 zdjęć przedstawiało dziecko w specjalnych strojach (np. pieluchy, bikini, bielizna).
- Wykorzystanie dziecka w celach marketingowych wskazywało na zjawisko komercjalizacji dzieciństwa i kreowanie tzw. *mikrocelebrytów*.

Wnioski etyczne i społeczne:

- Wizerunek dziecka został wykorzystany komercyjnie, emocjonalnie i informacyjnie, bez świadomej zgody dziecka.
- Sharenting doprowadził do naruszenia prywatności, a potencjalnie również do narażenia dziecka na zagrożenia, takie jak cyfrowe porwanie, emocjonalna stygmatyzacja oraz ryzyko seksualnego wykorzystania.
- Przypadek ten ukazuje brak granic między rodzicielstwem prywatnym a publicznym w erze mediów społecznościowych.

Opracowanie własne na podstawie Baştumur i in., 2021.

1.4 KONSEKWENCJE ZWIĄZANE ZE ZJAWISKIEM SHARENTINGU

Sharenting na trwałe wpisał się w repertuar zachowań współczesnych rodziców. Taki stan rzeczy może sugerować, że praktyka ta zaspokaja istotne

potrzeby dorosłych i wiąże się z określonymi korzyściami, które skłaniają ich do jej podejmowania. Analiza potencjalnych zysków i zagrożeń wynikających z publikowania wizerunku dziecka prowadzi do wniosków, które wyraźnie wskazują na konieczność kompleksowej analizy zysków i strat. Okazuje się, że choć sharenting rzeczywiście może przynosić pewne korzyści, to w przeważającej mierze odnoszą się one do rodziców lub opiekunów, natomiast potencjalne konsekwencje negatywne obciążają przede wszystkim dzieci. Opisana prawidłowość dowodzi braku równowagi między uczestnikami tej aktywności i uwydatnia potrzebę pogłębionej refleksji etycznej nad decyzjami podejmowanymi przez opiekunów.

1.4.1 Korzyści

Począwszy od przedstawicieli pokolenia milenialsów, tj. osób urodzonych między 1980 a 2000 rokiem (Howe i Strauss, 2000), Internet zaczął odgrywać nieodzowną rolę w codziennym życiu, co znacząco wpłynęło na sposób korzystania z sieci, a w konsekwencji również na podejście do rodzicielstwa. Dzięki urządzeniom mobilnym rodzice mogą pozostawać w stałym kontakcie zarówno z rzeczywistymi grupami wsparcia, jak i społecznościami online, wyszukiwać potrzebne informacje z dowolnego miejsca, a także korzystać z krótkich form cyfrowej rozrywki.

Choć istnieje wiele różnych serwisów społecznościowych, każdy z nich umożliwia użytkownikom komunikację z szerokim gronem odbiorców, bez konieczności poświęcania dużej ilości czasu i energii, co często pozwala rodzicom na realizowanie własnych potrzeb w sposób szybki i efektywny.

Wsparcie społeczne i wymiana doświadczeń. Jednym z istotniejszych, deklarowanych przez rodziców pozytywnych aspektów ich obecności w mediach społecznościowych oraz publikowania tam wizerunku ich dziecka jest aspekt społeczny. Media społecznościowe dają przestrzeń do budowania społeczności i relacji z osobami o podobnych wartościach i doświadczeniach, dając poczucie przynależności oraz uczestnictwa w szerszym dyskursie społecznym dotyczącym wychowania dzieci. Dodatkowo dzielenie się codziennością w roli rodzica – radościami, smutkami, wyzwaniem, osiągnięciami – pozwala na wzmacnianie swojej tożsamości rodzicielskiej, znalezienie akceptacji, zrozumienia i potwierdzenia własnych kompetencji wychowawczych. Do najważniejszych korzyści w tym obszarze należą więc:

(a) Uzyskanie wsparcia społecznego i wymiana doświadczeń

Jedną z najważniejszych korzyści, dla których rodzice decydują się na praktykę sharentingu, jest potrzeba uzyskania wsparcia oraz wymiany doświadczeń związanych z codziennymi wyzwaniami rodzicielstwa (Davis i in., 2015; Marasli i in., 2016; McDaniel i in., 2012). Udostępnianie treści dotyczących dzieci umożliwia im pozyskiwanie porad od innych rodziców, którzy dzielą się swoimi doświadczeniami w takich obszarach, jak sen niemowląt, żywienie, metody wychowawcze czy trudności rozwojowe (Duggan i in., 2015; Marasli i in., 2016). Tego rodzaju interakcje w przestrzeni cyfrowej mogą znacząco redukować poczucie osamotnienia towarzyszące często opiece nad dzieckiem, a jednocześnie zaoferować wsparcie emocjonalne i instrumentalne (Davis i in., 2015).

(b) Budowanie tożsamości rodzicielskiej i wzmacnianie poczucia satysfakcji z rodzicielstwa

W kontekście sharentingu istotnym czynnikiem motywującym rodziców do publikowania treści dotyczących ich dzieci jest potrzeba społecznej walidacji, wyrażana w przestrzeni internetowej za pomocą liczby polubień, komentarzy oraz innych pozytywnych reakcji otrzymywanych pod zdjęciami i nagraniami (Brosch, 2016). Co istotne, rodzice mogą odczuwać satysfakcję z tego typu interakcji online, nawet jeśli pozytywne reakcje pochodzą od osób, z którymi nie łączy ich silna więź społeczna. Wyniki licznych badań sugerują, że aktywność w mediach społecznościowych może pełnić funkcję mechanizmu wzmacniającego poczucie kompetencji i satysfakcji z pełnienia roli rodzica (Cialdini i in., 1990; Collett, 2005).

Sharenting może także pełnić funkcję potwierdzania własnej skuteczności wychowawczej. Rodzice pokazują, że dobrze radzą sobie z opieką nad dzieckiem, co przyczynia się do budowania pozytywnego obrazu ich tożsamości rodzicielskiej. Publikowane treści mają również walor edukacyjny, pomagając innym rodzicom czerpać wiedzę z cudzych doświadczeń (Latipah i in., 2000).

(c) Budowanie społeczności i uczestnictwo w życiu społecznym

Sharenting może być także sposobem na aktywne uczestnictwo w społecznościach online, umożliwiając rodzicom nawiązywanie relacji z innymi osobami o podobnych doświadczeniach i wartościach (Wagner i Gasche, 2018). Wielu rodziców traktuje media społecznościowe jako przestrzeń do wymiany poglądów, wzajemnego wspierania i angażowania się w tematy związane z wychowaniem dzieci (Wagner i Gasche, 2018). Aktywne

uczestniczenie w tych grupach (m.in. publikowanie materiałów na temat swoich dzieci) sprzyja integracji w ramach wspólnot internetowych (Duggan i in., 2015).

Utrzymywanie relacji i wspólnotowe przeżywanie rodzicielstwa. Internet i media społecznościowe oferują rodzicom niepowtarzalną możliwość budowania wspólnoty emocjonalnej oraz relacyjnej:

(a) Utrzymywanie relacji z rodziną i znajomymi

Publikowanie zdjęć i relacji z życia dzieci pozwala rodzinie i znajomym na bieżąco śledzić ich rozwój oraz uczestniczyć w ważnych momentach jego życia, co wzmacnia emocjonalną więź między członkami wspólnoty bez względu na dzielącą ich fizyczną odległość (Brosch, 2016; Davis i in., 2015; Wagner i Gasche, 2018). Badania wskazują, że znaczna część rodziców korzystających z Facebooka na swoich listach znajomych ma członków dalszej rodziny oraz przyjaciół z przeszłości, co podkreśla społeczną funkcję sharentingu jako formy podtrzymywania relacji (Duggan i in., 2015).

(b) Współdzielenie radości z ważnych wydarzeń i wspólne przeżywanie chwil

Udostępnianie zdjęć oraz nagrań przedstawiających dzieci może stanowić specyficzną formę celebrowania znaczących momentów z perspektywy rodzicielskiej, takich jak pierwsze urodziny, pierwsze kroki czy wydarzenia związane z funkcjonowaniem dziecka w przedszkolu lub szkole (Blum-Ross i Livingstone, 2017). Dzielenie się radością związaną z wychowywaniem dziecka – zarówno z bliskimi znajomymi, jak i z szerszym gronem odbiorców, w tym nieznajomymi – może się przyczyniać do wzmacniania więzi rodzinnych i społecznych, a także do budowania bardziej pozytywnych doświadczeń rodzicielskich oraz poczucia spełnienia w roli rodzica (Duggan i in., 2015).

Dokumentowanie i archiwizacja wspomnień. Dla wielu rodziców media społecznościowe pełnią rolę cyfrowego albumu rodzinnego, w którym możliwe jest gromadzenie i archiwizowanie zdjęć, nagrań oraz innych istotnych momentów z życia dziecka (Blum-Ross i Livingstone, 2017; Kumar i Schoenebeck, 2015). Serwisy społecznościowe (np. Facebook) oferują funkcje ułatwiające tworzenie tematycznych albumów oraz przypominające użytkownikom o wydarzeniach z przeszłości poprzez opcję „wspomnienia”, co dodatkowo wzmacnia chęć publikowania (Blum-Ross i Livingstone, 2017). Dostęp do tego rodzaju materiałów w przeszłości może stanowić cenne źródło wspomnień

i umożliwić retrospektywne spojrzenie na wcześniejsze etapy życia dziecka (Blum-Ross i Livingstone, 2017).

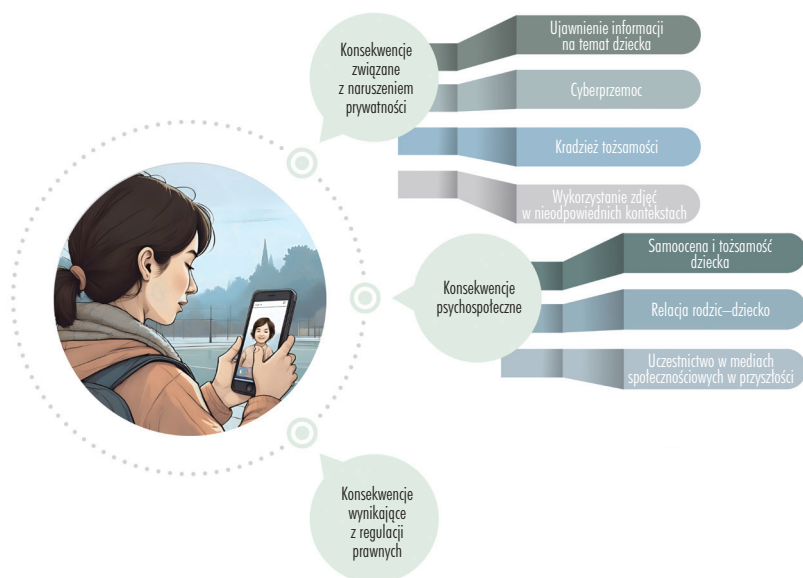
Mimo że badania konsekwentnie wskazują na występowanie obaw rodziców związanych z naruszeniem prywatności dzieci w wyniku sharentingu, nadal wielu z nich dostrzega istotne korzyści wynikające z tej praktyki, szczególnie w postaci budowania społeczności i sieci wsparcia społecznego (Kumar i Schoenebeck, 2015). W ich ocenie uzyskane korzyści często stanowią wystarczającą rekompensatę wobec potencjalnych zagrożeń związanych z udostępnianiem wizerunku dziecka w przestrzeni cyfrowej. Proces ten jest dodatkowo wzmacniany przez intensywną aktywność w mediach społecznościowych, która sprzyja normalizacji sharentingu i może prowadzić do stopniowego internalizowania norm społecznych, zgodnie z którymi publikowanie treści rodzinnych, w tym zdjęć dzieci, jest zachowaniem akceptowanym i powszechnym społecznie (Cino, 2022; Brosch, 2016; Verswijvel i in., 2019).

1.4.2 Zagrożenia

Oprócz pozytywnych aspektów zjawiska pojawia się także wiele zagrożeń, które mogą mieć długofalowe konsekwencje dla dzieci oraz ich przyszłości w świecie cyfrowym (por. rys. 1).

Szczególnie wrażliwym zagrożeniem związanym z sharentingiem jest tożsamość cyfrowa dziecka oraz naruszenie jego prywatności, które często dokonuje się bez jego świadomej zgody. Publikowanie treści przez rodziców w perspektywie długofalowej może prowadzić do poważnych negatywnych konsekwencji, takich jak: *digital kidnapping* (cyfrowe porwanie polegające na kradzieży zdjęć małoletniego, np. przez pobranie z profilu rodzica w mediach społecznościowych, a następnie podawanie się za niego lub jego rodziców w celu ujawnienia prywatnych bądź wrażliwych informacji (Kartal i Yücel, 2024)), cyberprzemoc czy niekontrolowane wykorzystywanie danych dziecka przez firmy w celu oferowania usług i produktów. Ograniczona kontrola rodzica nad udostępnianymi materiałami sprawia, że prywatność dziecka może zostać naruszona w sposób trudny do odwrócenia, co rodzi istotne zagrożenia dla jego bezpieczeństwa w przestrzeni cyfrowej i poza nią.

Coraz częściej w badaniach nad sharentingiem uwzględnia się perspektywę dzieci, a więc tych, którzy są jego głównymi uczestnikami, pomimo że często nie wyrażają na niego świadomej zgody, a jednocześnie mogą doświadczać najwięcej negatywnych konsekwencji tej praktyki. Zjawisko to może znacząco wpływać na dobrostan dzieci, oddziałując na ich rozwój psychospołeczny,

Rysunek 1*Długofalowe zagrożenia sharentingu dla małoletnich*

Źródło: opracowanie własne.

kształtowanie samooceny oraz poczucie bezpieczeństwa. Publiczna ekspozycja wizerunku dziecka w mediach społecznościowych może sprawić, że stanie się ono celem nieprzychylnych komentarzy, hejtu, a nawet aktów cyberprzemocy (lub przemocy bezpośredniej) ze strony rówieśników bądź anonimowych użytkowników Internetu (Kartal i Yücel, 2024).

Zjawisko to rodzi też poważne implikacje prawne i etyczne, związane z ochroną wizerunku i danych osobowych nieletnich. Skuteczność wdrażania przez rodziców rozmaitych strategii ochronnych, jak stosowanie pseudonimów czy ograniczona widoczność postów, okazuje się niewystarczająca. Co więcej, treści raz opublikowane w Internecie mogą być szybko rozpowszechnione i trudne do usunięcia, co dodatkowo nasila ryzyko długotrwałych konsekwencji (Kartal i Yücel, 2024; Romero-Rodríguez i in., 2022). Konsekwencje te zostały uporządkowane w tabeli 3, a następnie bardziej szczegółowo scharakteryzowane.

Konsekwencje związane z naruszeniem prywatności. Spośród konsekwencji wynikających z naruszenia prywatności dziecka szczególną uwagę

Tabela 3*Negatywne konsekwencje i zagrożenia sharentingu*

Kategoria		Opis
Konsekwencje związane z naruszeniem prywatności	Ryzyka związane z tożsamością cyfrową	Tworzenie cyfrowej tożsamości dziecka bez jego świadomości i/lub zgody nie tylko prowadzi do utworzenia tożsamości cyfrowej poza jego kontrolą, ale przede wszystkim stwarza ryzyko „cyfrowego porwania”.
	Ujawnianie informacji na temat dziecka	Ujawnianie prywatności dziecka w połączeniu z szybkim rozpowszechnianiem treści w sieci oraz ograniczoną możliwością ich trwałego usunięcia wiąże się z ryzykiem m.in. „cyfrowego porwania”, zbudowania tożsamości cyfrowej w sposób niezgodny z przyszłymi przekonaniem i dziecka czy generowania konfliktów rodzinnych.
	Obawy dotyczące bezpieczeństwa	Kradzież tożsamości, ujawnianie wrażliwych danych i zagrożenia związane z własnością treści przez platformy mediów społecznościowych, cyberprzemoc.
Konsekwencje psychospołeczne	Ryzyka psychologiczne i społeczne	Poczucie niepewności, wstydu i negatywne porównania z innymi dziećmi, wpływ publicznej ekspozycji na rozwój osobowości.
Konsekwencje wynikające z regulacji prawnych i zasad etyki	Implikacje prawne i etyczne	Łamanie przepisów dotyczących ochrony dzieci, ograniczona skuteczność strategii ochronnych, np. stosowania pseudonimów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Kartal i Yücel, 2024.

warto poświęcić zjawiskom o potencjalnie najpoważniejszych skutkach społecznych i psychologicznych. Jako szczególnie istotne i warte szerszego omówienia uznano następujące: ujawnianie informacji na temat dziecka, cyberprzemoc, kradzież tożsamości, wykorzystanie zdjęć w nieodpowiednich kontekstach.

(a) Ujawnianie informacji na temat dziecka

Dzieci nie mają kontroli nad tym, co trafia do Internetu, a treści publikowane przez rodziców mogą zostać tam na zawsze. Brak możliwości wycofania zgody w przyszłości to jedno z największych zagrożeń.

W kontekście poszukiwania odpowiedzi na temat tego, w jaki sposób można znaleźć wspólną płaszczyznę porozumienia między rodzicami a dziećmi

w kwestii granic cyfrowego ujawniania danych osobowych, przydatne wydaje się wykorzystanie teorii zarządzania komunikacją informacji prywatnych (*communication privacy management* – CPM) opracowanej przez Sandrę Petronio (2002; 2013). Teoria ukazuje pewien rodzaj kolizji między potrzebą dostępu a ochroną prywatności, która wpływa na decyzje dotyczące zarządzania danymi osobowymi (Child i Petronio, 2011). W ramach CMP wyróżnia się trzy główne zasady pomagające zrozumieć wybory jednostek dotyczące sposobu i zakresu ujawniania informacji oraz napięcia, jakie mogą się pojawić między ludźmi w wyniku naruszenia granic prywatności: (a) „własność prywatności” (*privacy ownership*), (b) „reguły prywatności” (*privacy rules*) oraz (c) „zakłócenia prywatności” (*privacy turbulence*) (Petronio i Child, 2020).

Podstawowym założeniem leżącym u podłoża teorii jest przekonanie jednostki, że jest właścicielem informacji, które jej dotyczą („własność prywatności”). Niekiedy osoba udziela dostępu do swoich danych osobowych, a wówczas inni stają się ich „współposiadaczami” (*co-owner*), co stwarza konieczność negocjowania lub tworzenia „reguł prywatności”, które pozwolą pierwotnemu właścicielowi zachować kontrolę nad jego danymi (Petronio, 2016). Jeżeli utworzone reguły nie są (lub przestają być) respektowane przez wszystkich, którzy mają dostęp do danych – dochodzi do „zakłócenia prywatności”. Do zakłócenia dochodzi również wtedy, kiedy osoby, które otrzymały dostęp do danych, dokonując ich rozpowszechnienia, nie przedstawiły reguł korzystania z nich tym, którym je przekazały. W kontekście sharentingu „zakłócanie prywatności” może przyjąć m.in. jedną z następujących form: rodzice proszą członków rodziny o ograniczenie liczby postów na temat ich dzieci, a członkowie publikują dużo, rodzice proszą o nieudostępnianie zdjęć dziecka osobom spoza rodziny, a zdjęcia są udostępniane, lub zgadzają się na udostępnianie treści, ale wyłącznie w aplikacjach do prywatnej komunikacji (np. WhatsApp), a członek rodziny, przekazując treści dalszej rodzinie, nie informuje o regule dotyczącej niepublikowania w sieci i używania wyłącznie komunikatorów (Autenrieth, 2018).

W przypadku młodszych dzieci reguła pierwsza („własność prywatności”) jest trudna w realizacji, gdyż zazwyczaj to rodzic sprawuje kontrolę nad wizerunkiem dziecka i często uważa się za głównego właściciela informacji na temat dziecka, a więc również rości sobie prawo do tworzenia „reguł prywatności”. Badania wskazują, że podstawową strategią w tym zakresie (prawie 80% rodziców) jest udostępnianie zdjęć swoich dzieci jedynie w trybie

„tylko dla znajomych”, aby ograniczyć ich dostępność dla szerokiej publiczności (Kopecký i in., 2020).

W przypadku dzieci starszych, które są świadome aktywności rodziców w sieci, „własność prywatności” oraz „reguły prywatności” są aktywnie przemawiane oraz tworzone przez dziecko i mogą się okazać źródłem konfliktów między nim a rodzicem. Ilustrację tej tezy stanowią wyniki uzyskane w tym samym badaniu (Kopecký i in., 2020): jedynie połowa nastolatków zdawała się ufać swoim rodzicom w kwestii poszanowania ich prywatności podczas korzystania z sharentingu, wszyscy jednak wskazali, że w miarę dorastania coraz bardziej chcą przejąć kontrolę nad zarządzaniem własną prywatnością. Rosnące zainteresowanie nastolatków zarządzaniem własną prywatnością może wynikać z ich potrzeby zarządzania swoją tożsamością online. Nastolatki wskazały, że są również zaniepokojone swoją tożsamością online i wrażeniem, jakie wywierają na rówieśnikach.

(b) Cyberprzemoc

Termin „cyberprzemoc” wywodzi się z języka angielskiego (*cyberbullying*), będącego połączeniem słów *cyber*, odnoszącego się do rzeczywistości wirtualnej i technologii komputerowych, oraz *bullying*, oznaczającego przemoc (fizyczną lub psychiczną) o charakterze powtarzalnym i intencjonalnym. Ta forma agresji zachowuje niektóre z głównych cech tradycyjnego nękania, takie jak intencjonalność czy dysproporcja sił, lecz występuje w specyficznym kontekście – w cyberprzestrzeni lub środowiskach cyfrowych (np. w sieciach społecznościowych, na czatach, blogach), przez co szybko dociera do znacznie szerszego grona odbiorców (Palermi in., 2022). Choć zjawisko to dotyczy osób w różnym wieku, szczególnie niepokojące są jego skutki wśród dzieci i młodzieży, ponieważ może prowadzić do poważnych konsekwencji emocjonalnych, społecznych i rozwojowych (Menesini i Nocentini, 2009).

Nancy Willard (2007) zaproponowała klasyfikację form cyberprzemocy, która dzięki temu, że podkreśla różnorodność mechanizmów nią rządzących oraz potencjalne skutki psychospołeczne (szczególnie dla osób niepełnoletnich), jest powszechnie przyjmowana przez innych badaczy. Autorka wyróżnia następujące formy cyberprzemocy: (a) *flaming* – agresywne, wulgarne spory w przestrzeni cyfrowej, których celem jest eskalacja napięcia i negatywnych emocji, (b) *harassment* – uporczywe nękanie poprzez wysyłanie obraźliwych, złośliwych, niechcianych wiadomości, (c) *cyberstalking* – powtarzające się groźby, zastraszanie i działania wywołujące lęk o własne bezpieczeństwo, (d) *denigration* – rozpowszechnianie plotek i fałszywych informacji w celu

zniszczenia reputacji, (e) *impersonation* – przywłaszczenie tożsamości osoby, np. poprzez włamanie na konto i wysyłanie kompromitujących treści, (f) *outing and trickery* – ujawnianie poufnych informacji lub intymnych treści w wyniku zastosowania podstępu lub oszustwa, (g) *exclusion* – celowe wykluczanie jednostki z grup online, np. poprzez usuwanie z listy znajomych lub z gry.

Udostępnianie przez rodziców zdjęć czy nagrań z wizerunkiem dziecka, szczególnie takich, które mają charakter ośmieszający lub kompromitujący – może stanowić potencjalne źródło agresji internetowej. Choć dotąd dominowało przekonanie, że sprawcami tego rodzaju przemocy często bywają anonimowi użytkownicy, aktualne badania wskazują, że dominujące staje się zjawisko cyberprzemocy wśród młodzieży, w którym sprawcami są osoby znane (obecni lub byli przyjaciele czy partnerzy) (Borkowska, 2019; Pew Research Center, 2021; Felmlee i Faris, 2016; O'Neill, 2023). W ramach prowadzonych badań (Pew Research Center, 2021) stwierdza się również, że dzieci korzystające z YouTube są najbardziej narażone na cyberprzemoc (79%). Wysoki odsetek dzieci doświadczył też przemocy cyfrowej w takich serwisach, jak Snapchat (69%), TikTok (64%) i Facebook (49%). Warto także podkreślić, że prawdopodobieństwo doświadczenia przemocy w Internecie wzrasta wraz z wiekiem i jest szczególnie częste między 10. a 18. rokiem życia (O'Neill, 2023; Pew Research Center, 2021).

Jednocześnie nie należy pomijać faktu, że sprawcami cyberprzemocy mogą być bezpośrednio rodzice, np. w sytuacji, gdy wizerunek dziecka jest wykorzystywany instrumentalnie w celu wzmacniania i promowania własnych kontrowersyjnych poglądów politycznych lub innych przekonań czy osiągania korzyści materialnych z publikowania treści poniżających dziecko lub godzących w jego prywatność.

Bez względu na to, czy sprawcą cyberprzemocy jest osoba bliska czy obca, by scharakteryzować to zjawisko, bierze się pod uwagę kilka cech, które odróżniają je od innych form przemocy i podkreślają jego znaczenie w wymiarze psychologicznym i społecznym: (a) trwałość, (b) możliwość wyszukiwania, (c) „kopiowalność” oraz (c) występowanie tzw. niewidzialnej publiczności. Trwałość treści w przestrzeni internetowej wiąże się z faktem, że raz opublikowany materiał może pozostawać online przez nieokreślony czas. To z kolei umożliwia jego nieustającą „wyszukiwalność” oraz szybkie kopiowanie przez innych użytkowników, a w rezultacie prowadzi do dalszego rozpowszechniania i tym samym znacząco utrudnia kontrolę nad jego obiegiem. Ostatnią

kluczową cechą publikacji internetowych jest obecność tzw. niewidzialnej publiczności – czyli szerokiego, często anonimowego i trudnego do zidentyfikowania grona odbiorców, które może obejmować znacznie więcej osób, niż pierwotnie zakładał autor treści, co również pogłębia ryzyko utraty kontroli nad rozpowszechnionym materiałem oraz narażenia się na negatywne konsekwencje społeczne, emocjonalne czy prawne (Pyżalski, 2012).

Opisane cechy wyróżniające środowiska cyfrowego przybierają szczególnie niepokojący wymiar, gdy uwzględnimy fakt, że większość współczesnych rodziców udostępnia wizerunek swoich dzieci w sieci oraz że większość z nich nie stosuje żadnych specjalnych strategii ochronnych (AVG Technologies, 2010; Bare, 2020; Brosch, 2016; Davidson-Wall, 2018; Davis i in., 2015; Family Online Safety Institute, 2015; Kopecký i in., 2020; Kumar i Schoenebeck, 2015; Walrave i in., 2003). Polscy nastolatki należą do najbardziej narażonych na cyberprzemoc wśród rówieśników z 44 krajów Europy, Azji i Kanady – w każdej grupie wiekowej plasują się w pierwszej piątce państw o najwyższym odsetku młodych osób doświadczających tego zjawiska. Z kolei średnie wyniki sytuują Polskę na trzecim miejscu, tuż za Bułgarią i Litwą (Cosma i in., 2024).

(c) Kradzież tożsamości

W związku z badaniem przeprowadzonym przez Barclays Bank szacuje się, że do 2030 roku dwie trzecie kradzieży tożsamości będzie można przypisać sharentingowi (Coughlan, 2018). Potwierdzenie zagrożeń płynących z nadmiernego ujawniania danych online znajduje odzwierciedlenie również w badaniu przeprowadzonym przez Microsoft (2020), w którym udział wzięło 12 520 respondentów – zarówno nastolatków w wieku 13–17 lat, jak i dorosłych w wieku 18–74 lat.

W momencie publikacji zdjęć lub nagrań w Internecie użytkownik traci nad nimi realną kontrolę, co skutkuje powstaniem tzw. śladu cyfrowego (*digital footprint*). Pojęcie to odnosi się do konsekwencji działań i zachowań podejmowanych online, a także do poziomu widoczności jednostki w przestrzeni cyfrowej (Gross, 2012). W kontekście sharentingu skutki te nie dotyczą jednak bezpośrednio osoby publikującej – czyli rodzica – lecz dziecka, którego dane osobowe, wizerunek oraz aktywność cyfrowa są ujawniane i utrwalane w sieci bez jego świadomej zgody. Jedną z najpoważniejszych konsekwencji sharentingu jest kradzież tożsamości (Otero, 2017; Ferrara i in., 2023; Picotti, 2012) (por. tab. 4). Problem ten ma charakter złożony i wciąż nie do końca poznany, m.in. ze względu na trudności w jednoznacznym identyfikowaniu

Tabela 4*Rodzaje kradzieży tożsamości*

Rodzaj kradzieży tożsamości	Opis
Klonowanie tożsamości (<i>identity cloning</i>)	Podmienienie czyjejś tożsamości w celu stworzenia nowej i wykorzystania jej w działaniach niezgodnych z prawem
Finansowa kradzież tożsamości (<i>financial identity theft</i>)	Wykorzystanie danych osobowych ofiary do uzyskania korzyści finansowych, np. kredytów, otwierania kont bankowych lub kart kredytowych
Kryminalna kradzież tożsamości (<i>criminal identity theft</i>)	Posługiwanie się danymi ofiary w trakcie popełnienia przestępstw w celu uniknięcia odpowiedzialności karnej
Syntetyczna kradzież tożsamości (<i>synthetic identity theft</i>)	Łączenie danych różnych osób w celu stworzenia „nowej” tożsamości dopasowanej do konkretnego celu, który chce osiągnąć sprawca
Medyczna kradzież tożsamości (<i>medical identity theft</i>)	Użycie danych innej osoby w celu uzyskania świadczeń medycznych, korzyści zdrowotnych lub popełnienia innych przestępstw związanych z opieką zdrowotną

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ferrara i in., 2023.

i śledzeniu przypadków nadużyć. Jest to zjawisko dynamiczne, stale ewoluujące pod wpływem rozwoju technologicznego, który przekształca zarówno formy przestępstw, jak i sposób działania sprawców. Szczególnym zagrożeniem w tym kontekście są metadane zawarte w zdjęciach i nagraniach – takie jak informacje geolokalizacyjne, daty, a często także dane identyfikujące urządzenia czy konta użytkowników (Ferrara i in., 2023).

Tego rodzaju dane osobowe ujawniane mimowolnie przez rodziców publikujących treści związane z dziećmi mogą zostać wykorzystane przez cyberprzestępców do takich działań, jak zakładanie kont bankowych, ubieganie się o kredyty, otwieranie kart kredytowych czy popełnianie oszustw z wykorzystaniem tożsamości dziecka (Internet Matters, 2019).

(d) Wykorzystanie zdjęć w nieodpowiednich kontekstach

Opublikowane zdjęcia i nagrania stają się powszechnie dostępne i mogą być swobodnie wykorzystywane przez osoby trzecie, często w sposób niezgodny z intencjami autora (Brosch, 2017). Nawet przy zastosowaniu ustawień prywatności istnieje ryzyko, że osoby z otoczenia cyfrowego rodzica udostępnią te materiały dalej, umieszczając je w przestrzeni publicznej, w której tracą nad nimi kontrolę (Bierca i Wysocka-Świłała, 2019).

Raporty policyjne dotyczące wykorzystywania seksualnego dzieci wykazały, że setki tysięcy zdjęć przedstawiających dzieci w codziennych, prywatnych sytuacjach – publikowanych przez lata w mediach społecznościowych – zostały ponownie wykorzystane i zamieszczone na stronach pornograficznych. Fotografie te często opatrzone były komentarzami o charakterze seksualnym i rozpowszechniane zarówno przez osoby prywatne, jak i zorganizowane grupy przestępcze (Ferrara i in., 2023).

Z kolei Międzynarodowa Organizacja *WeProtect* (Insoll i in., 2024) przeanalizowała czynniki sprzyjające przestępstwom związanym z wykorzystywaniem seksualnym dzieci w środowisku internetowym. Analiza opierała się na danych pochodzących z anonimowej ankiety przeprowadzonej wśród sprawców wykorzystania seksualnego dzieci, którzy posługiwali się materiałami wykorzystującymi seksualnie dzieci (*Child Sexual Abuse Material* – CSAM). Badanie wykazało, że czynniki sytuacyjne, takie jak anonimowość Internetu oraz łatwość dostępu do treści CSAM, istotnie sprzyjają podejmowaniu tego rodzaju zachowań przestępczych. Aż 77% respondentów przyznało, że zetknęło się z CSAM lub powiązanymi linkami w ramach oficjalnie dostępnych platform internetowych. Jako główne kanały dystrybucji wskazano: serwisy pornograficzne (32%), platformy społecznościowe (29%), standardowe strony internetowe (12%) oraz aplikacje komunikacyjne (12%) (Insoll i in., 2024).

Wizerunki dzieci, raz udostępnione w przestrzeni cyfrowej, mogą zostać nie tylko skopiowane i rozpowszechnione, a następnie traktowane jako źródło pobudzenia seksualnego, lecz także przekształcone, m.in. w materiały typu CSAM lub w ośmieszające memy (Bierca i Wysocka-Świtała, 2019).

Konsekwencje psychospołeczne. Analiza badań dotyczących wpływu sharentingu na funkcjonowanie psychiczne dzieci pozwala wyodrębnić trzy kluczowe obszary zagrożeń (por. Kumar, 2023; Amon i in., 2023):

(a) Kształtowanie tożsamości i samooceny

Sharenting może znacząco oddziaływać na kształtowanie się samooceny i tożsamości dziecka. Publiczne udostępnianie jego życia w sieci naraża je na porównania społeczne, oceny i komentarze – zarówno pozytywne, jak i negatywne – co może wpływać na jego poczucie własnej wartości oraz relacje z rówieśnikami. Dzieci mogą doświadczać cyberprzemocy jako konsekwencji treści publikowanych przez rodziców.

Anna Borkowska i Marta Witkowska (2020) podkreślają, że każda osoba powinna mieć możliwość samodzielnego kształtowania swojego wizerunku

oraz tożsamości – również w przestrzeni cyfrowej. Prawo do decydowania o sobie, w tym w obszarze kreowania określonego obrazu siebie wobec innych, powinno obejmować także dzieci. Kopecký i współpracownicy (2020) zwracają uwagę, że podstawowym źródłem problemu w tym zakresie jest fakt, iż rodzice budują internetową tożsamość dziecka bez jego zgody – nawet w sytuacji, gdy dziecko nie korzysta jeszcze z mediów społecznościowych lub chce mieć wpływ na treści, które go dotyczą.

Kreowanie własnego wizerunku staje się szczególnie istotnym zagadnieniem w okresie nastoletnim, ponieważ właśnie wtedy dokonuje się intensywna eksploracja własnej tożsamości (Steinberg i Morris, 2001). Nastolatkowie eksperymentują wówczas z różnymi formami autoprezentacji (Azmitia, 2002; Harter i in., 1997). Jako że współcześnie media społecznościowe zapewniają nastolatkom możliwość ujawniania informacji osobistych (np. uczuć, opinii, przekonań, pomysłów), wydają się odgrywać istotną rolę w procesie odkrywania własnej tożsamości (Kietzmann i in., 2011). Nastolatkowie, ze względu na to, że są szczególnie wrażliwi na wrażenia, jakie wywierają na swoich rówieśnikach, oraz na stopień, w jakim czują się przez nich akceptowani (Steinberg i Cauffman, 1996), z dużą świadomością podejmują decyzje dotyczące tego, czym dzielą się w sieciach społecznościowych (Boyd, 2008). W związku z tym treści publikowane przez rodziców – zwłaszcza te pozostające poza kontrolą nastolatka i odbiegające od jego aktualnego obrazu siebie – mogą prowadzić do obniżenia samooceny, pogorszenia relacji z rówieśnikami, a także, co oczywiste, z samymi rodzicami.

(b) Więź między rodzicem a dzieckiem

Dynamika relacji rodzic–dziecko stanowi istotny aspekt sharentingu. Zaufanie, autonomia i możliwość wyrażenia zgody to elementy kluczowe dla zdrowej więzi rodzinnej. Brak konsultacji z dzieckiem i publikowanie jego wizerunku bez uzgodnienia może prowadzić do utraty zaufania oraz naruszenia granic psychicznych (Hersh, 2001; Ouvrein i Verswijvel, 2019). Badania wskazują, że otwarta komunikacja i wspólne ustalanie zasad dotyczących obecności dziecka w sieci sprzyjają budowaniu relacji opartej na wzajemnym szacunku i zrozumieniu (Kumar i in., 2023).

Naruszenie tych zasad może skutkować poczuciem upokorzenia, frustracją dziecka, a w dłuższej perspektywie – konfliktem lub urazą wobec rodzica. Raport *Nastolatki 3.0*, opracowany na podstawie badania 4984 uczniów (klas 7 i 8 szkoły podstawowej oraz klas 1 i 2 szkoły ponadpodstawowej) i 1255 rodziców i opiekunów prawnych z całej Polski, wskazuje, że niemal

co drugi nastolatek deklaruje, iż rodzice lub opiekunowie zamieszczają w mediach społecznościowych zdjęcia z jego wizerunkiem, co wywołuje w nim różnorodne emocje. Ponad jedna trzecia badanych odczuwa obojętność, niemal 20% wskazuje na niezadowolenie, a blisko co czwarty – na zawstydzenie i skrępowanie. Jedynie 20% nastolatków deklaruje, że publikowane przez rodziców zdjęcia wywołują w nich radość. Dziewczęta częściej niż chłopcy deklarują odczuwanie zarówno negatywnych, jak i pozytywnych emocji. Najmniejszy odsetek badanych wskazał na takie emocje, jak złość (8,8%), smutek (3,3%), wrogość (2,9%), strach (2,3%), przerażenie (2,8%) czy poczucie winy (1,3%) (Lange, 2021).

Inne badania (YouGov, 2019), tym razem o charakterze międzynarodowym, przeprowadzone na grupie 863 dzieci w wieku od 8 do 15 lat, wyraźnie wskazują, że dzieci pragną przejąć kontrolę nad swoim wizerunkiem i samodzielnie decydować o tym, co, kiedy i komu jest przekazywane na ich temat. Okazuje się, że ponad 40% dzieci chciałoby mieć możliwość zatwierdzania zdjęć, które ich rodzice zamierzają opublikować, a kolejne 7% deklaruje chęć całkowitego zakazu ich publikowania. Starsze dzieci (w wieku 13–15 lat) wykazywały znacznie większą potrzebę sprawowania kontroli edycyjnej nad swoim wizerunkiem (57%) niż dzieci młodsze (w wieku 8–12 lat – 32%). Główną motywacją, szczególnie w tej drugiej grupie, było poczucie zażenowania. Aż sześcioro na dziesięcioro (62%) badanych dzieci uważa, że zdjęcia publikowane przez ich rodziców są dla nich upokarzające.

Z dużym prawdopodobieństwem można zatem przyjąć, że potrzeba odzyskania (lub utrzymania) kontroli nad własnym wizerunkiem stanowi doświadczenie o charakterze uniwersalnym wśród nastolatków, których rodzice publikują ich zdjęcia w przestrzeni cyfrowej. Z perspektywy relacyjnej szczególnie istotny wydaje się fakt, że znaczna część rodziców nigdy nie pyta dziecka o zgodę na publikację jego wizerunku (Lange, 2021; Ouvrein i Verswijvel, 2019; Sarkadi i in., 2020; YouGov, 2019; Verswijvel i in., 2019). Taka praktyka niesie za sobą istotne implikacje dla jakości relacji, pokazując dziecku, że jego samostanowienie, autonomia czy poczucie bezpieczeństwa mogą nie być dla rodzica priorytetowe.

(c) Uczestnictwo w mediach społecznościowych w przyszłości

Badania jednoznacznie wskazują, że mechanizm modelowania stanowi jeden z kluczowych czynników wpływających na kształtowanie określonych postaw u dzieci przez rodziców. Przegląd literatury pokazuje, że wpływ ten dotyczy m.in. zachowań i postaw związanych z paleniem tytoniu, spożywaniem

alkoholu oraz używaniem innych substancji psychoaktywnych (Hawkins i in., 1992; Oliveira i in., 2008).

W ostatnich latach coraz częściej podejmowany jest również temat wpływu sposobu korzystania z Internetu przez rodziców na zachowania ich dzieci. Wyniki badań potwierdzają, że rodzice bardziej zaangażowani w aktywność w mediach społecznościowych oraz spędzający więcej czasu online modelują podobne postawy u swoich dzieci. W rezultacie dzieci te także intensywniej korzystają z Internetu (Ding i in., 2017; Faltýnková i in., 2020; Özaslan i in., 2022).

Nadmierne korzystanie z Internetu przez dzieci wiąże się z podwyższonym poziomem objawów depresyjnych, lęku, niezadowolenia z życia, poczucia samotności, gorszymi wynikami w nauce oraz zaburzeniami snu (Ho i in., 2014; Erdoğan, 2008; Tan i in., 2016; Twenge, 2020; Wu i in., 2015; Zhang i in., 2018). Ponadto obserwowanie przez dzieci zachowań rodziców w sieci – zwłaszcza w przypadkach, gdy rodzice od wczesnego wieku dzieci publikowali ich wizerunek, kierując się przy tym szczególnie motywacją opartą na zewnętrznych ocenach i wzmocnieniach – może prowadzić do uwewnętrznienia takich wzorców oraz uzależniania poczucia własnej wartości od opinii innych.

Badacze zwracają również uwagę na podwyższone ryzyko występowania skutków ubocznych u nastolatków – szczególnie dziewcząt oraz osób z wcześniejszymi trudnościami natury psychicznej – takich jak obniżony nastrój wynikający z doświadczeń cyberprzemocy, zaburzenia obrazu ciała, problemy ze snem czy zachowania związane z zaburzeniami odżywiania (Twenge, 2020).

Konsekwencje wynikające z regulacji prawnych i zasad etyki. Zagadnienia związane z ochroną wizerunku oraz danych osobowych nieletnich zyskują na znaczeniu w dobie powszechnej obecności dzieci w przestrzeni cyfrowej. Pomimo postępujących regulacji prawnych skuteczność stosowanych strategii ochronnych – takich jak pseudonimizacja czy ograniczenie widoczności postów – okazuje się często niewystarczająca. Treści raz opublikowane w Internecie mogą bowiem być łatwo rozpowszechnione i trudne do usunięcia, co znacząco zwiększa ryzyko długofalowych konsekwencji dla dziecka.

Zgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym to rodzice sprawują kontrolę nad decyzjami dotyczącymi udostępniania wizerunku swojego dziecka. Jednocześnie, w myśl art. 95 § 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Dz.U. z 2023 r., poz. 2809), są oni zobowiązani do działania w najlepiej

pojętym interesie dziecka, czyli na rzecz jego dobra. Brak refleksji oraz impulsywność w zakresie publikowania zdjęć dzieci – zwłaszcza ukazujących je w sytuacjach intymnych, wstydliwych bądź upokarzających – może prowadzić do szkód zarówno bieżących, jak i długoterminowych (Borkowska i Witkowska, 2020).

Wraz z rozwojem świadomości społecznej coraz częściej pojawiają się dylematy wykraczające poza formalne ramy prawne, wchodzące w obszar etyki, moralności oraz świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa. Brakuje jednoznacznych regulacji, które precyzyjnie określałyby, czy – i w jakim zakresie – rodzic ma prawo kształtować wizerunek oraz cyfrową historię swojego dziecka już od jego najmłodszych lat (Grabalska i Wielki, 2022).

W odpowiedzi na rosnące poczucie zagrożenia część rodziców decyduje się na celowe ograniczenie udostępniania informacji o dziecku bądź wdraża strategię minimalizującą ryzyko związane z publikacją wizerunku dziecka. Ulla Autenrieth (2018) opisała to zjawisko jako *anty-sharenting* – praktykę mającą na celu uniemożliwienie identyfikacji dziecka w publikowanych materiałach. Jak jednak zauważają Michel Walrave i współpracownicy (2023), działania te nie są w swej istocie całkowitym zaprzeczeniem sharentingu, lecz raczej jego rozważną formą, określaną mianem *mindful sharenting*. Strategia ta często wynika z wcześniejszych negatywnych doświadczeń (własnych lub cudzych), troski o prywatność dziecka oraz potrzeby ochrony jego tożsamości przed możliwymi nadużyciami.

Mindful sharenting obejmuje różnorodne praktyki, takie jak: publikowanie zdjęć z większej odległości, unikanie ukazywania twarzy dziecka, stosowanie filtrów maskujących bądź emotikonów, a także odpowiednie kadrowanie uniemożliwiające jednoznaczną identyfikację. Niestety, rodzice podejmujący tego rodzaju działania nierzadko spotykają się z niezrozumieniem społecznym lub presją ze strony otoczenia, co może prowadzić do napięć – szczególnie w relacjach rodzinnych, ponieważ podejścia do kwestii prywatności mogą być odmienne.

Wszystko to wskazuje na potrzebę pogłębionej debaty społecznej dotyczącej prawa dziecka do prywatności oraz granic cyfrowego rodzicielstwa (Walrave i in., 2023). Kwestia obecności dziecka w przestrzeni internetowej – kształtowanej przez rodziców zarówno poprzez przemyślane i ostrożne publikacje, jak i te mniej krytyczne – a także decyzja o całkowitym wyłączeniu dziecka z życia cyfrowego pozostaje, wobec braku jednoznacznych regulacji prawnych, zagadnieniem przede wszystkim natury etycznej. Dotyka ono

fundamentalnych wartości, takich jak poszanowanie godności dziecka, jego prawa do samostanowienia oraz długofalowego bezpieczeństwa w świecie cyfrowym i poza nim.

1.5 SHARENTING W KONTEKŚCIE NORM KULTUROWYCH I SPOŁECZNYCH

Media społecznościowe odgrywają istotną rolę w kształtowaniu norm społecznych – zarówno tego, co uznawane jest za normatywne, jak i tego, co wykracza poza przyjęte ramy. Odbywa się to poprzez umożliwienie użytkownikom wyrażania poglądów oraz dzielenia się informacjami na różnorodne tematy, a reakcje społeczne na te treści pozwalają określić, które z nich zyskują akceptację, a które są marginalizowane lub wprost odrzucane. Dzięki szerokiemu zasięgowi i powszechnemu dostępowi media społecznościowe wpływają na sposób postrzegania rzeczywistości przez społeczeństwo, kształtując również decyzje podejmowane w sferze prywatnej i publicznej.

Szczególną rolę w tym procesie odgrywają twórcy internetowi, którzy – dzięki aktywności w mediach społecznościowych – zdobywają szerokie grono odbiorców i budują wokół siebie zaangażowane społeczności. Ich popularność sprawia, że posiadają oni realny wpływ nie tylko na promowanie określonych postaw i wartości, lecz także na inicjowanie oraz utrwalanie trendów kulturowych i społecznych. Działalność twórców internetowych nierzadko prowadzi do upowszechniania określonych schematów zachowań wśród szerokiej grupy odbiorców, co z kolei implikuje zmiany w postrzeganiu różnych zjawisk w przestrzeni publicznej (Batorowska i in., 2019).

Jedną z koncepcji wyjaśniających mechanizm zmiany norm społecznych oraz akceptowalności określonych zjawisk jest tzw. okno Overtona (por. Youvan, 2024) – model opisujący zakres idei i poglądów, które w danym momencie są uznawane za akceptowalne w społeczeństwie. Teoria ta pokazuje, w jaki sposób opinia publiczna może stopniowo przesuwac granice przynależności danego tematu do społecznie uznanych ram – od fazy skrajnego odrzucenia aż po jego pełną normalizację. Dzięki tej koncepcji możliwe jest zrozumienie, jak idee początkowo postrzegane jako kontrowersyjne lub marginalne z czasem zyskują społeczną akceptację i stają się nowymi normami. Szczególnie widoczne jest to w kontekście ich upowszechniania za pośrednictwem mediów społecznościowych, które znacząco przyspieszają i wzmacniają ten proces.

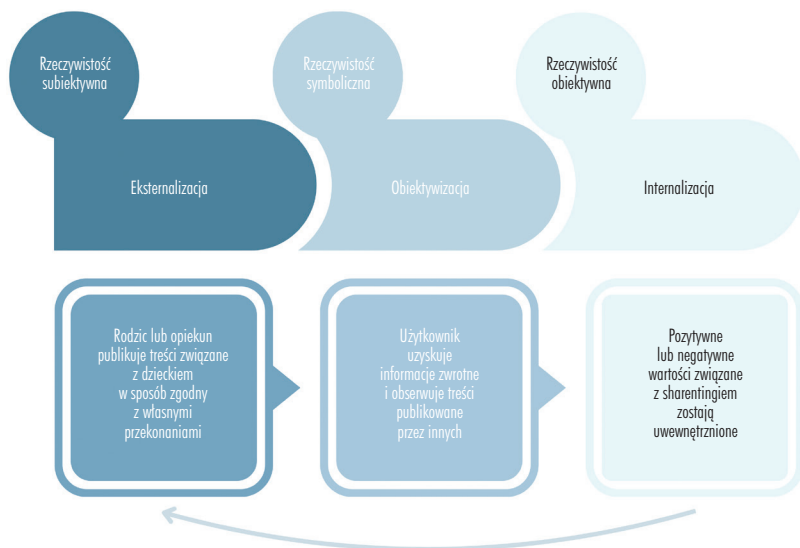
W tym kontekście użyteczna wydaje się również koncepcja społecznego konstruowania rzeczywistości (Berger i Luckmann, 1967), oparta na założeniu, że rzeczywistość jest wytworem konkretnego społeczeństwa. Powtarzane działania jednostek z czasem przekształcają się w ustalone wzorce zachowań, które mogą być powielane w podobnych warunkach przy niewielkim nakładzie energii – jest to tzw. mechanizm habituacji.

Znakiem czasu stają się narzędzia, za pomocą których rzeczywistość jest konstruowana. Współcześnie takim narzędziem jest Internet, a w szczególności media społecznościowe – platformy umożliwiające tworzenie, selekcję, wymianę i upowszechnianie treści. W rezultacie coraz częściej dochodzi do napięć i przesunięć między tym, co publiczne, a tym, co prywatne i subiektywne. Postrzeganie rzeczywistości rozwija się w obrębie sieci społecznych – jednostki traktują informacje rozpowszechniane w ich kręgu jako odzwierciedlenie rzeczywistości. Na poziomie makro prowadzi to jednak do istnienia wielu rozbieżnych, społecznie skonstruowanych wersji rzeczywistości.

Proces ten można wyjaśnić za pomocą koncepcji krystalizacji (*crystallization*) (Wohn i Bowe, 2014), rozwijającej teorię społecznej konstrukcji rzeczywistości. Krystalizacja zakłada, że jednostki i grupy społeczne współdziałają w ramach systemu społecznego, tworząc instytucje, które są utrwalane lub modyfikowane poprzez interakcje międzyludzkie. Choć instytucje społeczne mogą się wydawać obiektywnie istniejące, w istocie są wytworem subiektywnego, społecznego procesu zachodzącego w trzech powiązanych momentach dialektycznych: (a) eksternalizacji – jednostki wyrażają swoje doświadczenia i przekonania w sferze społecznej, (b) obiektywizacji – wytworzone znaczenia nabierają statusu obiektywnej rzeczywistości, stając się częścią społecznych instytucji i norm, (c) internalizacji – jednostki przyswajają te obiektywne znaczenia, traktując je jako naturalne i oczywiste.

Tak skonstruowana rzeczywistość jest wynikiem własnych przekonań oraz subiektywnych interpretacji społecznych norm i wartości. Potwierdzają to badania Nur Rafizy Putri i współpracowników (2021), które wskazują, że sharenting to złożony proces społeczny, w ramach którego rodzice – zwłaszcza matki – konstruują rzeczywistość na podstawie własnych norm i wartości, a odbiorcy tych treści internalizują przedstawiane wzorce.

Na rysunku 2 zaprezentowano model krystalizacji w kontekście sharentingu, ukazujący, w jaki sposób media społecznościowe – zwłaszcza Instagram – wpływają na konstruowanie i podtrzymywanie znaczeń oraz norm dotyczących dzielenia się wizerunkiem dzieci.

Rysunek 2*Model krystalizacji w kontekście sharentingu*

Źródło: opracowanie własne na podstawie Putri i in., 2021.

Model tworzą trzy etapy:

1. eksternalizacja – rodzic lub opiekun publikuje treści związane z dzieckiem na platformie społecznościowej, kierując się wewnętrznymi (często nie-uświadomionymi) zasadami prywatności. Na tym etapie tworzy się załączek obiektywnej rzeczywistości medialnej;
2. obiektywizacja – użytkownik uzyskuje informacje zwrotne i obserwuje treści publikowane przez innych, co prowadzi do społecznego uznania pewnych wzorców i norm związanych z sharentingiem. W tym momencie dochodzi do formowania się symbolicznej rzeczywistości, wspólnie podzielanej i współtworzonej przez sieć kontaktów;
3. internalizacja – pozytywne lub negatywne wartości związane z sharentingiem zostają uwewnętrznzone przez użytkownika, wpływając na jego przekonania i przyszłe działania. Na tym etapie konstruowana jest subiektywna rzeczywistość jednostki.

W ramach tego modelu sieci społecznościowe pełnią funkcję nowych wyznaczników agendy (*neo-agenda setters*), wpływając zarówno na poznawcze,

jak i afektywne postrzeganie udostępnianych treści. Jednostki korzystające z mediów społecznościowych nie tylko czerpią informacje z różnych źródeł (zarówno tradycyjnych, jak i alternatywnych), lecz także budują wspólne rozumienie tego, co społecznie akceptowalne lub wartościowe, to zaś prowadzi do utrwalenia norm związanych z dzieleniem się życiem dzieci w przestrzeni cyfrowej (Putri i in., 2021).

W zrozumieniu zależności między sharentingiem a kształtowaniem się norm społecznych tego zjawiska pomocna jest również teoria społecznego uczenia się (Bandura, 1977), według której ludzie uczą się poprzez obserwację innych oraz interakcje społeczne. Obserwując zachowania, które przynoszą pozytywne rezultaty, jednostki często je naśladują i adaptują do własnej aktywności. Proces uczenia się przez obserwację może zachodzić w dowolnym wieku, ponieważ jednostki są nieustannie narażone na wpływ nowych, silnych wzorców (modeli), które kontrolują zasoby i mają autorytet. W rezultacie proces modelowania zachowań pozostaje możliwy przez całe życie, ponieważ ludzie mogą przyswajać nowe wzorce zachowań poprzez kontakt z wpływowymi osobami w różnych momentach swojego życia (Newman i Newman, 2007). W mediach społecznościowych źródłem wpływu są zarówno bliskie relacje (rodzina, znajomi), jak i influencerzy, którzy dzięki zbudowanej wokół siebie społeczności i szerokiemu zasięgowi stają się autorytetami i modelami do naśladowania. Dostarczane przez nich treści nie tylko kształtują postawy, ale również wzmacniają określone zachowania poprzez mechanizmy nagradzania (polubienia, komentarze, uznanie społeczne).

Zgodnie z ujęciem Guya Lefrançois (2012) istnieje kilka sposobów uczenia się poprzez obserwację, które można odnieść także do zjawiska sharentingu:

1. uczenie się nowej reakcji – jednostka nabywa nowe zachowanie na podstawie obserwacji konsekwencji, jakie spotkały innych (w zależności od reakcji otoczenia na określone zachowania w zakresie publikacji wizerunku dziecka rodzic decyduje, czy wdrożyć bardziej ostrożne podejście, czy powielać wcześniejsze zachowanie);
2. ocena zachowania modelu i decyzja o naśladowaniu – obserwator decyduje, czy warto naśladować określone działanie, w zależności od jego skutków (obserwowanie zachowań innych osób związanych z publikacją wizerunku dziecka, w postaci pozytywnych reakcji i wzrostu popularności danej osoby lub przeciwnie – wzbudzenia kontrowersji i krytyki, może zachęcać lub zniechęcać do tej aktywności);

3. uczenie się ogólnej zasady, którą można zastosować w innych sytuacjach – obserwacja nie zawsze prowadzi do bezpośredniego naśladownictwa, lecz może skutkować wyciągnięciem wniosku ogólnego (określone zasady związane z publikacją wizerunku dziecka zostają uogólnione na inne obszary życia i mogą polegać np. na większej lub mniejszej ostrożności dotyczącej obecności własnej w przestrzeni cyfrowej lub dotyczyć sposobu edukowania dziecka na temat higieny cyfrowej).

W środowisku mediów społecznościowych użytkownicy są bezpośrednio poddawani wpływowi zarówno przez swoje bliskie relacje (rodzinę, przyjaciół, współpracowników), jak i przez twórców internetowych, których obserwują. Wpływ ten nie wynika jedynie z dużej liczby obserwujących, ale także ze sposobu komunikowania idei, emocji i wartości, które znajdują odbicie w zachowaniach użytkowników. W wyniku codziennej ekspozycji na treści publikowane przez innych użytkownicy stopniowo przyswajają normy i praktyki dominujące w ich cyfrowym środowisku (Peng i in., 2018).

Dodatkowo media społecznościowe dostarczają nagród społecznych i emocjonalnych, które odgrywają kluczową rolę w podtrzymywaniu określonych zachowań. W przypadku sharentingu rodzice otrzymują pozytywne wzmocnienia, m.in. w postaci: polubień i komentarzy wyrażających zachwyt nad dzieckiem, podziwu i uznania za „zaangażowane rodzicielstwo” czy możliwości wymiany doświadczeń z innymi rodzicami.

Media społecznościowe, w których obserwacja, modelowanie i wzmocnienie społeczne prowadzą do przyjęcia określonych norm zachowań, influencerzy i rówieśnicy pełnią funkcję wzorców do naśladowania, a mechanizmy platform społecznościowych wzmacniają i nagradzają określone działania, co sprawia, że rodzice coraz chętniej i częściej publikują wizerunki swoich dzieci. W konsekwencji media społecznościowe nie tylko odzwierciedlają rzeczywistość społeczną, ale również aktywnie ją kształtują, tworząc nowe normy dotyczące rodzicielstwa i prywatności w erze cyfrowej.

Nie ulega jednak wątpliwości, że kultura w dużej mierze kształtuje różnice w praktykach wychowawczych, a więc będzie decydować także o tym, w jaki sposób społeczeństwo ustosunkowuje się do publikacji wizerunku dziecka w różnych kontekstach. Każde społeczeństwo posiada własny zestaw norm dotyczących oczekiwanych zachowań, co przekłada się na odmienne style wychowawcze i role opiekuńcze (Lansford i in., 2018). Oczywiście istnieją takie praktyki rodzicielskie, które mają charakter uniwersalny i nie

są bezpośrednio zależne od aktualnie konstruowanych norm społecznych czy kulturowych. Przykładem może być fizyczna opieka nad dzieckiem. Przetrwanie niemowląt uzależnione jest od troski rodziców w zakresie karmienia, ochrony przed zagrożeniami środowiskowymi oraz zapewnienia podstawowych warunków bezpieczeństwa. Dlatego też, jeśli dane zachowanie rodzicielskie sprzyja przeżyciu dziecka, można przypuszczać, że będzie ono występować w podobnej formie w różnych kulturach (Lansford, 2022; Rohner i Lansford; 2017). Wartości kulturowe wpływają jednak niezaprzeczalnie na codzienne interakcje między rodzicami a dziećmi, np. analiza rozmów matek z dziećmi w rodzinach amerykańskich i tajwańskich wykazała, że sposób komunikacji odzwierciedla dominujące w danej kulturze wartości (Li i Fung, 2020).

Analiza zróżnicowania praktyk wychowawczych na świecie pokazuje, że rodzicielstwo ma dynamiczny i kontekstowy charakter – dostosowuje się do warunków życia, struktury społecznej oraz obowiązujących wartości. Różnice te zostały przedstawione w tabeli 5 i przeanalizowane w kontekście zjawiska sharentingu.

Oprócz wzorców zachowań rodzicielskich charakterystycznych dla poszczególnych społeczeństw istotne jest też uwzględnienie szerszego kontekstu kulturowego, który wpływa na przekonania dotyczące rodzicielstwa, w tym podejście do prywatności dzieci i publikowania treści w Internecie. Do kluczowych czynników należą oczekiwania społeczne, struktura rodziny oraz uwarunkowania środowiskowe (por. Cai, 2023; He i in., 2023; Lansford, 2022):

Tabela 5

Kulturowe różnice w zachowaniach rodzicielskich i ich znaczenie w kontekście sharentingu

Wymiar	Charakterystyka	Znaczenie w kontekście sharentingu
Opieka fizyczna	Obejmuje działania rodziców mające na celu zaspokojenie podstawowych potrzeb dziecka, zapewnienie mu zdrowia oraz bezpieczeństwa	Wysokie natężenie: rodzice szukają pomocy online, publikując zdjęcia objawów lub zapytania o zdrowie dziecka. Inny rodzaj konsekwencji to zwiększona ostrożność rodziców – unikają publikacji wizerunku dziecka, konsultują posty z dzieckiem, stawiają na prywatność. Niskie natężenie: rodzice nie uwzględniają rzeczywistych potrzeb dziecka, koncentrując się przede wszystkim na własnych oczekiwaniach i motywacjach. Publikacja wizerunku dziecka przyjmuje charakter instrumentalny – staje się narzędziem realizacji celów rodzica (np. autopromocji, zdobycia aprobaty społecznej), często kosztem dobra, prywatności i autonomii dziecka.
Stymulacja poznawcza	Dotyczy aktywności wspierających rozwój intelektualny dziecka: rozmów, czytania, zabawy, uczestnictwa w edukacji	Wysokie natężenie: rodzice chętnie publikują osiągnięcia edukacyjne dzieci (np. kamienie milowe, sukcesy w nauce), często jako wyraz dumy. Niskie natężenie: rodzice rzadziej publikują treści związane z edukacyjnym aspektem życia dziecka, np. zdjęcia z zajęć czy wyniki w nauce, co może wynikać z braku utożsamiania się z tym obszarem rozwoju. W niektórych przypadkach może to prowadzić do zachowań kompensacyjnych – publikowania materiałów ukierunkowanych na inne atuty dziecka, np. atrakcyjność fizyczną. Alternatywnie, sharenting może przyjąć formę substytutu realnej emocjonalnej więzi z dzieckiem – rodzice wykorzystują go jako sposób budowania relacji z dzieckiem lub potwierdzania swojej roli opiekuńczej poprzez publikację z codziennego życia rodzinnego.
Ciepło emocjonalne	Obejmuje postawy cechujące się czułością, wsparciem i wrażliwością na potrzeby emocjonalne dziecka	Wysokie natężenie: w przypadku rodziców szczególnie wrażliwych na dobrostan emocjonalny dziecka publikacja treści odbywa się wyłącznie po uzyskaniu jego zgody lub zostaje całkowicie zaniechana ze względu na potencjalne ryzyko naruszenia intymności i psychicznego komfortu dziecka. Niskie natężenie: brak uważności na emocjonalny kontekst sytuacji i niewielka wrażliwość na stan afektywny dziecka może prowadzić do publikowania jego wizerunku oddającego momenty emocjonalnej wrażliwości, np. płaczu, złości czy smutku, co może naruszać granice psychiczne dziecka, poczucie godności i bezpieczeństwa. Priorytetem stają się wówczas cele rodzica (np. autoprezentacja, zdobycie pozytywnych reakcji społecznych), a nie emocjonalne potrzeby dziecka, którego wizerunek wykorzystywany jest niezależnie od jego nastawienia czy zgody.

Tab. 5 cd.

Wymiar	Charakterystyka	Znaczenie w kontekście sharentingu
Kontrola i monitorowanie	Dotyczy ustalania zasad, nadzoru nad zachowaniem dziecka i regulowania jego aktywności – również w przestrzeni cyfrowej	Wysokie natężenie: rodzice sprawują ścisłą kontrolę nad obecnością dziecka w przestrzeni cyfrowej – decydują o każdym aspekcie jego obecności online. Publikacje mają charakter przemyślany, planowany i selektywny, często zgodny z wyraźnie określoną strategią ochrony prywatności. W skrajnych przypadkach rodzice całkowicie rezygnują z udostępniania jakichkolwiek treści z udziałem dziecka, kierując się zasadą maksymalnego bezpieczeństwa. Niskie natężenie: rodzice przyjmują postawę bardziej liberalną – umożliwiają dziecku współdecydowanie o treściach publikowanych w sieci lub pozostawiają mu pełną autonomię w zakresie zarządzania własną obecnością online. Taka postawa może wzmacniać poczucie sprawczości i odpowiedzialności dziecka, ale jednocześnie wiąże się z mniejszym poziomem ochrony i nadzoru ze strony dorosłych, a w konsekwencji stwarza większe zagrożenie dla dziecka.
Dyscyplina	Odnosi się do metod wychowawczych stosowanych w celu egzekwowania zasad zarówno pozytywnych, jak i restrykcyjnych	Wysokie natężenie: rygorystyczny styl wychowawczy może się wiązać z ograniczeniem użycia technologii, co prawdopodobnie przełoży się na mniejszą obecność dziecka w sieci. Rodzice mogą wykorzystywać sharenting również jako narzędzie dyscyplinujące, traktując publikowanie treści jako formę kary. Przejawia się to m.in. w publicznym zawstydzaniu dziecka, udostępnianiu materiałów ukazujących jego negatywne zachowania, błędy lub momenty porażki. Tego typu działania, nawet jeśli wynikają z chęci oddziaływania wychowawczego, mogą prowadzić do naruszenia godności dziecka i generować negatywne konsekwencje emocjonalne. Niskie natężenie: rodzice o bardziej permissywnym stylu wychowawczym wykazują zazwyczaj mniejszy poziom zahamowań w zakresie udostępniania zdjęć swoich dzieci w Internecie. Ich działania odzwierciedlają bardziej swobodne podejście do obecności dziecka w przestrzeni cyfrowej, często bez głębszej refleksji nad potencjalnymi konsekwencjami długofalowymi (Amon i in., 2023). Istnieje większe prawdopodobieństwo, że wykorzystywanie mediów społecznościowych nie będzie stanowiło narzędzia do realizacji celów wychowawczych. Unikają publikowania treści, które mogłyby zawierać elementy dyscyplinujące, moralizujące czy oceniające, stawiając na dialog, prywatność oraz poszanowanie autonomii dziecka w procesie wychowawczym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Lansford, 2022.

(a) Oczekiwania społeczne

Każda kultura posiada określone normy dotyczące prywatności, wychowania dzieci oraz społecznej akceptacji praktyk takich jak sharenting. Wartości te wpływają bezpośrednio na to, w jaki sposób rodzice postrzegają i realizują dzielenie się treściami na temat swoich dzieci w przestrzeni cyfrowej. W niektórych kontekstach społecznych rezygnacja z technologii w procesie wychowania może być postrzegana jako nieadekwatna, przestarzała lub wręcz wykluczająca, co prowadzi do presji społecznej na uczestnictwo w aktywnościach online, w tym na publikowanie zdjęć dzieci. Z kolei w innych społeczeństwach unikanie publicznego udostępniania wizerunku dziecka może być odczytywane jako wyraz odpowiedzialności, dbałości o prywatność oraz szacunku wobec autonomii dziecka. Oznacza to, że praktyki sharentingu są silnie uwarunkowane kulturowo, a ich społeczna legitymizacja zależy od dominujących narracji. Te uwarunkowania znajdują odbicie w koncepcji *tightness-looseness* (sztywność–elastyczność) autorstwa Michele Gelfand i zespołu (2011), która opisuje siłę norm społecznych oraz poziom tolerancji dla różnorodności. W ramach tego modelu kultury sztywne (*tight*) charakteryzują się silnymi, jasno zdefiniowanymi normami i niską tolerancją dla ich naruszeń, natomiast kultury elastyczne (*loose*) cechują się większą elastycznością, liberalnym podejściem i wyższą akceptacją dla różnorodności zachowań.

Przykładami państw reprezentujących kultury o wysokim poziomie społecznej kontroli norm wychowawczych i technologicznych są m.in. Pakistan, Malezja, Singapur, Indie, Korea Południowa oraz Japonia. W krajach tych obserwuje się silniejsze uregulowanie społecznych oczekiwań wobec rodzicielstwa i korzystania z mediów cyfrowych, co może się przekładać na bardziej zdyscyplinowane lub konserwatywne podejście do sharentingu – zwłaszcza w kontekście ochrony prywatności dziecka oraz odpowiedzialności za jego wizerunek w przestrzeni publicznej (por. Gelfand i in., 2011).

Z kolei w krajach charakteryzujących się większą elastycznością norm społecznych – takich jak Estonia, Węgry, Holandia, Nowa Zelandia, Stany Zjednoczone czy Wielka Brytania – zasady dotyczące wychowania i korzystania z technologii są mniej jednoznacznie określone, a praktyki rodzicielskie (w tym publikowanie wizerunku dziecka) pozostają w dużej mierze kwestią indywidualnego wyboru. Może to sprzyjać większej otwartości na sharenting, ale jednocześnie stwarza przestrzeń dla rozwoju kontrtruchów podkreślających znaczenie autonomii cyfrowej dziecka oraz potrzebę wyznaczania granic w środowisku online (por. Gelfand i in., 2011).

W rezultacie poziom społecznej akceptacji dla sharentingu może się istotnie różnić w zależności od tego, gdzie dane państwo lokuje się na kontinuum „sztywność–elastyczność” norm kulturowych. Zróżnicowanie to powinno być uwzględniane zarówno w badaniach porównawczych, jak i w formułowaniu etycznych i prawnych rekomendacji dotyczących ochrony dzieci w przestrzeni cyfrowej.

(b) Struktura rodziny i podejście do prywatności

W kulturach kolektywistycznych – takich jak Chiny, Indie czy Japonia – rodzina wielopokoleniowa stanowi centralny punkt życia społecznego, a prywatność jednostki jest postrzegana przez pryzmat wspólnoty. Dominują tam takie wartości, jak: lojalność, konformizm, wzajemna zależność oraz silnie ustrukturyzowane relacje hierarchiczne. Decyzje dotyczące wychowania i życia codziennego, w tym te związane z obecnością dzieci w przestrzeni cyfrowej, są często podejmowane w zgodzie z normami społecznymi, religijnymi i oczekiwaniami grupy (por. Darwish i Huber, 2003; Sumari i in., 2018). W takim kontekście sharenting może być postrzegany nie jako naruszenie prywatności, lecz jako forma utrzymywania relacji z dalszą rodziną – szczególnie w sytuacjach rozproszenia geograficznego. Udostępnianie zdjęć dzieci bywa traktowane jako wyraz zaangażowania i troski o więzi rodzinne. Jednocześnie, ze względu na duże znaczenie reputacji i harmonii społecznej, publikowanie treści uznanych za zbyt osobiste (np. zdjęcia w intymnych lub emocjonalnie trudnych sytuacjach) może być negatywnie oceniane jako naruszenie godności rodziny. Ograniczona ekspresja emocji, szacunek dla autorytetu starszych i silnie zakorzenione normy dotyczące ról rodzinnych wpływają na sposób, w jaki postrzegana jest cyfrowa obecność dziecka, zwłaszcza w mediach społecznościowych.

Z kolei w kulturach indywidualistycznych – takich jak kraje skandynawskie, Niemcy, Kanada czy Stany Zjednoczone – istotną wartość stanowi autonomia jednostki, również w odniesieniu do dziecka (Akrong i in., 2021). W takich społeczeństwach szczególnie silnie akcentowane są prawa dziecka do prywatności i podmiotowego traktowania, co znajduje odzwierciedlenie w rosnącej liczbie debat i regulacji dotyczących obecności dzieci w mediach społecznościowych. Sharenting w tym kontekście staje się przedmiotem krytycznej refleksji – analizuje się go nie tylko z perspektywy intencji rodzica, lecz także z uwzględnieniem potencjalnych, długofalowych konsekwencji dla dziecka: jego wizerunku, autonomii, dobrostanu psychicznego i relacji społecznych (por. Darwish i Huber, 2003; Sumari i in., 2018). Jednocześnie

to właśnie w kulturach indywidualistycznych obserwuje się wysoką aktywność rodziców w mediach społecznościowych i rozbudowany rynek tzw. parentingu cyfrowego. Dla części rodziców praktyka publikowania treści związanych z dziećmi stanowi nie tylko formę autoprezentacji, ale również narzędzie budowania tożsamości, wsparcia społecznego czy kariery zawodowej (np. jako blogerzy, influencerzy parentingowi). W tym ujęciu dobro dziecka i jego cyfrowy ślad bywają negocjowane w kontekście osobistych celów dorosłych lub wprost im podporządkowane. Choć zatem kultury indywidualistyczne teoretycznie sprzyjają ochronie prywatności dziecka i respektowaniu jego głosu, w praktyce presja na obecność w przestrzeni cyfrowej – także jako forma realizowania się dorosłych – może prowadzić do sprzecznych działań i dylematów etycznych.

Transformacje zachodzące pod wpływem rozwoju technologii cyfrowych i mediów społecznościowych prowadzą do przekształcania tradycyjnych wzorców rodzinnych zarówno w kontekstach kolektywistycznych, jak i indywidualistycznych. Zmieniające się warunki społeczno-technologiczne wymuszają nowe formy negocjowania granic prywatności i obecności dzieci w sferze publicznej, co stanowi wyzwanie i dla rodziców, i dla instytucji odpowiedzialnych za ochronę praw dziecka.

(c) Czynniki środowiskowe wpływające na dostępność i powszechność technologii

Internet stanowi obecnie nieodzowny element rozwoju społecznego i gospodarczego, wywierając istotny wpływ na takie obszary, jak: edukacja, opieka zdrowotna, wzmocnienie pozycji kobiet, zrównoważony rozwój środowiskowy, transparentność instytucji publicznych oraz budowanie więzi w ramach wspólnot lokalnych i globalnych. W związku z tym warunki środowiskowe – w szczególności dostępność infrastruktury cyfrowej oraz poziom upowszechnienia technologii informacyjno-komunikacyjnych – w istotny sposób determinują charakter i skalę praktyk sharentingowych.

W krajach wysoko rozwiniętych, cechujących się zaawansowaną cyfryzacją i powszechnym dostępem do Internetu (np. Europa Zachodnia, kraje skandynawskie, Stany Zjednoczone), publikowanie treści z udziałem dzieci stało się integralną częścią codziennych praktyk medialnych rodziców. Sprzyja to zarówno intensyfikacji zjawiska, jak i jego profesjonalizacji, m.in. poprzez rozwój kont parentingowych czy działalność dziecięcych influencerów, ale również rosnącej świadomości potencjalnych zagrożeń związanych z publikowaniem treści z udziałem dzieci, takich jak naruszenia prywatności, ryzyko nadużyć czy trwałość cyfrowego śladu.

Odmienne sytuacja kształtuje się w regionach, gdzie dostęp do Internetu jest ograniczony, niestabilny lub kosztowny – jak w wielu częściach Afryki Subsaharyjskiej, Azji Południowej czy Europy Wschodniej. W takich kontekstach sharenting przyjmuje formy bardziej zamknięte i prywatne, często ograniczone do komunikacji wewnętrznej (np. w aplikacjach takich jak WhatsApp czy Signal), służącej podtrzymywaniu więzi rodzinnych, zwłaszcza w kontekście migracji zarobkowej lub transnarodowych struktur rodzinnych. Dla porównania: w Europie Zachodniej średnio jedynie 2,4% populacji deklaruje brak dostępu do Internetu, podczas gdy w Rumunii odsetek ten wynosi aż 25%, a w Bułgarii 20%. W Afryce Subsaharyjskiej tylko 29% populacji korzysta z Internetu mobilnego, a około 210 milionów osób zamieszkuje obszary całkowicie pozbawione zasięgu. Natomiast w regionie Azji i Pacyfiku dostęp do Internetu ma około 70% ludności, choć poziom aktywnego korzystania z mobilnej sieci pozostaje znacząco niższy (Shanahan i Bahia, 2023).

W konsekwencji wszystkich wyżej wymienionych uwarunkowań praktyki sharentingu cechują się znacznym zróżnicowaniem regionalnym – determinowanym nie tylko przez normy kulturowe i społeczne, lecz także przez czynniki infrastrukturalne i technologiczne, które w istotny sposób warunkują zarówno dostęp do mediów cyfrowych, jak i sposoby ich użytkowania. Oznacza to, że zachowania rodziców związane z udostępnianiem treści dotyczących dzieci nie są jedynie wynikiem indywidualnych decyzji, lecz odzwierciedlają wybory kształtowane – w większym lub mniejszym stopniu świadomie – przez tradycje, systemy wartości, modele rodziny oraz warunki życia charakterystyczne dla danej kultury. Analiza tego zjawiska wymaga zatem uwzględnienia nie tylko mikrospołecznych i jednostkowych motywacji, ale również szerszych uwarunkowań społeczno-kulturowych, zakorzenionych w makrosystemie.

●

2 SHARENTING Z PERSPEKTYWY TEORII SYSTEMOWYCH – POTENCJALNE IMPLIKACJE PSYCHOSPOŁECZNE I ROZWOJOWE

● ● ●

Dzieci przychodzące na świat w ostatniej dekadzie – w dobie intensywnego rozwoju mediów cyfrowych – w pewnym sensie „rodzą się dwa razy”: po raz pierwszy w wymiarze fizycznym, po raz drugi – w cyfrowym. Badanie zrealizowane na zlecenie firmy AVG Technologies (2010), obejmujące matki dzieci poniżej 2. roku życia z Ameryki Północnej (Stany Zjednoczone i Kanada), Europy (Wielka Brytania, Francja, Niemcy, Włochy, Hiszpania), Australii, Nowej Zelandii i Japonii, wykazało, że zdecydowana większość dzieci ma swoją obecność w Internecie jeszcze przed ukończeniem dwóch lat. Co istotne, ponad jedna trzecia z nich rozpoczyna swoje „cyfrowe życie” jeszcze przed narodzinami – poprzez publikację zdjęć z badań ultrasonograficznych. W Stanach Zjednoczonych odsetek ten wynosi aż 92%, podczas gdy w krajach europejskich osiąga poziom 73% (AVG Technologies, 2010).

Zjawisko to wprowadza zupełnie nową perspektywę w rozwoju dziecka – cyfrową tożsamość zapoczątkowaną przez rodziców, która nie była udziałem wcześniejszych pokoleń. W związku z tym trudno przewidzieć długofalowe skutki tych działań zarówno na poziomie jednostkowym, jak i społecznym. Rodzice funkcjonują w warunkach niepewności, a środowisko naukowe – mimo wzrastającego zainteresowania aktywnością nastolatków w sieci – nadal nie dysponuje jednoznacznymi odpowiedziami dotyczącymi wpływu publikowania wizerunku dzieci w okresie prenatalnym i wczesnodziecięcym na dalszy rozwój dziecka.

Pomocne w analizie omawianego zjawiska okazują się podejścia systemowe, które umożliwiają zrozumienie wzajemnych zależności między jednostką a jej środowiskiem funkcjonowania. Na potrzeby niniejszego opracowania wykorzystano ekologiczną teorię rozwoju człowieka autorstwa Uriego

Bronfenbrennera (1979) oraz teorię systemów rodzinnych Murraya Bowena (1978). Obie koncepcje podkreślają, że funkcjonowanie jednostki kształtowane jest przez złożoną sieć powiązanych systemów – od relacji rodzinnych, przez kontekst społeczno-kulturowy, aż po struktury makrosystemowe.

Teoria systemów ekologicznych i teoria systemów rodzinnych łączą się w założeniu, że człowiek pozostaje pod wpływem wielu współdziałających i nakładających się na siebie czynników, przy czym wpływy te są wzajemne i dynamiczne. Każda jednostka i każda rodzina funkcjonuje w ramach systemów nadrzędnych, takich jak kultura, normy społeczne, organizacje czy instytucje, które oddziałują na ich codzienne funkcjonowanie w takim samym stopniu, w jakim członkowie systemu rodzinnego wpływają na siebie nawzajem.

Wraz z rozwojem jednostki oraz wzrostem złożoności systemów zewnętrznych systemy podrzędne nie ulegają eliminacji – przeciwnie, zostają włączone do szerszego porządku, a człowiek aktywnie podejmuje decyzje dotyczące tego, którym systemom poświęca najwięcej czasu, zasobów i energii. To właśnie w obrębie tych systemów dochodzi do kształtowania tożsamości jednostki.

W dalszej części opracowania analizie zostanie poddana najpierw teoria ekologiczna Bronfenbrennera, ze względu na jej wielopoziomową strukturę i kompleksowe ujęcie środowisk rozwojowych, a następnie teoria systemów rodzinnych Bowena, która umożliwia głębsze zrozumienie dynamiki relacji wewnątrz rodziny jako podstawowej jednostki społecznej.

2.1 EKOLOGICZNA TEORIA ROZWOJU CZŁOWIEKA AUTORSTWA URIEGO BRONFENBRENNERA (1979)

Model ten zakłada, że rozwój jednostki jest rezultatem złożonych, dynamicznych interakcji między dzieckiem a jego otoczeniem – zarówno najbliższym (rodzina, szkoła), jak i szerszym (media, kultura, systemy społeczne). Bronfenbrenner wyróżnił pięć systemów, które oddziałują na rozwój dziecka:

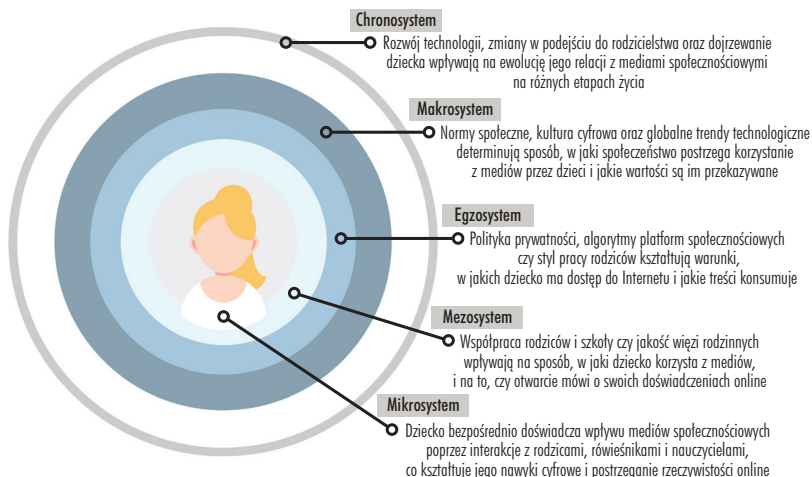
1. mikrosystem – bezpośrednie środowisko dziecka, obejmujące rodzinę, rówieśników czy placówki edukacyjne;
2. mezosystem – relacje pomiędzy komponentami mikrosystemu, np. sposób, w jaki interakcje rodzinne wpływają na funkcjonowanie w szkole;
3. egzosystem – systemy oddziałujące pośrednio, takie jak miejsce pracy rodziców, media czy polityki społeczne;

4. makrosystem – szeroko rozumiana kultura, normy społeczne, wartości i ideologie dominujące w danym społeczeństwie;
5. chronosystem – zmienność w czasie zarówno w wymiarze indywidualnym (np. dojrzewanie), jak i społecznym (np. rozwój technologii czy przemiany kulturowe).

Z perspektywy modelu ekologicznego sharenting może być analizowany jako zjawisko osadzone nie tylko w mikrosystemie, ale też w szerszych kontekstach systemowych, takich jak mezosystem, egzosystem, makrosystem czy chronosystem. Dynamika tego zjawiska jest determinowana w szczególności przez czynniki egzosystemowe (np. media cyfrowe, dostępność technologii, prawo ochrony danych) oraz makrosystemowe, czyli normy kulturowe, wartości społeczne oraz dominujące narracje dotyczące dzieciństwa, rodzicielstwa i prywatności. Zjawisko to nie może być również w pełni zrozumiane bez odniesienia do uwarunkowań społeczno-technologicznych, takich jak tempo cyfryzacji, poziom kompetencji medialnych społeczeństwa czy model polityki rodzinnej i edukacyjnej państwa. W tym sensie sharenting funkcjonuje jako zjawisko intersystemowe, którego występowanie, intensywność i formy są kształtowane przez wzajemne oddziaływanie wszystkich poziomów środowiska człowieka (rys. 3).

Rysunek 3

Koncepcja systemów autorstwa Uriego Bronfenbrennera

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bronfenbrenner, 1979.

Sharenting może być postrzegany jako element nowego wymiaru środowiska rozwojowego oddziałującego na dziecko od najwcześniejszych etapów życia, jeszcze zanim rozwinie ono zdolność do autorefleksji, podejmowania decyzji czy wyrażania zgody. Nowe technologie i media społecznościowe tworzą warunki rozwoju, które wcześniej nie istniały, redefiniując pojęcie prywatności, relacji społecznych oraz odpowiedzialności rodzicielskiej. Biorąc pod uwagę teorię Bronfenbrennera, należy uznać, że cyfrowa obecność dziecka – jej forma, natężenie i ramy – stanowi rezultat współoddziaływania wszystkich poziomów systemu ekologicznego: od bezpośrednich relacji w rodzinie po normy kulturowe, rozwój technologiczny i obowiązujące regulacje prawne.

Tabela 6 przedstawia zjawisko sharentingu z perspektywy modelu ekologicznego Bronfenbrennera, wskazując na jego możliwe konsekwencje rozwojowe dla dziecka w dwóch ujęciach: (a) ogólnego znaczenia mediów społecznościowych dla funkcjonowania dziecka, (b) specyficznego znaczenia praktyk sharentingu jako formy cyfrowej ekspozycji dziecka.

Tabela 6

Zjawisko sharentingu z perspektywy modelu ekologicznego Uriego Bronfenbrennera

Poziom systemu	Wpływ mediów społecznościowych	Zjawisko sharentingu
Mikrosystem (bezpośrednie środowisko dziecka)	Dziecko doświadcza mediów społecznościowych bezpośrednio w ramach interakcji z rodzicami, rówieśnikami i nauczycielami. Rodzice mogą regulować dostęp dziecka do mediów, określać zasady korzystania z Internetu i prowadzić rozmowy o bezpieczeństwie online, a także modelować postawy dziecka poprzez własną aktywność w przestrzeni internetowej. Z drugiej strony, postawy dziecka kształtowane będą w tym zakresie przez rówieśniczą działalność online; dziecko będzie czuć presję ze względu na porównywanie się do innych.	Rodzice decydują o tym, czy i jakie informacje oraz materiały dotyczące dziecka są publikowane w sieci, często bez jego świadomej zgody. Publikacja wizerunku dziecka, zwłaszcza w początkowych latach jego życia, staje się elementem budowania rodzicielskiej tożsamości w mediach społecznościowych, co może mieć zarówno pozytywne aspekty (np. dzielenie się doświadczeniami i pozyskiwanie wsparcia), jak i negatywne konsekwencje (np. naruszenie prywatności dziecka i narażenie go na niebezpieczeństwa cyfrowe). Dziecko może czuć się dumne, zawstyżone lub zaniepokojone tym, jak jego wizerunek i życie są przedstawiane w sieci. Może to wpływać na jego poczucie prywatności, relację z rodzicami i sposób, w jaki samo zaczyna korzystać z mediów społecznościowych.

Poziom systemu	Wpływ mediów społecznościowych	Zjawisko sharentingu
Mezosystem (relacje między elementami mikrosystemu)	Interakcje zachodzące na tym poziomie dotyczą relacji pomiędzy rodzicami dziecka, jego rówieśnikami oraz szkołą, a ich wspólnym kontekstem staje się środowisko mediów społecznościowych. Rodzice i nauczyciele mogą współpracować w zakresie edukowania dzieci na temat higieny cyfrowej oraz wymieniać się informacjami dotyczącymi nadmiernego korzystania z mediów społecznościowych (np. na terenie szkoły). Dzięki dostępowi do mediów społecznościowych, takich jak Instagram czy TikTok, rodzice mogą lepiej poznawać obszary zainteresowań dziecka, jego rówieśników oraz czynniki wpływające na jego zachowania i decyzje. Informacje o tym, z kim dziecko się spotyka i jak spędza czas, mogą pozytywnie lub negatywnie wpływać na relację rodzic-dziecko, co znaczy, że korzystanie z mediów społecznościowych przez dziecko może z jednej strony prowadzić do napięć i konfliktów w rodzinie, z drugiej zaś – sprzyjać budowaniu więzi poprzez wspólne doświadczania w przestrzeni cyfrowej.	Współpraca między nauczycielami a opiekunami może znacząco wspierać edukację medialną, uwrażliwiając zarówno dzieci, jak i rodziców na zagrożenia wynikające z nadmiernego udostępniania danych w Internecie. Tego rodzaju działania mogą sprzyjać budowaniu świadomości cyfrowej i odpowiedzialnego korzystania z mediów społecznościowych. Jednocześnie jakość relacji rodzinnych odgrywa kluczową rolę w tym, czy dziecko czuje się bezpieczne, by otwarcie mówić o swoich obawach związanych z obecnością w sieci – w tym także o publikowaniu jego zdjęć i informacji przez rodziców. Sharenting może istotnie wpływać na dynamikę relacji społecznych dziecka. Niektóre dzieci mogą czuć się dumne, jeśli rodzice dzielą się ich osiągnięciami w mediach społecznościowych, szczególnie gdy spotyka się to z pozytywnym odbiorem ze strony rówieśników. Inne natomiast mogą doświadczać dyskomfortu, zawstydzenia czy złości. W skrajnych przypadkach sharenting może prowadzić do negatywnych konsekwencji społecznych, takich jak wyśmiewanie, wykluczenie czy przemoc rówieśnicza – zarówno w środowisku offline, jak i online (cyberprzemoc). Reakcje te mogą poważnie wpływać na samopoczucie dziecka, jego relacje społeczne oraz sposób postrzegania siebie.

Tab. 5 cd.

Poziom systemu	Wpływ mediów społecznościowych	Zjawisko sharentingu
Egzosystem (czynniki pośrednie wpływające na dziecko)	Warto w tym obszarze wziąć pod uwagę czynniki bezpośrednio związane z poszczególnymi mediami społecznościowymi, takie jak: algorytmy oraz promowane przez platformy treści, które w znacznym stopniu kształtują to, z czym dziecko ma kontakt i co na nie oddziałuje. Istotne są również regulacje dotyczące prywatności, ochrony dzieci w Internecie oraz odpowiedzialności platform za publikowane treści. Dodatkowo warto zwrócić uwagę na czynniki mniej oczywiste, lecz mające wpływ na doświadczenia dziecka w świecie cyfrowym, np. sytuację zawodową rodziców. W przypadku gdy opiekunowie są bardzo zaangażowani zawodowo i mają ograniczoną możliwość monitorowania aktywności dziecka w sieci, może to prowadzić do niekontrolowanego korzystania z Internetu. Istotne są także normy i postawy społeczne w otoczeniu rodziny, np. grupy społeczne bliskie rodzicom mogą sprzyjać większej swobodzie dziecka w korzystaniu z technologii lub przeciwnie – promować postawy bardziej kontrolujące i ostrożne.	Polityka i regulacje platform społecznościowych mają kluczowe znaczenie dla zakresu sharentingu – serwisy takie jak Facebook, Instagram czy TikTok określają zasady dotyczące udostępniania wizerunku dzieci, ale nie zawsze skutecznie egzekwują ochronę prywatności najmłodszych użytkowników. Ponadto nieprecyzyjne i niejednoznaczne regulacje prawne wpływają na sposób, w jaki dane osobowe dzieci są przetwarzane i wykorzystywane przez firmy technologiczne. Również styl życia rodziców i ich podejście do pracy mogą wpływać na praktykę sharentingu – rodzice pracujący w branżach związanych z mediami, marketingiem czy influencerstwem częściej wykorzystują wizerunek dziecka w celach zarobkowych, co może prowadzić do nadmiernej ekspozycji dziecka w Internecie.

Poziom systemu	Wpływ mediów społecznościowych	Zjawisko sharentingu
Makrosystem (kultura i wartości społeczne)	Poszczególne społeczeństwa różnią się podejściem do obecności dzieci i młodzieży w mediach społecznościowych oraz stopniem otwartości na korzystanie z tych platform już od najmłodszych lat. Różnice te mogą wynikać z dominujących w danym społeczeństwie wartości, a także z tego, jakie treści i postawy są promowane przez same media społecznościowe, np. czy wspierają rozwój wiedzy i odpowiedzialności, czy raczej wzmacniają postawy konsumpcyjne i sprzyjają porównywaniu się z innymi. Jednocześnie, w dobie globalizacji, mamy do czynienia z silnym oddziaływaniem światowych trendów, które kształtują sposób postrzegania mediów społecznościowych zarówno przez dzieci, jak i przez ich rodziców. Wpływy te mogą prowadzić do upodabniania się praktyk cyfrowych w różnych kulturach, ale też do napięć między lokalnymi normami a globalnym stylem życia promowanym online.	Normy kulturowe i wartości dominujące w społeczeństwie kształtują postrzeganie sharentingu jako akceptowanej i społecznie uznawanej lub też niepożądanego praktyki. Współczesna kultura cyfrowa promuje dzielenie się osobistymi doświadczeniami i eksponowanie codziennego życia w mediach społecznościowych, co sprawia, że publikowanie zdjęć i nagrań dzieci staje się powszechnym elementem rodzicielstwa. W niektórych społeczeństwach sharenting jest traktowany jako naturalny sposób dokumentowania rozwoju dziecka i budowania wspólnoty rodzicielskiej, podczas gdy w innych wzrasta świadomość etycznych i prawnych zagrożeń związanych z nadmiernym udostępnianiem wizerunku dzieci. Ponadto zjawisko globalizacji i rozwój technologii sprawiają, że treści dopuszczone do publikacji w jednym kraju mogą mieć negatywne konsekwencje w zupełnie innym kontekście kulturowym.

Tab. 5 cd.

Poziom systemu	Wpływ mediów społecznościowych	Zjawisko sharentingu
Chronosystem (zmiany w czasie)	Na tym poziomie systemu należy uwzględnić wiele zjawisk o szerokim zasięgu, takich jak rozwój technologii, który znacząco wpływa na kolejne pokolenia. Zmienia się przy tym kierunek oddziaływań: o ile niegdyś to dorośli kształtowali postawy dzieci, dziś coraz częściej to dzieci, dzięki swoim wyższym kompetencjom cyfrowym, oddziałują na rodziców. Zmianie ulega także charakter oddziaływań wychowawczych, które muszą być dostosowane do dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości cyfrowej. Wraz z procesem dojrzewania dziecka zmienia się również sposób, w jaki korzysta ono z mediów społecznościowych: od pasywnego odbiorcy, poprzez aktywnego uczestnika, aż po coraz większą samodzielność w podejmowaniu decyzji i aktywności online.	Rozwój technologii i zmieniające się podejście do rodzicielstwa wpływają na sposób, w jaki dzieci są obecne w mediach społecznościowych. Na przestrzeni lat obserwujemy wzrost liczby dzieci, których wizerunek i dane osobowe są udostępniane online jeszcze przed ich narodzinami, co prowadzi do powstawania tzw. cyfrowego śladu od najwcześniejszych etapów życia. W miarę jak dzieci dorastają, ich świadomość dotycząca prywatności i obecności w Internecie wzrasta, co może prowadzić do konfliktów z rodzicami w kwestii publikowanych treści, a w niektórych przypadkach – do dochodzenia własnych praw na drodze sądowej. Pojawiają się także nowe regulacje prawne, które mają na celu ochronę praw dzieci w świecie cyfrowym – sharenting może ulegać stopniowym ograniczeniom, a rola dziecka jako podmiotu prawnego w kontekście cyfrowej tożsamości będzie coraz bardziej podkreślana.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Jordan, 2004.

Model ekosystemowy Bronfenbrennera pozwala na wielowymiarową analizę sharentingu, ukazując, że zjawisko to wynika z dynamicznych interakcji między jednostką a otoczeniem społecznym, kulturowym i technologicznym. Bez względu na to, czy chcemy tego czy nie, sharenting zagościł w trajektorii rozwojowej dużej części współczesnych dzieci i podlegają one naciskom z różnych poziomów środowisk ekologicznych. Na poziomie mikrosystemu dziecko podlega bezpośrednim wpływom decyzji rodziców, nauczycieli i rówieśników w zakresie jego obecności w Internecie. W mezosystemie interakcje między tymi środowiskami mogą wzmacniać lub ograniczać jego ekspozycję w mediach społecznościowych. Egzosystem, poprzez regulacje prawne i politykę platform, pośrednio wpływa na zakres sharentingu i poziom

ochrony prywatności dziecka. Makrosystem, definiując normy społeczne i wartości kulturowe, determinuje stopień akceptacji społecznej dla publikowania wizerunku dzieci, i wreszcie – chronosystem ukazuje, jak zmiany w czasie – rozwój technologii, zmieniające się podejście do rodzicielstwa i wzrost świadomości dzieci – kształtują dynamikę sharentingu.

2.2 TEORIA SYSTEMÓW RODZINNYCH MURRAYA BOWENA (1978)

Systemowa teoria rodziny koncentruje się przede wszystkim na wpływie interakcji. System rodzinny, choć jest przykładem systemu społecznego, to ze względu na pewne swoje immanentne cechy, bardziej niż jakiegokolwiek inne relacje społeczne, przyczynia się do kształtowania tożsamości osobistej i relacyjnej. Do tych specyficznych cech zalicza się m.in.: duże znaczenie dynamiki międzypokoleniowej, trwałość (potencjalnie całe życie), istnienie dwóch rodzajów relacji społecznych jednocześnie – powinowactwa oraz pokrewieństwa. Te wszystkie cechy sprawiają, że rodzina jest relacją biologiczną i społeczną, połączoną wyjątkowo trwałym zaangażowaniem (Bowen, 1978; Suppes, 2023).

Każdy system rodzinny może być scharakteryzowany z uwzględnieniem takich aspektów, jak: obecność relacji wertykalnych (pomiędzy osobami o nierównym rozłożeniu władzy) oraz relacji horyzontalnych (między członkami o równorzędnym statusie), dominujące ukierunkowanie struktury systemu (na potrzeby dorosłych bądź dzieci), a także występowanie określonych ról, norm, zasad (w tym mitów rodzinnych) i rytuałów regulujących codzienne funkcjonowanie rodziny.

Najnowsza literatura przedmiotu pogłębia zrozumienie wpływu, jaki media społecznościowe mogą wywierać na relacje wewnątrz systemu rodzinnego, zwracając szczególną uwagę na wyzwania związane z różnymi etapami życia rodziny. Korzystanie z mediów społecznościowych okazuje się szczególnie istotnym zagadnieniem w przypadku rodzin, które mierzą się z zadaniami rozwojowymi okresu adolescencji, obejmującymi m.in. proces negocjowania autonomii i niezależności przez nastolatków w ramach systemu rodzinnego, a także rosnące znaczenie relacji rówieśniczych w tym okresie (Geurts i in., 2022; Lewis i in., 2015; Moreno i in., 2023; West i in., 2023).

Zjawisko sharentingu może być postrzegane jako czynnik wpływający na system rodzinny zarówno od wewnątrz, jak i z zewnątrz. Z jednej strony stanowi wewnętrzny komponent systemu – związany z konkretnymi

zachowaniami jego członków (najczęściej rodziców), który wpływa na sposób funkcjonowania rodziny, kształtowanie granic prywatności czy styl komunikacji. Z drugiej strony sharenting może również podlegać wpływom zewnętrznym, m.in. poprzez reakcje społeczne, normy kulturowe oraz oczekiwania środowiska medialnego, które kształtują sposób, w jaki rodziny funkcjonują w przestrzeni cyfrowej. Tym samym zjawisko to pozostaje w dynamicznej relacji z systemem rodzinnym, oddziałując nań i jednocześnie będąc przez niego modyfikowanym. W tabeli 7 na przykładach zilustrowano, w jaki sposób zjawisko sharentingu może się przejawiać w różnych aspektach funkcjonowania rodziny.

Tabela 7

Przykładowe związki sharentingu z poszczególnymi aspektami funkcjonowania rodziny

Aspekt funkcjonowania rodziny	Opis	Związek z sharentingiem
Relacje wertykalne (pionowe)	Relacje o nierównomiernym rozkładzie władzy, np. rodzic–dziecko	Rodzic ma pozycję dominującą – decyzje o publikacji bez zgody dziecka, naruszenie granic.
Relacje horyzontalne (poziome)	Relacje między osobami o równym statusie, np. rodzeństwo	Może prowadzić do konfliktów o prywatność między rodzeństwem, np. w sytuacji, gdy w rodzinie zmieniły się zasady dotyczące publikacji wizerunku dziecka.
Rodzina skupiona wokół dorosłych	Priorytetowe traktowanie potrzeb dorosłych członków rodziny	Potrzeby dorosłych (np. kreowanie własnego wizerunku w roli rodzica) przeważają nad ochroną prywatności dziecka.
Rodzina skupiona wokół dzieci	Dążenie do zaspokajania potrzeb i rozwoju dzieci	Sharenting jest efektem troski, chęci archiwizowania wspomnień, rodzicielskiej dumy, który skutkuje nadmierną ekspozycją i zagrożeniem prywatności dziecka.
Role w systemie rodzinnym	Oczekiwania dotyczące zachowań, władzy i odpowiedzialności	Rodzice, pełniąc funkcję „strażników prywatności”, często samodzielnie decydują o zakresie prywatności przysługującym dziecku, co może prowadzić do przekraczania granic i naruszania jego autonomii.

Aspekt funkcjonowania rodziny	Opis	Związek z sharentingiem
Zasady rodzinne	Jawne lub ukryte reguły regulujące zachowania i relacje	Brak zasad dotyczących prywatności może normalizować sharenting jako codzienną praktykę.
Mity rodzinne	Narracje budujące tożsamość i wyjątkowość rodziny	Sharenting może wspierać mit idealnej rodziny, co prowadzi do presji i fałszywej autoprezentacji w przestrzeni cyfrowej.
Rytuały rodzinne	Powtarzalne czynności wzmacniające więzi i tożsamość	Sharenting może pełnić funkcję współczesnego rytuału (np. zdjęcia z wakacji).

Źródło: opracowanie własne.

•

3 DZIAŁANIA I EDUKACJA RODZICÓW W ZAKRESIE BEZPIECZNEGO KORZYSTANIA Z MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH

• • •

W obliczu rosnącej popularności sharentingu oraz towarzyszących mu kontrowersji coraz większą uwagę zwraca się na rolę edukacji jako narzędzia prewencji i świadomego kształtowania postaw rodzicielskich w przestrzeni cyfrowej. Wspieranie rodziców w zakresie kompetencji medialnych i cyfrowych może stanowić skuteczny sposób ograniczania niezamierzonych konsekwencji publikowania treści dotyczących dzieci, takich jak naruszenie prywatności, ślad cyfrowy czy potencjalne narażenie na zagrożenia w przyszłości. Edukacja w tym kontekście powinna jednak objąć nie tylko wiedzę o zagrożeniach, ale również rozwijanie refleksyjnej postawy wobec roli rodzica w mediach społecznościowych, umiejętności oceny ryzyka oraz poszanowania autonomii dziecka w procesie jego reprezentowania online.

3.1 ZASADNICZE ASPEKTY EDUKACJI RODZICÓW

Edukacja rodziców ma szczególne znaczenie w przypadku dzieci młodszych, które nie są jeszcze świadome znaczenia działań swoich opiekunów, ich konsekwencji, celów bądź wszystkich powyższych. O ile adolescenti zazwyczaj wyrażają wprost swoje niezadowolenie i kwestionują udostępnianie ich zdjęć bez zgody, o tyle młodsze dzieci nie są w stanie rozpoznać tego rodzaju naruszenia, ani tym bardziej mu się przeciwstawić. W miarę dorastania mogą się jednak pojawiać u nich negatywne reakcje emocjonalne – dyskomfort, frustracja czy złość związane z poczuciem braku kontroli nad treściami publikowanymi wcześniej przez ich rodziców i własnym wizerunkiem (Ouvrein i Verswijvel, 2021; Williams-Ceci i in., 2021).

Rodzice często postrzegają publikowane przez siebie materiały jako nieszkodliwe. Dostępne badania wskazują jednak, że młodzież niekoniecznie podziela ten pogląd (np. Brosch, 2016). Większość adolescentów deklaruje, że woleliby, aby rodzice nie udostępniali treści na ich temat. Działalność dorosłych w mediach społecznościowych bywa przez nich postrzegana jako źródło zażenowania i wstydu (Ouvrein i Verswijvel, 2021; Walrave i in., 2022). W związku z tym sharenting bywa źródłem konfliktów rodzinnych – w niektórych przypadkach dzieci prosiły rodziców o zaprzestanie publikowania, powołując się na naruszenie prywatności, które wpływało na ich samoocenę (Fox i Grubbs-Hoy, 2019; Laird i Hawk, 2024; Walrave i in., 2022). Co istotne, młodzież często postrzega motywacje rodziców nie jako potrzebę edukacji czy poszukiwania porady, lecz jako wyraz potrzeby utrwalania wspomnień, co prowadzi do oceny ich działań jako egocentrycznych (Ouvrein i Verswijvel, 2021; Walrave i in., 2022).

Dorastające dzieci, które mają poczucie bycia ofiarami sharentingu, coraz częściej podejmują próby egzekwowania swoich praw, żądając usunięcia danych z Internetu, próbują to robić również na drodze sądowej. W praktyce jednak dzieci znajdują się w znacznie słabszej pozycji niż dorośli, m.in. ze względu na brak wystarczających środków finansowych, konieczność przechodzenia przez skomplikowane procedury sądowe, aby udowodnić zdolność do decydowania o swoim wizerunku przed ukończeniem 13. roku życia (Brosch, 2023). Ze względu na to rosnąca świadomość dzieci w późniejszym wieku nie wystarcza, by skutecznie przeciwdziałać zjawisku sharentingu. Raz jeszcze uwiadamia się konieczność wpływania na postawy rodzicielskie oraz podejmowania działań profilaktycznych skierowanych bezpośrednio do opiekunów.

Skutki działań rodziców w Internecie mogą być różnorodne, a praktyka sharentingu wiąże się z wieloma zagrożeniami dla podstawowych praw dziecka. Wzrasta skala takich zjawisk, jak: cyberprzemoc, mowa nienawiści, dezinformacja, profilowanie, naruszenia prywatności i danych osobowych, seksualizacja dzieci, przebódźcowanie czy zagrożenia w rodzaju *deepfake*. W tym kontekście edukacja cyfrowa rodziców i zwiększenie ich świadomości zagrożeń nabierają fundamentalnego znaczenia.

W działaniach edukacyjnych szczególną uwagę należy poświęcić następującym kwestiom:

1. zagrożenia dla prywatności – treści udostępniane w Internecie mogą zostać skopiowane, przetworzone, a nawet wykorzystane w sposób nielegalny (np. *deepfake* z udziałem dzieci);

2. monetyzacja wizerunku dziecka – platformy czerpią zyski z treści z udziałem dziecięcych influencerów, co sprzyja wykorzystywaniu dzieci w celach komercyjnych;
3. ślad cyfrowy – dzieci obecne w sieci od najmłodszych lat mogą nie mieć kontroli nad swoją cyfrową tożsamością w przyszłości.

Ochrona dziecka w środowisku cyfrowym oraz rozwijanie u rodziców odpowiedzialności cyfrowej powinny być traktowane jako niezbędne obowiązki wychowawcze. Skuteczna ochrona nie wymaga zaawansowanej wiedzy technicznej. Jak pokazuje raport South Australian Commissioner for Children & Young People (Connolly, 2021), najistotniejsza jest refleksja nad kilkoma podstawowymi aspektami publikowania wizerunku dziecka. Może ona wykorzystywać dwa proste pytania (rys. 4), które znacząco pomagają ograniczyć ryzyko nadużyć.

Rysunek 4

Obszary kształtowania odpowiedzialnego sharentingu

Źródło: opracowanie własne na podstawie UNICEF, 2025a.

Biorąc pod uwagę odpowiedzialność spoczywającą na rodzicach i opiekunach prawnych, edukacja w zakresie bezpieczeństwa cyfrowego dzieci i młodzieży powinna zmierzać do realizacji kilku głównych celów, które zostały przedstawione w tabeli 8.

Tabela 8*Cele edukacji rodziców w zakresie bezpieczeństwa cyfrowego*

Cel edukacji rodziców	Opis
Zwiększenie świadomości konieczności wczesnego rozpoczęcia edukacji cyfrowej	Rodzice powinni rozumieć, że edukację w zakresie odpowiedzialnego i bezpiecznego korzystania z Internetu należy inicjować już w pierwszych etapach kontaktu dziecka z technologią, dostosowując przekaz do jego wieku i poziomu rozwoju poznawczego.
Wzmocnienie kompetencji w zakresie ochrony prywatności dziecka w środowisku cyfrowym	Celem jest wyposażenie rodziców w wiedzę umożliwiającą przekazywanie dzieciom podstawowych informacji o danych osobowych, cyfrowym śladzie oraz ryzykach związanych z ich nieuprawnionym udostępnianiem.
Ukształtowanie postawy odpowiedzialnego modelowania zachowań online	Rodzice powinni być świadomi, że ich własne praktyki związane z korzystaniem z technologii stanowią wzorec dla dzieci. Edukacja ma na celu wspieranie refleksyjnych, uważnych i konsekwentnych działań dorosłych w przestrzeni cyfrowej.
Rozwijanie umiejętności komunikacyjnych w kontekście rozmów z dziećmi o świecie cyfrowym	Ogromne znaczenie ma zdolność prowadzenia otwartych, pozbawionych oceny rozmów z dziećmi i młodzieżą na temat ich aktywności online, doświadczeń oraz dylematów.
Podniesienie kompetencji w zakresie doboru i kontroli narzędzi cyfrowych	Edukacja rodziców powinna obejmować kryteria wyboru bezpiecznych aplikacji i platform, a także umiejętność ustawiania parametrów prywatności i korzystania z narzędzi kontroli rodzicielskiej.
Budowanie umiejętności wspierania samodzielności dziecka przy jednoczesnym zachowaniu funkcji opiekuńczej	Celem jest przygotowanie rodziców do stopniowego przekazywania odpowiedzialności dziecku w zakresie korzystania z Internetu, przy zachowaniu nadzoru i dostępności emocjonalnej.
Zwiększenie wiedzy na temat zagrożeń cyfrowych oraz praw dziecka w środowisku online	Edukacja powinna uwzględniać zarówno ryzyka związane z cyberprzemocą, uzależnieniem od technologii czy dezinformacją, jak i prawa dziecka do prywatności, ochrony danych oraz godności w przestrzeni cyfrowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie UNICEF, 2025b.

W przestrzeni internetowej funkcjonuje wiele zespołów oraz linii pomocowych, które zajmują się problematyką bezpieczeństwa dzieci i wspierają rodziców w rozwijaniu świadomości cyfrowej. Na stronach internetowych odpowiednich instytucji można znaleźć liczne materiały edukacyjne, poradniki oraz wskazówki dotyczące przeciwdziałania cyberprzemocy i innym zagrożeniom online. Osoby zainteresowane mogą skorzystać z profesjonalnego wsparcia, kontaktując się ze specjalistami za pośrednictwem infolinii, czatów bądź poczty elektronicznej. Z takiej formy pomocy mogą korzystać nie tylko dorośli, ale także dzieci, dla których przygotowano specjalistyczne infolinie oraz dedykowane serwisy internetowe.

W Polsce główną rolę w obszarze profilaktyki i edukacji na temat bezpieczeństwa cyfrowego pełni Polskie Centrum Programu Safer Internet (PCPSI), powołane w 2005 roku w ramach inicjatywy Komisji Europejskiej „Safer Internet”, a obecnie działające w strukturach programu Digital Europe. Centrum tworzone jest przez Państwowy Instytut Badawczy NASK (pełniący funkcję koordynatora PCPSI) oraz Fundację Dajemy Dzieciom Siłę (wcześniej: Fundacja Dzieci Niczyje). Organizacje te realizują wiele kompleksowych działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży korzystających z Internetu i nowych technologii, koncentrując się na działaniach edukacyjnych, profilaktycznych oraz interwencyjnych. Partnerem większości projektów realizowanych w ramach działalności PCPSI jest Fundacja Orange (Safer Internet, b.d.).

Wśród licznych inicjatyw realizowanych na poziomie krajowym szczególną uwagę warto zwrócić na kampanie społeczne, które w istotny sposób przyczyniły się do podniesienia świadomości społecznej w zakresie zagrożeń cyfrowych – zwłaszcza tych dotyczących ochrony prywatności dzieci w środowisku online. W ramach projektu „Kampanie edukacyjno-informacyjne na rzecz upowszechniania korzyści z wykorzystywania technologii cyfrowych”, realizowanego przez Ministerstwo Cyfryzacji we współpracy z Państwowym Instytutem Badawczym NASK, zainicjowano jedną z pierwszych szeroko zakrojonych kampanii społecznych w Polsce mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat zagrożeń wynikających z publikowania wizerunku dziecka w sieci. Do istotnych efektów tej inicjatywy należy zaliczyć opracowanie i wydanie publikacji *Sharenting i wizerunek dziecka w sieci. Poradnik dla rodziców* (Borkowska i Witkowska, 2020), która stanowi praktyczne kompendium wiedzy z zakresu ochrony prywatności dzieci w przestrzeni cyfrowej, oraz wydanie serii filmów edukacyjnych. Analizując działania zrealizowane przez NASK w ramach tej kampanii, można przyjąć, że przyświecały

jej następujące cele: (a) wyposażenie rodziców w wiedzę na temat zjawiska sharentingu (konsekwencji wynikających z nieprzemyślanego udostępniania wizerunku dzieci w Internecie), (b) przekazanie praktycznych zasad i rekomendacji, które sprzyjają bezpiecznemu korzystaniu z mediów społecznościowych (np. kontrola ustawień prywatności), (c) skłanianie do refleksji nad trwałością treści publikowanych w przestrzeni cyfrowej oraz nad ich potencjalnym wpływem na dobrostan i prywatność dziecka – zarówno w chwili publikacji, jak i w dłuższej perspektywie czasowej, (d) wzmocnienie kompetencji cyfrowych rodziców, opiekunów i innych dorosłych.

Systematyczne działania edukacyjne w tym obszarze są przez NASK kontynuowane. Przykładem jest kampania z lipca 2025 roku, której celem było zwrócenie uwagi opinii publicznej na ryzyka związane z nieprzemyślanym udostępnianiem prywatnych treści – zwłaszcza wakacyjnych fotografii – w mediach społecznościowych (rys. 5). Jednym z zasadniczych czynników determinujących przeprowadzenie omawianej kampanii była rosnąca liczba niepokojących zgłoszeń kierowanych do zespołu Dyżurnet.pl, funkcjonującego w strukturach NASK organu odpowiedzialnego za przyjmowanie i analizowanie zgłoszeń dotyczących nielegalnych treści w Internecie. W 2024 roku zespół ten zakwalifikował aż 1012 zgłoszeń jako materiały przedstawiające dzieci w seksualnym kontekście (NASK, 2025). Co szczególnie alarmujące, część z tych treści – jak wynika z przeprowadzonych analiz – pochodziła z mediów społecznościowych, w których zostały opublikowane przez rodziców lub opiekunów bez dostatecznego zabezpieczenia prywatności. Obrazy te przedstawiały dzieci w codziennych, pozornie niewinnych sytuacjach, takich jak zabawa na plaży, kąpiel w basenie czy wakacyjny wypoczynek (NASK, 2025).

W tym kontekście nie sposób pominąć działalności Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę (FDDS), która od lat realizuje kompleksowe działania edukacyjne i profilaktyczne mające na celu ochronę dzieci przed przemocą i wykorzystywaniem seksualnym, również w kontekście środowiska cyfrowego. Za pośrednictwem strony internetowej oraz mediów społecznościowych Fundacja udostępnia treści edukacyjne skierowane do dorosłych, dzieci i młodzieży, których celem jest zwiększenie świadomości na temat ochrony prywatności w sieci oraz ryzyk wynikających z publikowania wizerunku w Internecie.

Działania te są integralną częścią programu „Dziecko w Sieci”, skoncentrowanego na przeciwdziałaniu przemocy z wykorzystaniem mediów elektronicznych, szkodliwym treściom online, sekstingowi, uwodzeniu przez Internet oraz problematycznemu korzystaniu z nowych technologii. W ramach programu

Rysunek 5

Fragment komiksu będącego częścią kampanii NASK z lipca 2025 roku

Źródło: NASK, 2025.

realizowane są kompleksowe działania informacyjno-edukacyjne, obejmujące m.in. prowadzenie dedykowanych portali dla dzieci, młodzieży i dorosłych, opracowywanie materiałów dydaktycznych, a także świadczenie wsparcia psychologicznego poprzez specjalistyczną poradnię „Dziecko w Sieci”.

Jednym z elementów programu jest też kurs e-learningowy skierowany do dorosłych (nauczycieli, wychowawców i rodziców), mający na celu wyposażenie ich w wiedzę i kompetencje niezbędne do ochrony dzieci i młodzieży przed zagrożeniami cyfrowymi. Kurs składa się z sześciu modułów tematycznych: (1) Młodzi ludzie i Internet, (2) Szkodliwe treści, (3) Cyberprzemoc, (4) Niebezpieczne kontakty online, (5) Seksting, (6) Problemowe używanie Internetu.

Do celów programu należy:

- zwiększenie świadomości dorosłych na temat zagrożeń cyfrowych,
- wyposażenie uczestników w wiedzę na temat bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Internecie,
- rozwijanie umiejętności identyfikowania szkodliwych treści i zachowań online oraz reagowania na nie,
- wspieranie kompetencji wychowawczych w obszarze profilaktyki cyfrowej,
- promowanie odpowiedzialnego korzystania z technologii cyfrowych,
- upowszechnianie materiałów edukacyjnych wspomagających pracę z dziećmi i młodzieżą.

Realizowanie kampanii edukacyjnych skierowanych do dorosłych jest niezbędne, albowiem to ich kompetencje w zakresie rozpoznawania zagrożeń, reagowania na nie i wspierania młodych osób w sytuacjach kryzysowych są warunkiem skutecznego funkcjonowania systemu ochrony dzieci w środowisku cyfrowym.

Istotnym aspektem tego procesu jest prowadzenie dialogu z rodzicami i opiekunami, którego celem jest wypracowanie wspólnych i respektowanych zasad korzystania z technologii cyfrowych w przestrzeni domowej. Podstawą efektywnej współpracy dorosłych i dzieci w tym obszarze jest wzajemne zaufanie, uznanie praw podmiotowych dziecka oraz zapewnienie mu przestrzeni do wyrażania swoich potrzeb, granic i doświadczeń związanych z obecnością w sieci.

3.2 DZIAŁANIA EDUKACYJNE KIEROWANE DO DZIECI

Z perspektywy rozwoju psychospołecznego dzieci niezwykle istotne znaczenie ma modelowanie zachowań przez najbliższe otoczenie. Badania jednoznacznie wskazują, że dzieci i młodzież naśladują wzorce obserwowane u rodziców i opiekunów, również w zakresie korzystania z mediów cyfrowych. Styl obecności dorosłych w przestrzeni cyfrowej – zarówno pozytywny, jak i problematyczny – może kształtować stosunek dziecka do Internetu, mediów społecznościowych i technologii komunikacyjnych. Potwierdzają to badania, które wykazują ten związek, co można podsumować w kilku głównych punktach:

1. dzieci przejmują od rodziców dysfunkcyjne wzorce korzystania z mediów, takie jak: trudności z koncentracją na zadaniach, ograniczone zaangażowanie w życie rodzinne, trudności emocjonalne oraz nieodpowiedzialne publikowanie treści;
2. transparentność dorosłych w zakresie ich własnych wyzwań związanych z korzystaniem z mediów społecznościowych może pozytywnie wpłynąć na postawę adolescentów wobec tych narzędzi;
3. akceptacja zasad dotyczących korzystania z technologii wzrasta wśród dzieci i młodzieży, gdy są one konsekwentnie przestrzegane przez dorosłych członków rodziny;
4. sposób korzystania z mediów może zarówno wspierać, jak i osłabiać więzi rodzinne – decydujące znaczenie ma sposób komunikacji oraz intencje towarzyszące aktywnościom online (Mekonen i in., 2024; Paulus i in., 2023).

Samo modelowanie nie jest jednak wystarczające. Obserwacja pozwala na zinternalizowanie dobrych nawyków, ale nie jest w stanie przekazać ważnych informacji, które zapewnią dziecku bezpieczeństwo w sieci i pomogą nie tylko dbać o własną aktywność online, ale również wpływać na tych, którzy próbują podejmować decyzje o uczestniczeniu i formie tego uczestniczenia przez dziecko online.

Jak już wspomniano, w Polsce działają instytucje realizujące kampanie oraz tworzące materiały edukacyjne skierowane bezpośrednio do dzieci i młodzieży, takie jak *Sieciaki*, *Necio* czy *Digital Youth*. Poruszają one istotne zagadnienia związane z korzystaniem z Internetu, takie jak jego nadużywanie, cyberprzemoc czy fetyszyzacja popularności. Inicjatywy te promują godne naśladowania postawy, dobre praktyki oraz sposoby radzenia sobie z wymienionymi zagrożeniami.

Choć kampanie stanowią cenne źródło wiedzy, należy pamiętać, że nie zawsze trafiają do grup docelowych we właściwym czasie. Dlatego po raz kolejny należy podkreślić, że to właśnie najbliżsi dziecku dorośli powinni prowadzić równoległe działania edukacyjne – skoncentrowane przede wszystkim na takich obszarach, jak ogólne informacje na temat funkcjonowania Internetu, bezpieczeństwo w sieci, komunikacja online oraz umiejętność poszukiwania wsparcia (tab. 9).

Tabela 9*Cele edukacji dzieci w zakresie bezpieczeństwa cyfrowego*

Kategoria	Tematy szczegółowe
Ogólna wiedza o Internecie	1. Wszystko o Internecie 2. Moje ulubione rzeczy w Internecie 3. Kto korzysta z Internetu? 4. Aplikacje i gry online 5. Korzystanie z Internetu w dobrym celu 6. Jak Internet wpływa na nasze samopoczucie?
Bezpieczeństwo w sieci	1. Bezpieczne korzystanie z Internetu 2. Użytkownicy Internetu – kim są i skąd biorą się ich zachowania? 3. Niebezpieczne osoby w Internecie 4. Odpowiedzialne korzystanie z gier online z udziałem innych graczy 5. Bezpieczne korzystanie z YouTube 6. Ochrona danych osobowych 7. Zgłaszanie nieodpowiednich treści 8. Krytyczne podejście do mediów
Komunikacja online	1. Czaty i komentowanie 2. Nękanie i przemoc w sieci (cyberprzemoc) 3. Grooming online (uwodzenie dzieci online) 4. Seksting – zagrożenia 5. Zagrożenia związane z treściami erotycznymi online 6. Ciało, wygląd i samoocena w dobie Internetu 7. Zawieranie znajomości online
Reakcje i wsparcie	Budowanie zaufania i otwartej komunikacji z dzieckiem w kontekście zagrożeń online (sytuacji, które wzbudzają jego niepokój lub dotyczą niestosownych zachowań w Internecie).

Źródło: opracowanie własne na podstawie Taylor, 2020.

Ostatecznie, choć edukacja i wiedza stanowią podstawowe narzędzia prewencyjne, każdy bliski dziecku dorosły musi pamiętać, że mogą one pomóc mu poradzić sobie w trudnych sytuacjach, lecz same w sobie nie stanowią wystarczającej ani ostatecznej bariery ochronnej przed działaniami osób, które świadomie dążą do wyrządzenia mu krzywdy – niezależnie od tego, czy są to inni dorośli czy rówieśnicy. W związku z tym konieczne jest podjęcie bardziej zdecydowanych i skoordynowanych działań przez dorosłych: specjalistów, rodziców, opiekunów, a także osoby odpowiedzialne za kształtowanie polityki cyfrowej danego kraju oraz środowiska naukowego i organizacje społeczne, które wspierają ochronę dzieci w przestrzeni cyfrowej (Taylor, 2020).

ZAKOŃCZENIE

Celem niniejszej pracy była analiza natury sharentingu, jego roli w realizowaniu współczesnego modelu rodzicielstwa oraz wpływu na rozwój psychiczny dziecka, a także omówienie potencjalnych zagrożeń i konsekwencji wynikających z aktywności rodziców oraz opiekunów prawnych w Internecie. Przedstawione wyniki badań jasno wskazują, że w Polsce trend ten jest zjawiskiem powszechnym i stale zyskuje na popularności. Jednocześnie zauważa się niedostatek polskich badań w tym zakresie, co wynika m.in. z faktu, że samo zjawisko stosunkowo niedawno zostało zdefiniowane jako takie, które niesie potencjalne ryzyko dla rozwoju dziecka.

Analiza praktyki sharentingu pozwala na wyodrębnienie kilku istotnych prawidłowości:

1. coraz więcej rodziców i opiekunów prawnych decyduje się na publikowanie zdjęć i filmów z udziałem dzieci w Internecie;
2. sharenting budzi poważne obawy ekspertów, szczególnie w kontekście poszanowania podmiotowości i praw dziecka;
3. edukacja w zakresie sharentingu okazuje się skuteczna – niektórzy rodzice, dzięki zdobytej wiedzy, podejmują bardziej odpowiedzialne decyzje dotyczące publikowania treści z udziałem swoich dzieci;
4. udostępnianie wizerunku dziecka w przestrzeni internetowej nie jest neutralne z perspektywy jego rozwoju psychicznego;
5. obraz dziecka wykreowany przez rodzica i udostępniany w sieci przejmuje kontrolę nad jego tożsamością online oraz tworzy cyfrowy ślad już od wczesnych lat życia;
6. sharenting przynosi rodzicom znacznie więcej korzyści niż dzieciom, które narażone są głównie na zagrożenia.

Wraz ze wzrostem powszechności zjawiska sharentingu rośnie także świadomość społeczna na temat jego konsekwencji. Coraz więcej osób – ekspertów,

specjalistów oraz przedstawicieli instytucji rządowych i pozarządowych, a także rodziców – dostrzega potrzebę prowadzenia szeroko zakrojonej edukacji społecznej na temat zagrożeń w Internecie. Zauważalna jest również konieczność aktualizacji obowiązujących regulacji prawnych i opracowania nowych rozwiązań na przyszłość. Podejmowanie tego rodzaju działań stanowi istotny krok w kierunku minimalizacji ryzyka związanego z obecnością dzieci w przestrzeni cyfrowej oraz wzmocnienia mechanizmów ich ochrony.

•

BIBLIOGRAFIA

• • •

- Ainsworth, M.D.S., Blehar, M.C., Waters, E., Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Erlbaum.
- Ainsworth, M., Bowlby, J. (1965). *Child Care and the Growth of Love*. Penguin Books.
- Akrong, R., Mbogoh, S.G., Irungu, P. (2021). What factors influence access to and the level of participation in high value mango markets by smallholder farmers in Ghana? *Heliyon*, 7(3), artykuł e06543. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e06543>
- Ammari, T., Schoenebeck, S., Morris, M. (2014). Accessing social support and overcoming judgment on social media among parents of children with special needs. *Proceedings of the International AAAI Conference on Web and Social Media*, 8(1), 22–31. <https://doi.org/10.1609/icwsm.v8i1.14503>
- Amon, M.J., Necaie, A., Kartvelishvili, N., Williams, A., Solihin, Y., Kapadia, A. (2023). Modeling user characteristics associated with interdependent privacy perceptions on social media. *ACM Transactions on Computer-Human Interaction*, 30(3), 1–32. <https://doi.org/10.1145/3577014>
- Arikan, G., Acar, I.H., Ustundag-Budak, A.M. (2022). A two-generation study: The transmission of attachment and young adults' depression, anxiety, and social media addiction. *Addictive Behaviors*, 124, artykuł 107109. <https://doi.org/10.1016/j.add-beh.2021.107109>
- Arnett, J.J. (2015). *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens through the Twenties* (2nd ed.). Oxford University Press.
- Aslan, S., Durmuş, E. (2020). Okul öncesi dönemde güncel bir ebeveyn davranışı: Sharenting. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(1), 135–151. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202041185>
- Autenrieth, U. (2018). Family photography in a networked age: Anti-sharenting as a reaction to risk assessment and behaviour adaptation. W: G. Mascheroni, C. Ponte, A. Jorge (red.), *Digital Parenting: The Challenges for Families in the Digital Age* (s. 219–231). Nordicom.
- AVG Technologies. (2010). *Welcome to the online world*. <https://avg.typepad.com/files/digitalbirthsglobal.pdf>
- Azmitia, M. (2002). Self, self-esteem, conflicts, and best friendships in early adolescence. W: T.M. Brinthaup, R.P. Lipka (red.), *Understanding Early Adolescent Self and Identity: Applications and Interventions* (s. 167–192). State University of New York Press.

- Bancroft, J. (2008). *Human Sexuality and Its Problems* (3rd ed.). Churchill Livingstone.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215. <https://doi.org/10.1037//0033-295x.84.2.191>
- Bare, C. (2020). *The undisclosed dangers of parental sharing on social media: A content analysis of sharenting images on Instagram*. East Tennessee State University. <https://dc.etsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5179&context=etd>
- Bartholomew, M.K., Schoppe-Sullivan, S.J., Glassman, M., Kamp Dush, C.M., Sullivan, J.M. (2012). New parents' Facebook use at the transition to parenthood. *Family Relations*, 61(3), 455–469. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2012.00708.x>
- Baştemur, Ş., Borucu, D.H., Bulut, S. (2021). Psychological consequences of sharenting: A case study. *Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 28(2), 166–173. <https://doi.org/10.4274/tjcamh.galenos.2020.00710>
- Batorowska, H., Wasiuta, O., Klepka, R. (2019). *Media jako instrument wpływu informacyjnego i manipulacji społeczeństwem*. Wydawnictwo LIBRON.
- Berger, M., Taba, M., Marino, J., Lim, M., Skinner, S. (2022). Social media use and health and well-being of lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer youth: Systematic review. *Journal of Medical Internet Research*, 24(9), artykuł e38449. <https://doi.org/10.2196/38449>
- Berger, P., Luckmann, T. (1967). *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Doubleday.
- Bierca, A., Wysocka-Świtała, M. (2019). *Sharenting po polsku, czyli ile dzieci wpadło do sieci?* Clue PR. <https://cluepr.pl/wp-content/uploads/2019/10/Sharenting-czyli-dzieci-w-sieci-pierwszy-raport-w-Polsce.pdf>
- Blackwell, D., Leaman, C., Trampusch, R., Osborne, C., Liss, M. (2017). Extraversion, neuroticism, attachment style and fear of missing out as predictors of social media use and addiction. *Personality and Individual Differences*, 116, 69–72. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.04.039>
- Blum-Ross, A., Livingstone, S. (2016). Families and screen time: Current advice and emerging research. *Media Policy Brief 17*. Media Policy Project, London School of Economics and Political Science. <https://eprints.lse.ac.uk/66927/1/Policy%20Brief%2017-%20Families%20%20Screen%20Time.pdf>
- Borkowska, A. (2019). *Cyberprzemoc. Włącz blokadę na nękanie. Poradnik dla rodziców*. NASK – Państwowy Instytut Badawczy. <https://ore.edu.pl/2019/09/cyberprzemoc-wlacz-blokade-na-nekanie-poradnik-dla-rodzicow/>
- Borkowska, A., Witkowska, E. (2020). *Sharenting i wizerunek dziecka w sieci. Poradnik dla rodziców*. NASK – Państwowy Instytut Badawczy. https://cyberprofilaktyka.pl/publikacje/Poradnik_sharenting_www.pdf
- Bornstein, M.H., Rothenberg, W.A., Lansford, J.E., Bradley, R.H., Deater-Deckard, K., Bizzego, A., Esposito, G. (2021). Child development in low- and middle-income countries. *Pediatrics*, 148(5), artykuł e2021053180. <https://doi.org/10.1542/peds.2021-053180>
- Bowen, M. (1978). *Family Therapy in Clinical Practice*. Jason Aronson.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss*, Vol. 1: *Attachment*. Attachment and Loss. Basic Books.

- Boyd, D. (2008). Why youth (heart) social network sites: The role of networked publics in teenage social life. W: D. Buckingham (red.), *Youth, identity, and digital media* (s. 119–142). The MIT Press.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Harvard University Press.
- Brosch, A. (2016). When the child is born into the Internet: Sharenting in the context of the online privacy of children. *The New Educational Review*, 43(1), 225–235. <https://doi.org/10.15804/tner.2016.43.1.19>
- Brosch, A. (2017). Sharenting – nowy wymiar rodzicielstwa? W: H. Krauze-Sikorska, M. Klichowski (red.), *Świat małego dziecka. Przestrzeń instytucji, cyberprzestrzeń i inne przestrzenie dzieciństwa* (s. 379–399). Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Brosch, A. (2023). Prawo do bycia zapomnianym w kontekście kreowania wizerunku dzieci w mediach społecznych. W: S. Jaskuła (red.), *Rzeczywistość hybrydalna. Perspektywa wychowawcza* (s. 129–141). Wydawnictwo Księgarnia Akademicka. <https://doi.org/10.12797/9788381389624.07>
- Cai, X. (2023). Do I have the right to share? Sharenting and psychological ownership of children's information in the U.S. *Journal of Children and Media*, 17(4), 579–597. <https://doi.org/10.1080/17482798.2023.2260015>
- Cataldo, I., Billieux, J., Esposito, G., Corazza, O. (2022). Assessing problematic use of social media: Where do we stand and what can be improved? *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 45, artykuł 101145. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2022.101145>
- Chen, A. (2019). From attachment to addiction: The mediating role of need satisfaction on social networking sites. *Computers in Human Behavior*, 98, 80–92. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.03.034>
- Child, J.T., Petronio, S. (2011). Unpacking the paradoxes of privacy in CMC relationships: The challenges of blogging and relational communication on the Internet. W: K.B. Wright, L.M. Webb (red.), *Computer-mediated Communication in Personal Relationships* (s. 21–40). Peter Lang Publishing.
- Cialdini, R.B., Reno, R.R., Kallgren, C.A. (1990). A focus theory of normative conduct: Recycling the concept of norms to reduce littering in public places. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(6), 1015–1026. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.6.1015>
- Cino, D. (2022). Beyond the surface: Sharenting as a source of family quandaries: Mapping parents' social media dilemmas. *Western Journal of Communication*, 86(1), 128–153. <https://doi.org/10.1080/10570314.2021.2020891>
- Cino, D., Wartella, E. (2021). Privacy-protective behaviors in the mediatized domestic milieu: Parents and the intra- and extra-systemic governance of children's digital traces. *Ricerche di Pedagogia e Didattica*, 16(3), 133–153. <https://doi.org/10.6092/issn.1970-2221/13276>
- Collett, J.L. (2005). What kind of mother am I? Impression management and the social construction of motherhood. *Symbolic Interaction*, 28(3), 327–347. <https://doi.org/10.1525/si.2005.28.3.327>
- Collishaw, S., Gardner, F., Maughan, B., Scott, J., Pickles, A. (2012). Do historical changes in parent–child relationships explain increases in youth conduct problems?

- Journal of Abnormal Child Psychology*, 40(1), 119–132. <https://doi.org/10.1007/s10802-011-9543-1>
- Connolly, H. (2021). *Annual report 2020/2021*. South Australian Commissioner for Children and Young People. <https://www.cryp.com.au/wp-content/uploads/2022/01/SA-Commissioner-for-Children-and-Young-People-Annual-Report-2020-2021.pdf>
- Conti, M.G., Del Parco, F., Pulcinelli, F.M., Mancino, E., Petrarca, L., Nenna, R., Di Mattia, G., Matera, L., La Regina, D.P., Bonci, E., Caruso, C., Midulla, F. (2024). Sharenting: Characteristics and awareness of parents publishing sensitive content of their children on online platforms. *Italian Journal of Pediatrics*, 50(1), artykuł 135. <https://doi.org/10.1186/s13052-024-01704-y>
- Cosma, A., Martin, G., Walsh, S.D., Chzhen, Y., Currie, C. (2024). Editorial: Contemporary perspectives in adolescent mental health. *Frontiers in Psychology*, 15, artykuł 1376940. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1376940>
- Coughlan, S. (2018). *Sharenting puts young people at risk of online fraud*. BBC News. <https://www.bbc.com/news/education-44153754>
- Crocetti, E. (2017). Identity formation in adolescence: The dynamic of forming and consolidating identity commitments. *Child Development Perspectives*, 11(2), 145–150. <https://doi.org/10.1111/cdep.12226>
- Crocetti, E., Meeus, W. (2015). The identity statuses: Strengths of a person-centered approach. W: K.C. McLean, M. Syed (red.), *The Oxford Handbook of Identity Development* (s. 97–114). Oxford: Oxford University Press.
- Curran, T., Hill, A.P. (2022). Young people's perceptions of their parents' expectations and criticism are increasing over time: Implications for perfectionism. *Psychological Bulletin*, 148(1–2), 107–128. <https://doi.org/10.1037/bul0000347>
- Dallos, R. (red.). (2022). *Attachment narrative therapy: Applications and developments*. Open University Press.
- Darwish, A.E., Huber, G.L. (2003). Individualism vs. collectivism in different cultures: A cross-cultural study. *Intercultural Education*, 14(1), 47–56. <https://doi.org/10.1080/1467598032000044647>
- Davidson-Wall, N. (2018). „Mum, seriously!”: *Sharenting the new social trend with no opt-out*. Debating Communities and Social Networks 2018 OUA Conference. Curtin University. <https://networkconference.netstudies.org/2018OUA/wp-content/uploads/2018/04/Sharenting-the-new-social-trend-with-no-opt-out.pdf>
- Davis, M.M., Clark, S.J., Singer, D.C., Matos-Moreno, A., Kauffman, A.D., Hale, K. (2015). Parents on social media: Likes and dislikes of sharenting. *C.S. Mott Children's Hospital. National Poll on Children's Health*, 23(2). http://mottnpch.org/sites/default/files/documents/031615_sharenting_0.pdf
- Deejay, A., Henne, K., Pine, K.H., Johnson, W.G., Carneiro Alphonso, F. (2023). Navigating a public health crisis: Governance and sensemaking during the COVID-19 pandemic in Australia. *SSM – Qualitative Research in Health*, 4, artykuł 100317. <https://doi.org/10.1016/j.ssmqr.2023.100317>
- Ding, Q., Li, D., Zhou, Y., Dong, H., Luo, J. (2017). Perceived parental monitoring and adolescent Internet addiction: A moderated mediation model. *Addictive Behaviors*, 74, 48–54. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2017.05.033>

- Duggan, M., Lenhart, A., Lampe, C., Ellison, N.B. (2015). *Parents and social media*. Pew Research Center. <http://www.pewinternet.org/2015/07/16/parents-and-social-media/>
- Dworkin, J., Connell, J., Doty, J. (2013). A literature review of parents' online behavior. *Cyberpsychology*, 7(2), artykuł 2. <https://doi.org/10.5817/CP2013-2-2>
- Er, S., Özgül, T., Yılmaztürk, N.H., Çok, F. (2022). Anababaların Çocuklarıyla İlgili Sosyal Medya Paylaşımları. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 55(1), 239–262. <https://doi.org/10.30964/auebfd.825924>
- Erdoğan, Y. (2008). Exploring the relationships among Internet usage, Internet attitudes and loneliness of Turkish adolescents. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 2(2), artykuł 4. <https://cyberpsychology.eu/article/view/4216>
- Erikson, E.H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. Norton & Co.
- Faltýnková, A., Blinka, L., Ševčíková, A., Husarova, D. (2020). The associations between family-related factors and excessive Internet use in adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(5), artykuł 1754. <https://doi.org/10.3390/ijerph17051754>
- Family Online Safety Institute. (2015). *Parents, privacy & technology use*. <https://www.fosi.org/policy-research>
- Felmlee, D., Faris, R. (2016). Toxic ties: Networks of friendship, dating, and cyber victimization. *Social Psychology Quarterly*, 79(3), 243–262. <https://doi.org/10.1177/0190272516656585>
- Ferrara, P., Cammisa, I., Corsello, G., Giardino, I., Vural, M., Pop, T.L., Pettoello-Mantovani, C., Indrio, F., Pettoello-Mantovani, M. (2023). Online „Sharenting”: The dangers of posting sensitive information about children on social media. *The Journal of Pediatrics*, 257, artykuł 113322. <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2023.01.002>
- Fox, A.K., Grubbs-Hoy, M. (2019). Smart devices, smart decisions? Implications of parents' sharenting for children's online privacy: An investigation of mothers. *Journal of Public Policy & Marketing*, 38(4), 414–432. <https://doi.org/10.1177/0743915619858290>
- Frey, E., Bonfiglioli, C., Brunner, M., Frawley, J. (2022). Parents' use of social media as a health information source for their children: A scoping review. *Academic Pediatrics*, 22(4), 526–539. <https://doi.org/10.1016/j.acap.2021.12.006>
- Gagnon, J.H., Simon, W. (1973). *Sexual Conduct: The Social Sources of Human Sexuality*. Aldine.
- Gelfand, M.J., Raver, J.L., Nishii, L., Leslie, L.M., Lun, J., Lim, B.C., Duan, L., Alma-liach, A., Ang, S., Arnadottir, J., Aycan, Z., Boehnke, K., Boski, P., Cabecinhas, R., Chan, D., Chhokar, J., D'Amato, A., Subirats Ferrer, M., Fischlmayr, I.C., Fischer, R. ... Yamaguchi, S. (2011). Differences between tight and loose cultures: A 33-nation study. *Science*, 332(6033), 1100–1104. <https://doi.org/10.1126/science.1197754>
- Geurts, S.M., Koning, I.M., Vossen, H.G.M., Eijnden, R.J.J.M. van den (2022). Rules, role models or overall climate at home? Relative associations of different family aspects with adolescents' problematic social media use. *Comprehensive Psychiatry*, 116, artykuł 152318. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2022.152318>

- Golombok, S. (2017). *Modern Families: Parents and Children in New Family Forms*. Cambridge University Press.
- Grabalska, W., Wielki, R. (2022). „Czy dzieci powinny trafiać do sieci?”. Prawne i kryminologiczne aspekty zjawiska sharentingu. *Prawo w Działaniu. Sprawy karne*, 49, 50–66. <https://doi.org/10.32041/pwd.4904>
- Gross, J. (2012). Privacy, social networking and your career. W: J. Gross (red.), *Building Your Library Career with Web 2.0* (s. 77–97). Chandos Publishing. <https://doi.org/10.1016/B978-1-84334-651-7.50005-4>
- Harter, S., Waters, P.L., Whitesell, N.R. (1997). Lack of voice as a manifestation of false self-behavior among adolescents: The school setting as a stage upon which the drama of authenticity is enacted. *Educational Psychologist*, 32(3), 153–173. http://dx.doi.org/10.1207/s15326985ep3203_2
- Hawkins, J.D., Catalano, R.F., Miller, J.Y. (1992). Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early adulthood: Implications for substance abuse prevention. *Psychological Bulletin*, 112(1), 64–105. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.112.1.64>
- He, T., Li, L., Gu, D., Tan, Y., Chen, H., Wang, Y., Lin, X. (2023). Parental depression and conduct problems among Chinese migrant children with oppositional defiant disorder symptoms: Testing moderated mediation model. *Current Psychology*, 42, 338–347. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-01328-5>
- Hersh, M.L. (2001). Is COPPA a cop out? The Child Online Privacy Protection Act as proof that parents, not government, should be protecting children's interests on the Internet. *Fordham Urban Law Journal*, 28(6), artykuł 4. <https://ir.lawnet.fordham.edu/ulj/vol28/iss6/4>
- Ho, R.C., Zhang, M.W., Tsang, T.Y., Toh, A.H., Pan, F., Lu, Y., Cheng, C., Yip, P.S., Lam, L.T., Lai, C.M., Watanabe, H., Mak, K.K. (2014). The association between Internet addiction and psychiatric co-morbidity: A meta-analysis. *BMC Psychiatry*, 14, artykuł 183. <https://doi.org/10.1186/1471-244X-14-183>
- Hollenbaugh, E.E. (2021). Self-presentation in social media: Review and research opportunities. *Review of Communication Research*, 9, 80–98. <https://doi.org/10.12840/ISSN.2255-4165.027>
- Howe, N., Strauss, W. (2000). Millennials rising: The next great generation. W: R.J. Matson (red.), *Cartoons*. Vintage Books.
- Insoll, T., Soloveva, V., Díaz Bethencourt, E., Nieminen, N., Leivo, K., Ovaska, A., Vaaranen-Valkonen, N. (2024). *What drives online child sexual abuse offending? Understanding motivations, facilitators, situational factors, and barriers* (2KNOW Project). <https://www.suojellaanlapsia.fi/en/2know-research-report>
- Internet Matters (2019). *Together for a Better Internet. Impact Report 2019/20*. <https://www.internetmatters.org/wp-content/uploads/2021/03/Internet-Matters-Impact-Report-2019-2020.pdf>
- Jang, J., Dworkin, J., Hessel, H. (2015). Mothers' use of information and communication technologies for information seeking. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 18(4), 221–227. <https://doi.org/10.1089/cyber.2014.0533>

- Jomhari, N., Gonzalez, V.M., Kurniawan, S.H. (2009). *See the apple of my eye: Baby storytelling in social space. People and Computers XXIII Celebrating People and Technology*, 238–243. <https://doi.org/10.14236/ewic/HCI2009.28>
- Jordan, A. (2004). The role of media in children's development: An ecological perspective. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 25(3), 196–206. <https://doi.org/10.1097/00004703-200406000-00009>
- Kartal, C., Yücel, R. (2024). Sharenting and social media: Turning parents' posts into marketing tools. *Public Administration and Law Review*, 4, 82–95. <https://doi.org/10.36690/2674-5216-2024-4-82-95>
- Kietzmann, J.H., Hermkens, K., McCarthy, I.P., Silvestre, B.S. (2011). Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media. *Business Horizons*, 54(3), 241–251. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2011.01.005>
- Kılıç, S., Orhan Kılıç, B., Ateş, E.G., Çullas Ilarslan, N.E., Konuksever, D., Ulukol, B. (2024). Exploring the depths of sharenting: Unveiling the impact of sociodemographic factors and Internet addiction. *Journal of Pediatric Health Care*, 38(5), 643–650. <https://doi.org/10.1016/j.pedhc.2024.05.011>
- Kopecký, K., Szotkowski, R., Aznar-Díaz, I., Romero-Rodríguez, J.-M. (2020). The phenomenon of sharenting and its risks in the online environment: Experiences from Czech Republic and Spain. *Children and Youth Services Review*, 110(1). <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.104812>
- Kumar, A.R. (2023). The influence of social media on adolescent self-esteem: Challenges and opportunities. *Educational Administration: Theory and Practice*, 29(1), 874–876. <https://doi.org/10.53555/kuey.v29i1.9909>
- Kumar, P.C., O'Connell, F., Li, L., Byrne, V.L., Chetty, M., Clegg, T.L., Vitak, J. (2023). Understanding research related to designing for children's privacy and security: A document analysis. W: *Interaction Design and Children (IDC '23)*, June 19–23, 2023, Chicago, IL, USA (s. 1–20). ACM. <https://doi.org/10.1145/3585088.3589375>
- Kumar, P., Schoenebeck, S. (2015). The modern day baby book: Enacting good mothering and stewarding privacy on Facebook. W: *CSCW 2015 – Proceedings of the 2015 ACM International Conference on Computer-Supported Cooperative Work and Social Computing* (s. 1302–1312). CSCW 2015 – Proceedings of the 2015 ACM International Conference on Computer-Supported Cooperative Work and Social Computing. Association for Computing Machinery, Inc. <https://doi.org/10.1145/2675133.2675149>
- Laird, R.D., Hawk, S.T. (2024). Adolescents' perceptions of privacy violations by parents, siblings, and friends. *Journal of Research on Adolescence: The Official Journal of the Society for Research on Adolescence*, 34(4), 1378–1390. <https://doi.org/10.1111/jora.13000>
- Lange, R. (2021). *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów*. NASK – Państwowy Instytut Badawczy. <https://www.nask.pl/magazyn/nastolatki-3-0-raport-z-ogolnopolskiego-badania-uczniow-i-rodzicow>
- Lansford, J.E. (2022). Annual research review: Cross-cultural similarities and differences in parenting. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 63(4), 466–479. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13539>

- Lansford, J.E., Godwin, J., Bornstein, M.H., Chang, L., Deater-Deckard, K., Di Giunta, L., Dodge, K.A., Malone, P.S., Oburu, P., Pastorelli, C., Skinner, A.T., Sorbring, E., Steinberg, L., Tapanya, S., Uribe Tirado, L.M., Alampay, L.P., Al-Hassan, S.M., Bacchini, D. (2018). Parenting, culture, and the development of externalizing behaviors from age 7 to 14 in nine countries. *Development and Psychopathology*, 30(5), 1937–1958. <https://doi.org/10.1017/S0954579418000925>
- Latipah, E., Cahyo Adi Kistoro, H., Fauziah Hasanah, F., Putranta, H. (2020). Elaborating motive and psychological impact of sharenting in millennial parents. *Universal Journal of Educational Research*, 8(10), 4807–4817. <https://doi.org/10.13189/ujer.2020.081052>
- Lefrançois, G.R. (2012). *Theories of Human Learning: What the Professor Said*. Wadsworth.
- Lendvai, G.F. (2024). Sharenting as a regulatory paradox – a comprehensive overview of the conceptualization and regulation of sharenting. *International Journal of Law, Policy and the Family*, 38(1). <https://doi.org/10.1093/lawfam/ebae013>
- Lewis, A.J., Knight, T., Germanov, G., Benstead, M.L., Joseph, C.I., Poole, L. (2015). The impact on family functioning of social media use by depressed adolescents: A qualitative analysis of the family options study. *Frontiers in Psychiatry*, 6, artykuł 131. <https://doi.org/10.3389/fpsyt.2015.00131>
- Li, J., Fung, H. (2020). Culture at work: European American and Taiwanese parental socialization of children's learning. *Applied Developmental Science*, 25(1), 26–37. <https://doi.org/10.1080/10888691.2020.1789351>
- Liu, C., Ma, J.-L. (2019). Adult attachment style, emotion regulation, and social networking sites addiction. *Frontiers in Psychology*, 10, artykuł 2352. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02352>
- Livingstone, S., Blum-Ross, A., Zhang, D. (2018). *What do parents think, and do, about their children's online privacy? Parenting for a Digital Future: Survey Report 3*. <https://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/preparing-for-a-digital-future/p4df-report-3.pdf>
- Marasli, M., Suhendan, E., Yilmazturk, N.H., Figen, C. (2016). Parents' shares on social networking sites about their children: Sharenting. *The Anthropologist*, 24(2), 399–406. <https://doi.org/10.1080/09720073.2016.11892031>
- Marcia, J.E. (1980). Identity in adolescence. W: J. Adelson (red.), *Handbook of Adolescent Psychology* (s. 159–187). Wiley.
- Martin, C. (2025). *Digital Childhoods: A Sociological Exploration of Parenting in the Online Age*. Routledge.
- McDaniel, B.T., Coyne, S.M., Holmes, E.K. (2012). New mothers and media use: Associations between blogging, social networking, and maternal well-being. *Maternal and Child Health Journal*, 16(7), 1509–1517. <https://doi.org/10.1007/s10995-011-0918-2>
- Mekonen, L.D., Kumsa, D.M., Adamu Amanu, A. (2024). Social media use, effects, and parental mediation among school adolescents in a developing country. *Heliyon*, 10(6), artykuł e27855. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e27855>

- Menesini, E., Nocentini, A. (2009). Cyberbullying definition and measurement: Some critical considerations. *Zeitschrift für Psychologie/Journal of Psychology*, 217(4), 230–232. <https://doi.org/10.1027/0044-3409.217.4.230>
- Microsoft (2020). *Civility, Safety & Interaction Online*. <https://news.microsoft.com/wp-content/uploads/prod/sites/421/2020/02/Digital-Civility-2020-Global-Report.pdf>
- Moon, R.Y., Mathews, A., Oden, R., Carlin, R. (2019). Mothers' perceptions of the Internet and social media as sources of parenting and health information: Qualitative study. *Journal of Medical Internet Research*, 21(7), artykuł e14289. <https://doi.org/10.2196/14289>
- Moreno, M.A., Gower, A.D., Pham, D., Zhao, Q., Eickhoff, J. (2023). Adolescent media use, parent involvement and health outcomes: A latent class analysis approach. *Information, Communication & Society*, 26(4), 746–763. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2021.1983002>
- NASK. (2025). *Wakacyjne zdjęcia w sieci. Co może pójść nie tak?* <https://www.nask.pl/magazyn/wakacyjne-zdjecia-w-sieci-co-moze-pojsc-nie-tak>
- Newman, B.M., Newman, P.R. (2007). *Theories of Human Development*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Nomaguchi, K., Milkie, M.A. (2003). Costs and rewards of children: The effects of becoming a parent on adults' lives. *Journal of Marriage and Family*, 65(2), 356–374. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2003.00356.x>
- Nyström, K., Öhrling, K. (2004). Parenthood experiences during the child's first year: Literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 46(3), 319–330. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2004.02991.x>
- O'Neill, B. (2023). *Research for CULT Committee – The influence of social media on the development of children and young people*. European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies. [http://www.europarl.europa.eu/think-tank/en/document/IPOL_STU\(2023\)733109](http://www.europarl.europa.eu/think-tank/en/document/IPOL_STU(2023)733109)
- O'Shaughnessy, M.R., Schiff, D.S., Varshney, L.R., Rozell, C.J., Davenport, M.A. (2023). What governs attitudes toward artificial intelligence adoption and governance? *Science and Public Policy*, 50(2), 161–176. <https://doi.org/10.1093/scipol/scac056>
- Oblinger, D.G., Oblinger, J.L. (red.). (2005). *Educating the Net Generation*. Educause.
- Oliveira, E.B. de, Bittencourt, L.P., Carmo, A.C. do. (2008). A importância da família na prevenção do uso de drogas entre crianças e adolescentes: Papel materno. *SMAD, Revista Eletrônica Saúde Mental Álcool e Drogas*, 4(2), 1–16. <https://doi.org/10.11606/issn.1806-6976.v4i2p01-16>
- Otero P. (2017). Sharenting... should children's lives be disclosed on social media? Sharenting... ¿la vida de los niños debe ser compartida en las redes sociales? *Archivos argentinos de pediatría*, 115(5), 412–413. <https://doi.org/10.5546/aap.2017.eng.412>
- Ouvrein, G., Verswijvel, K. (2019). Sharenting: Parental adoration or public humiliation? A focus group study on adolescents' experiences with sharenting against the background of their own impression management. *Children and Youth Services Review*, 99, 319–327. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.02.011>

- Ouvrein, G., Verswijvel, K. (2021). Child mediation: Effective education or conflict stimulation? Adolescents' child mediation strategies in the context of sharenting and family conflict. *Journal of E-Learning and Knowledge Society*, 17(3), 70–79. <https://doi.org/10.20368/1971-8829/1135555>
- Oyserman, D., Markus, H.R. (1998). Self as social representation. W: U. Flick (red.), *The Psychology of the Social* (s. 107–125). Cambridge University Press.
- Özaslan, A., Yıldırım, M., Güney, E., Güzel, H.Ş. İşeri, E. (2022). Association between problematic Internet use, quality of parent-adolescents relationship, conflicts, and mental health problems. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 20, 2503–2519. <https://doi.org/10.1007/s11469-021-00529-8>
- Palermi, A.L., Bartolo, M.G., Musso, P., Servidio, R., Costabile, A. (2022). Self-esteem and adolescent bullying/cyberbullying and victimization/cybervictimization behaviours: A person-oriented approach. *Europe's Journal of Psychology*, 18(3), 249–261. <https://doi.org/10.5964/ejop.5379>
- Paulus, F.W., Joas, J., Friedmann, A., Fuschlberger, T., Möhler, E., Mall, V. (2023). Familial context influences media usage in 0- to 4-year old children. *Frontiers in Public Health*, 11, artykuł 1256287. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1256287>
- Peng, M., Chen, X., Zhao, Q., Zhou, Z. (2018). Attentional scope is reduced by Internet use: A behavior and ERP study. *PloS One*, 13(6), artykuł e0198543. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0198543>
- Pérez-Torres, V. (2024). Social media: A digital social mirror for identity development during adolescence. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*, 43(26), 22170–22180. <https://doi.org/10.1007/s12144-024-05980-z>
- Petronio, S. (2002). *Boundaries of Privacy: Dialectics of Disclosure*. SUNY Press.
- Petronio, S. (2013). Brief status report on Communication Privacy Management theory. *Journal of Family Communication*, 13(1), 6–14. <https://doi.org/10.1080/15267431.2013.743426>
- Petronio, S. (2016). Communication privacy management. W: K.B. Jensen, R.T. Craig, J.D. Pooley, E.W. Rothenbuhler (red.), *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy* (s. 1–10). Wiley-Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781118766804.wbiect138>
- Petronio, S., Child, J.T. (2020). Conceptualization and operationalization: Utility of communication privacy management theory. *Current Opinion in Psychology*, 31, 76–82. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2019.08.009>
- Pew Research Center (2021). *Social Media Use in 2021*. https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/20/2021/04/PI_2021.04.07_Social-Media-Use_FINAL.pdf
- Pew Research Center (2023). *Parenting in America Today*. https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/20/2023/01/PST_2023.01.24_parenting_REPORT.pdf
- Picotti, L. (2021). Cybercrime und Strafrecht. W: M. Engelhart, H. Kudlich, B. Vogel (red.), *Digitalisierung, Globalisierung und Risikoprävention: Festschrift für Ulrich Sieber zum 70. Geburtstag*. Teilband 2 (s. 807–830). Schriften zum Strafrecht. Duncker & Humblot. <https://doi.org/10.3790/978-3-428-55971-8>

- Prior, V., Glaser, D. (2006). *Understanding Attachment and Attachment Disorders: Theory, Evidence and Practice*. Jessica Kingsley Publishers.
- Putri, N.R., Harkan, A.A., Khairunnisa, A.A., Nurintan, F., Ahdiyat, M.A. (2021). Construction of „sharenting” reality for mothers who shares children's photos and videos on Instagram. W: *Asia-Pacific Research in Social Sciences and Humanities Universitas Indonesia Conference (APRISH 2019)* (s. 782–788). Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.210531.099>
- Pyżalski, J. (2012). *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Pyżalski, J., Zdrodowska, A., Tomczyk, Ł., Abramczuk, K. (2019). *Polskie badanie EU Kids Online 2018. Najważniejsze wyniki i wnioski*. Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Rohner, R.P., Lansford, J.E. (2017). Deep structure of the human affectional system: Introduction to interpersonal acceptance–rejection theory. *Journal of Family Theory and Review*, 9(4), 426–440. <https://doi.org/10.1111/jftr.12219>
- Romanowska-Jonio, S. (2024). Rodzina w kontekście zmian społeczno-kulturowych w świetle badań własnych. *Wychowanie w Rodzinie*, 31, 235–253. <https://doi.org/10.61905/wwr/193172>
- Romero-Rodríguez, J.-M., Kopecký, K., García-González, A., Gómez-García, G. (2022). Sharing images or videos of minors online: Validation of the Sharenting Evaluation Scale (SES). *Children and Youth Services Review*, 136, artykuł 106396. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106396>
- Safer Internet (b.d.). *Safer Internet w Polsce*. <https://www.saferinternet.pl/o-nas/safer-internet-w-polsce.html>
- Sarkadi, A., Dahlberg, A., Fängström, K., Warner, G. (2020). Children want parents to ask for permission before ‘sharenting’. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 56(6), 981–983. <https://doi.org/10.1111/jpc.14945>
- Schreurs, L., Vandenbosch, L. (2021). Introducing the Social Media Literacy (SMILE) model with the case of the positivity bias on social media. *Journal of Children and Media*, 15(3), 320–337. <https://doi.org/10.1080/17482798.2020.1809481>
- Shanahan, M., Bahia, K. (2024). *The State of Mobile Internet Connectivity: Key findings 2024*. GSMA. <https://www.gsma.com/r/wp-content/uploads/2024/10/The-State-of-Mobile-Internet-Connectivity-Report-Key-Findings-2024.pdf>
- Shankleman, M., Hammond, L., Jones, F.W. (2021). Adolescent social media use and well-being: A systematic review and thematic meta-synthesis. *Adolescent Research Review*, 6(4), 471–492. <https://doi.org/10.1007/s40894-021-00154-5>
- Sharenting (2023). W: *Collins Dictionary*. <http://www.collinsdictionary.com/submission/11762/Sharenting>
- Shek, D.T.L., Lam, C.M., Zhu, X. (2019). Parental expectations amongst Chinese parents in Hong Kong: Profiles and demographic correlates. *International Journal of Child and Adolescent Health*, 12(4), 345–356.
- Shui, B., Jiang, Y. (2025). Safeguarding child viewers: Legal strategies for commercial sharenting on social media in China. *International Journal of Legal Information*, 53(1), 40–51. <https://doi.org/10.1017/jli.2025.7>

- Smulnik-Barska, K. (2020). Zjawisko „troll parentingu” – modne macierzyństwo, czy forma krzywdzenia dzieci? *Kultura i Wychowanie*, 1(17), 41–54. https://doi.org/10.25312/2083-2923.17/2020_03ksb
- Statista (2025). *Number of Internet Users Worldwide from 2005 to 2024*. <https://www.statista.com/statistics/273018/number-of-internet-users-worldwide/>
- Steinberg, L., Cauffman, E. (1996). Maturity of judgment in adolescence: Psychosocial factors in adolescent decision making. *Law and Human Behavior*, 20(3), 249–272. <https://doi.org/10.1007/BF01499023>
- Steinberg, L., Morris, A.S. (2001). Adolescent development. *Annual Review of Psychology*, 52, 83–110. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.83>
- Stephenson, S., Page, C.N., Wei, M., Kapadia, A., Roesner, F. (2024). Sharenting on TikTok: Exploring parental sharing behaviors and the discourse around children's online privacy. *Proceedings of the 2024 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (Art. 114, 17 s.). Association for Computing Machinery. <https://doi.org/10.1145/3613904.3642447>
- Sumari, M., Ibrahim, N.H., Baharudin, D.F., Khalid, N., Ali, A., Zin, M.D. (2018). Exploring family functioning in a collectivist society: A qualitative study. *International Journal of Management and Applied Science*, 4(2), 77–82. https://www.researchgate.net/publication/331629693_Exploring_Family_Functioning_in_a_Collectivist_Society_A_Qualitative_Study
- Suppes, B.C. (2023). *Family Systems Theory Simplified: Applying and Understanding Systemic Therapy Models*. Routledge.
- Tan, Y., Chen, Y., Lu, Y., Li, L. (2016). Exploring associations between problematic Internet use, depressive symptoms and sleep disturbance among Southern Chinese adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 13(3), artykuł 313. <https://doi.org/10.3390/ijerph13030313>
- Taylor, J. (2020). *Delivering ethical e-safety education: Primary schools*. VictimFocus. <https://irp.cdn-webside.com/4700d0ac/files/uploaded/Delivering+Ethical+E-Safety+Education+Primary+Schools+%C2%A9VictimFocus.pdf>
- Tomkins, S.S. (1987). Script theory. W: J. Aronoff, A.I. Rabin, R.A. Zucker (red.), *The Emergence of Personality* (s. 147–216). Springer Publishing Co.
- Tosuntaş, Ş.B., Griffiths, M.D. (2024). Sharenting: A systematic review of the empirical literature. *Journal of Family Theory & Review*, 16(3), 525–562. <https://doi.org/10.1111/jftr.12566>
- Trifan, T.A., Stattin, H., Tilton-Weaver, L. (2014). Have authoritarian parenting practices and roles changed in the last 50 years? *Journal of Marriage and Family*, 76(4), 744–761. <https://doi.org/10.1111/jomf.12124>
- Twenge, J.M. (2020). Increases in depression, self-harm, and suicide among U.S. adolescents after 2012 and links to technology use: Possible mechanisms. *Psychiatric Research and Clinical Practice*, 2(1), 19–25. <https://doi.org/10.1176/appi.prcp.20190015>
- UNICEF. (2025a). *Online Privacy Checklist for Parents*. <https://www.unicef.org/parenting/child-care/online-privacy>
- UNICEF. (2025b). *What You Need to Know about „Sharenting”*. <https://www.unicef.org/parenting/child-care/sharenting>

- Verduyn, P., Gugushvili, N., Massar, K., Täht, K., Kross, E. (2020). Social comparison on social networking sites. *Current Opinion in Psychology*, 36, 32–37. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2020.04.002>
- Verswijvel, K., Walrave, M., Hardies, K., Heirman, W. (2019). Sharenting, is it a good or a bad thing? Understanding how adolescents think and feel about sharenting on social network sites. *Children and Youth Services Review*, 104, artykuł 104401. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104401>
- Vigderman, A. (2024). *Parents' Social Media Habits: 2021*, Security.org. <https://www.security.org/digital-safety/parenting-social-media-report/>
- Wagner, A., Gasche, L.A. (2018). Sharenting: Making decisions about others' privacy on social networking sites. *Publications of Darmstadt Technical University, Institute for Business Studies (BWL)*, 90477. Darmstadt Technical University, Department of Business Administration, Economics and Law, Institute for Business Studies (BWL).
- Walrave, M., Robbé, S., Staes, L., Hallam, L. (2023). Mindful sharenting: How millennial parents balance between sharing and protecting. *Frontiers in Psychology*, 14, artykuł 1171611. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1171611>
- Walrave, M., Verswijvel, K., Ouvrein, G., Staes, L., Hallam, L., Hardies, K. (2022). The limits of sharenting: Exploring parents' and adolescents' sharenting boundaries through the lens of communication privacy management theory. *Frontiers in Education*, 7, artykuł 851028. <https://doi.org/10.3389/educ.2022.803393>
- Wen, L.J., Teng, C.T.Y., Dhanapal, S. (2022). The trend of sharenting among Malaysian parents: A qualitative study on their content and motivation. *International Journal of Public Health Science*, 11(1), 310–319. <https://doi.org/10.11591/ijphs.v11i1.21193>
- West, M., Rice, S., Vella-Brodrick, D. (2023). Mid-adolescents' social media use: Supporting and suppressing autonomy. *Journal of Adolescent Research*, 40(2), 448–482. <https://doi.org/10.1177/07435584231168402>
- Willard, N.E. (2007). *Cyberbullying and Cyberthreats: Responding to the Challenge of Online Social Aggression, Threats, and Distress*. Research Press.
- Williams-Ceci, S., Grose, G.E., Pinch, A.C., Kizilcec, R.F., Lewis, N.A., Jr. (2021). Combating sharenting: Interventions to alter parents' attitudes toward posting about their children online. *Computers in Human Behavior*, 125, artykuł 106939. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106939>
- Wohn, D.Y., Bowe, B.J. (2014). Crystallization: How social media facilitates social construction of reality. W: *Proceedings of the Companion Publication of the 17th ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work & Social Computing* (s. 261–264). ACM. <https://doi.org/10.1145/2556420.2556509>
- Worsley, J.D., McIntyre, J.C., Bentall, R.P., Corcoran, R. (2018). Childhood maltreatment and problematic social media use: The role of attachment and depression. *Psychiatry Research*, 267, 88–93. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2018.05.023>
- Wu, C.Y., Lee, M.B., Liao, S.C., Chang, L.R. (2015). Risk factors of Internet addiction among Internet users: An online questionnaire survey. *PloS One*, 10(10), artykuł e0137506. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0137506>
- YouGov (2019). *Children and social media photos*. https://d3nkl3psvxxpe9.cloudfront.net/documents/YouGov_-_kids_photos_on_social_media.pdf

- Youvan, D. (2024). *Shifting Boundaries of Acceptability: Examining the Overton Window and Its Modern Manipulators in U.S. Discourse*. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.29924.39044>
- Zhang, M.W.B., Lim, R.B.C., Lee, C., Ho, R.C.M. (2018). Prevalence of Internet addiction in medical students: A meta-analysis. *Academic Psychiatry: The Journal of the American Association of Directors of Psychiatric Residency Training and the Association for Academic Psychiatry*, 42(1), 88–93. <https://doi.org/10.1007/s40596-017-0794-1>

•

SPIS TABEL

• • •

Tabela 1. Zakres interpretacji zjawiska sharentingu – od ujęcia wąskiego do szerokiego	10
Tabela 2. Obszary badań nad sharentingiem i ogólne wnioski	17
Tabela 3. Negatywne konsekwencje i zagrożenia sharentingu	36
Tabela 4. Rodzaje kradzieży tożsamości	41
Tabela 5. Kulturowe różnice w zachowaniach rodzicielskich i ich znaczenie w kontekście sharentingu	53
Tabela 6. Zjawisko sharentingu z perspektywy modelu ekologicznego Uriego Bronfenbrennera	62
Tabela 7. Przykładowe związki sharentingu z poszczególnymi aspektami funkcjonowania rodziny	68
Tabela 8. Cele edukacji rodziców w zakresie bezpieczeństwa cyfrowego	74
Tabela 9. Cele edukacji dzieci w zakresie bezpieczeństwa cyfrowego	80

•

SPIS RYSUNKÓW

• • •

Rysunek 1. Długofalowe zagrożenia sharentingu dla małoletnich	35
Rysunek 2. Model krystalizacji w kontekście sharentingu	49
Rysunek 3. Koncepcja systemów autorstwa Uriego Bronfenbrennera	61
Rysunek 4. Obszary kształtowania odpowiedzialnego sharentingu	73
Rysunek 5. Fragment komiksu będącego częścią kampanii NASK z lipca 2025 roku	77

Dominika Bartoszak — doktor psychologii, seksuolog kliniczny oraz pedagog specjalny. Zatrudniona na stanowisku adiunkta w Zakładzie Seksuologii Klinicznej i Społecznej na Wydziale Psychologii i Kognitywistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2021 r. uzyskała tytuł doktora nauk społecznych w dziedzinie psychologii na UAM na podstawie rozprawy *Funkcjonowanie emocjonalne sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci*. Aktywność zawodową koncentruje

na problematyce przemocy seksualnej – zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym, w formie pracy biegłej sądowej. Jej zainteresowania badawcze obejmują ponadto zagadnienia związane z satysfakcją seksualną oraz seksualnością dzieci i młodzieży w ujęciu rozwojowym.

Monografia Dominiki Bartoszak stanowi wnikliwe opracowanie jednego z najciekawszych i zarazem najbardziej wymagających zjawisk dotyczących współczesnego rodzicielstwa, tj. *sharentingu*. Autorka, analizując liczne badania polskie i zagraniczne oraz odwołując się do koncepcji psychologicznych, ukazuje złożoność zagadnienia i mechanizmy leżące u podłoża dzielenia się treściami o dzieciach w sieci. Książka skłania do refleksji nad przemianami więzi rodzinnych w erze cyfrowej i nad granicami prywatności najmłodszych. To wartościowa lektura dla psychologów, pedagogów oraz innych specjalistów pracujących z rodzinami, dziećmi i młodzieżą.

dr hab. Katarzyna Wałęcka-Matyja, prof. UŁ

ISBN 978-83-66983-81-6 (numer tomu 27)

ISBN 978-83-66983-22-9 (numer kolekcji)